«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» كىتاب نەشر قىلىش تۈرى (559)

"东风工程" 图书出版项目之559

ئابلىز نۇرەكنىڭ خەنزۇ قىزى

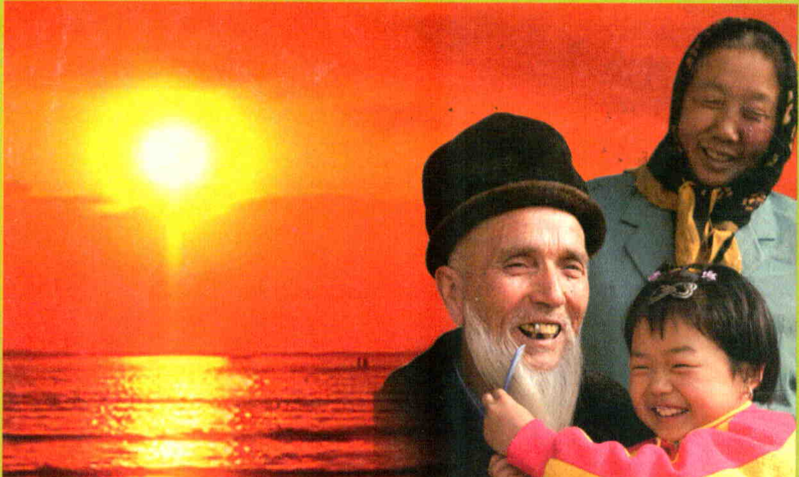

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

ئابلەت جۇمە تۇپراق

ئابلىز نۇرەكنىڭ خەنزۇ قىزى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

图书在版编目（CIP）数据

阿布里孜大叔的汉族女儿：维吾尔文/阿布来提·居马著. —喀什：喀什维吾尔文出版社，2009.2

ISBN 978-7-5373-1817-4

I.阿… II.阿… III.故事—作品集—中国—当代—维吾尔语（中国少数民族语言）IV.I247.8

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2009）第 021972 号

责任编辑：**阿布拉江·色依提**

责任校对：**阿尔祖姑丽·斯迪克**

阿布里孜大叔的汉族女儿

阿布来提·居马·土普热克 著

喀什维吾尔文出版社出版发行

（喀什市塔吾古孜路 14 号 邮编：844000）

各 地 新 华 书 店 经 销

喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷

787×1092 毫米 1/32 开本 3.5 印张

2009 年 3 月第 1 版 2009 年 3 月第 1 次印刷

印数：1——22500 定价：5.20 元

如有质量问题，请与我社联系调换 电话：0998 — 2653927

ج ك پ مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسىنىڭ ئەزاسى،
شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ شۇجىسى
ۋاڭ لېچۈەن ئابلىز نۇرەككە مۇكاپات بەرمەكتە.

你们及有关方面的同志们做了大量有意义的工作，同时取得了很好的成绩。阿不力孜·努来先生一家的先进事迹十分感人，社会反响强烈。希望你们挖掘更多类似的典型，加大宣传，进一步推动我区民族团结进步事业。

2006.6.2

ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ تىپىك ئىش ئىزلىرى تولىمۇ تەسىرلىك بولۇپ، جەمئىيەتتە كۈچلۈك تەسىر قوزغىدى. سىلەر ۋە ئالاقىدار تەرەپلەردىكى يولداشلار بۇ ھەقتە كۆپلىگەن ئەھمىيەتلىك خىزمەتلەرنى ئىشلەپ، ياخشى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردۈڭلار. سىلەرنىڭ كۆپ خىل ژانىر، ئۇسۇللارنى قوللىنىپ، تەشۋىقات سالمىقىنى زورايتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئىشلىرىنىڭ يەنىمۇ ئىلگىرى سۈرۈلۈشىگە تۈرتكە بولۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئىسمائىل تىلىۋالدى

力布亚镇派出所
色力布亚镇

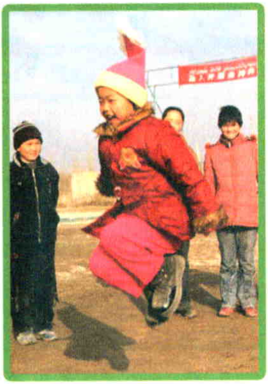

شادلىق

100000元
自治区民政厅

كىرىش سۆز

«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» دۆلەت ۋە ئاپتونوم رايون بىر تۇتاش پىلانلىغان، ئاپتونوم رايونلۇق ئاخبارات ـ نەشرىيات ئىدارىسى كونكرېت تەشكىللەپ يولغا قويغان خەلققە پايدا يەتكۈزىدىغان قۇرۇلۇش. بۇ قۇرۇلۇشنىڭ ئاساسىي ۋەزىپىسى ئاخبارات ـ نەشرىياتچىلىقنىڭ تارقىتىش ئۇسۇلى ئارقىلىق، پۈتۈن شىنجاڭدىكى ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلىرى ئارىسىدا پەن ـ تېخنىكا بىلىملىرىنى ئومۇملاشتۇرۇپ، ئىلغار مەدەنىيەتنى تارقىتىپ، ئۇلارغا پەن ـ تېخنىكا بىلىملىرىنى ئۆگىتىدىغان، ساپاسىنى ئۆستۈرىدىغان، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ ھاللىق سەۋىيىگە يېتىش ئىقتىدارىنى كۈچەيتىدىغان ئاخبارات ـ نەشرىيات ئاممىۋى مۇلازىمەت سىستېمىسى بەرپا قىلىپ بېرىشتىن ئىبارەت.

شىنجاڭدىكى ھەممە يېزا ـ كەنتلەرگە كىتاب، ئۈن ـ سىن نەشر بۇيۇملىرىنى تەقدىم قىلىش ــ «شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» دىكى مۇھىم تۈرلەرنىڭ بىرى. بۇ تۈردە سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇلۇشى مۇساپىسى ۋە مەركەزنىڭ «يېزا، يېزا ئىگىلىكى، دېھقانلار» خىزمىتى توغرىسىدىكى ئورۇنلاشتۇرۇشى مۇھىم نۇقتا قىلىنىپ، پارتىيىنى سۆيۈش، ۋەتەننى سۆيۈش، سوتسىيالىزمنى سۆيۈشكە ئائىت ئوقۇشلۇقلار، «يېزا، يېزا ئىگىلىكى، دېھقانلار» خىزمىتىگە ئائىت پەننىي ئومۇملاشتۇرۇش ئوقۇشلۇقلىرى، سەھىيە ـ

ساقلىقنى ساقلاش بىلىملىرىگە ئائىت ئوقۇشلۇقلار، قانۇن
ساۋاتلىرىنى ئومۇملاشتۇرۇشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار، قۇرامى-
غا يەتمىگەنلەرنىڭ ئىدىيە ۋە ئەخلاق تەربىيىسىگە ئائىت ئو-
قۇشلۇقلار، قوش تىل مائارىپى ئوقۇشلۇقلىرى، جۇڭخۇا
مىللەتلىرىنىڭ ئەنئەنىۋى مەدەنىيىتىنى ئەۋج ئالدۇرۇشقا
ئائىت ئوقۇشلۇقلار، كۆڭۈل ئېچىشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار،
سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇلۇشىغا ئائىت ئوقۇش-
لۇقلار، ماركسىزملىق دىن قارىشى، پارتىيىنىڭ مىللەتلەر
سىياسىتى ۋە دىن سىياسىتىگە دائىر بىلىملەرنى ئو-
مۇملاشتۇرۇشقا ئائىت ئوقۇشلۇقلار قاتارلىق ئون چوڭ تۈر
بويىچە نەشر بۇيۇملىرى نەشر قىلىش ئورۇنلاشتۇرۇلدى.
مەزمۇن جەھەتتە، سوتسىيالىستىك ئىناق جەمئىيەت بەرپا
قىلىش ۋە سوتسىيالىستىك يېڭى يېزا قۇرۇش ئاساسى لى-
نىيە قىلىندى؛ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىنىڭ
«ئىشلەپچىقىرىشى تەرەققىي تاپقان، تۇرمۇشى باياشات، يېزا
ئىستىلى مەدەنىي، كەنت مۇھىتى رەتلىك ۋە پاكىز، باشقۇ-
رۇشى دېموكراتىك بولۇش» قا يېتىشىنى ئىلگىرى سۈرۈش
نىشان قىلىندى؛ نەشر قىلىشتا «دېھقانچىلىق ـ چارۋىچىلىق
كەسىپلىرىگە يېقىنلاشتۇرۇش، دېھقانچىلىق ـ چارۋىچىلىق
رايونلىرىغا يېقىنلاشتۇرۇش، دېھقان ـ چارۋىچىلارغا يې-
قىنلاشتۇرۇش» مەقسەت قىلىندى؛ ھەر مىللەت دېھقان ـ
چارۋىچىلىرى ئوقۇپ چۈشىنەلەيدىغان، ئۆگىنەلەيدىغان،
ئىشلىتەلەيدىغان بولۇش پرىنسىپ قىلىندى. بىز نەشر بۇ-
يۇملىرىنى ئاممىباب، چۈشىنىشلىك قىلىپ تۈزۈشكە، تې-
كىستىمۇ، رەسىممۇ، ئاۋازىمۇ بار قىلىپ چىقىرىشقا تى-

رىشتۇق، شۇنداقلا ئىلمىي ۋە ئەمەلىي بولۇشىغا، مەزمۇنلۇق ۋە قىزىقارلىق بولۇشىغا كۆچىدۇق، يېڭى تېخنىكا، يېڭى ئىدىيە ۋە يېڭى بىلىملەر ئارقىلىق، ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلىرىنى يېڭى ئىدىيە، يېڭى يۈكسەكلىك ۋە يېڭى نەزەرگە ئىگە قىلىشقا تىرىشتۇق.

بىز يەنە «شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» ئارقىلىق، ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلىرىنىڭ كىتاب سېتىۋېلىشى، كىتاب ئوقۇشى تەس بولۇش مەسىلىسىنىڭ دەسلەپكى قەدەمدە ھەل بولۇشىنى، پۈتۈن شىنجاڭدىكى دېھقانچىلىق ـ چارۋىچىلىق رايونلىرىنى كىتاب ۋە ئۈن ـ سىن بۇيۇملىرى بىلەن تەمىنلەش يېتەرلىك بولماسلىق مەسىلىسىنىڭ ئۈنۈملۈك ياخشىلىنىشىنى، ئاز سانلىق مىللەت يېزىلىرىدىكى مۇنەۋۋەر نەشر بۇيۇملىرىنىڭ قاپلاش دائىرىسى ۋە تەسىر دائىرىسىنىڭ تېخىمۇ كېڭىيىشىنى، ھەر مىللەت دېھقان ـ چارۋىچىلىرىنىڭ مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ، كىرىمنى كۆپەيتىپ، ئىلمىي بېيىشنى ئەقلىي مەدەت ۋە مەنىۋى كۈچ بىلەن تەمىن ئېتىشنى ئۈمىد قىلىمىز.

شىنجاڭ ئاخبارات ـ نەشرىياتچىلىقىنىڭ
«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» رەھبەرلىك
گۇرۇپپىسى ئىشخانىسى

مۇندەرىجە

بايقاش 1
ئۆسۈپ يېتىلىش 29
غەمخورلۇق 53
بەخت 68
شادلىق 88

بايقاش

سۆيگۈ

سابادىن تۇتاشتى بىر ئوت، ئەقىدە،
يېپىلدى ھەتتاكى تاڭلار ۋەسلىگە.
ئەجرىدىن بىر گۈلخان ياندى - ئۆچمىدى،
يەتكۈزدى سۆيگۈنى باھار پەسلىگە.

سۆيگۈنىڭ چېكى يوق، باھاسى چەكسىز،
قىلىدۇ چۆللەرنى گۈلباغ، گۈلىستان.
يارىلار سۆيگۈدىن سانسىز قەھرىمان،
جان بېرەر ئەلنى دەپ قىلماس پۇشايمان!

ئەل ئۇلۇغ، ئەر دېمەس بەرمىسە ئوزۇق،
مىڭ كۆز بار بىر ئىشقا باھاسى دانا.
كۆلىدۇ بۇ ئالەم سۆيگۈدىن ئەبەد،
سۆيگۈدە نۇرلىنىپ چوغلىنار رەنا.

قەھرىمان ئەل ئوغلى، قەلبىدە غۇرۇر،
روھىدا خىسلىتى يارىلار بۈيۈك.
دەۋرىمىز ياراتتى ئابلىز نۇرەكنى،
غايىسى ئۇلۇغۋار، ئىش ئىزى يېتۈك.

يېڭى ناخشا

بۇلتۇر كۈزدىن بۇيان ئابلىز نۇرەكنىڭ ئىشلىرى تولىمۇ ئوڭدىن كەلدى، ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تەقدىرىنىڭ قانداق بولۇشىنى پەرەز قىلىشقا ئاجىزلىق قىلاتتى. نېمىلا بولسۇن، ئۇ يېقىندىن بۇيان ئۆز كېلىۋاتقان ئىشلىرىدىن خۇشال ئىدى.

يېڭى يىل كىرگەندىن بۇيان ئابلىز نۇرەك بىرنەچچە ئىشتىن بەك ھاياجانلاندى، سۆيۈندى. قەلبىنى ئۆزىمۇ تەسەۋۋۇر قىلىش قىيىن بولغان سۆيۈنۈش، ھاياجان ۋە بەخت جىلۋىسى ئورىۋالدى. ئۇنىڭغا يېڭى- يېڭى خۇشاللىق ۋە بەخت، ئاسايىش ۋە ئامەت كېلىدىغاندەك قىلاتتى. ئۇنىڭ روھىي كۆتۈرۈلۈپ، تېنى تازىلىنىپ، ھەرىكەتلىرى بىردىنلا جانلىنىپ قالغاندەك ھېس قىلىشقا باشلىدى. ئۇزاقتىن بۇيان كۆرۈلۈپ باقمىغان بۇنداق روھىي ھالەت ئۇنىڭ ئايىغىنى يېنىك، قەلبىنى تازا قىلىپ قويدى. چىرايىدىكى تەبەسسۇملۇق جىلۋە ئائىلىسىدىكى ھەممە ئادەمنى خۇشال قىلدى. سەزگۈر، چېچەن ئايىۇلاق دادىسىغا شۇنچىلىك ئامراقلىقى بىلەن بۇنى ھەممىدىن بۇرۇن سەزدى، ئۇ دادىسىنىڭ ئاپئاق ساقاللىرىنى سىلايتتى، مەڭزىگە توختىماي سۆيەتتى...

بىۋاي ئۇنى ھەر قېتىم مەكتەپكە ئاپىرىپ قايتىپ كەلگەندە، قەلبىنى بىر خىل ئىغىر ئازاب ۋە ئەپسۇسلۇق چۇلغايتتى. بۇنى ئۇ ئۆزىنىڭ يارامسىزلىقىدىن كۆرەتتى. ئايىۇلاقنىڭ ئاشۇ كىسلى ئۇنىڭغا، ئائىلىسىگە، مەكتەپ، ھەتتا پۈتۈن سىرىقبۇيا خەلقىگە ئاۋارىچىلىك ئېلىپ

كەلگەنـدەك تۇيۇلاتتى. ئۇ قىـزىـنىڭ ھەر قېتىملىق كېسەل ئازابىنى نومۇس ئازابى دەپ بىلەتتى، ئۇ قانچىلىك ئۆرتەنسۇن بەزى ئىشلارغا زادىلا قۇربى يەتـمىدى، كۇرمىڭ خـىيال، تومەنلىگەن پىلانلارنى قىلىپ باقتى، يالۋۇرۇش، يىغلىنىش ئۇنىڭغا ئېغىر تۇيۇلمايدىغان بولۇپ قالدى. ئۇ قىزىنىڭ ئازابى ئۆچۈن ياش تۆكۈپ، ھەسرەت چېكىپ، خۇدىنى بىلمەي قالغان چاغلارمۇ بولدى. بەزىدە شۇنداق خامۇش، مەيۇس ۋە بىتاب بولۇپ قالاتتى. كىچىك قىز ھازىر ھېچ ئىشنى بىلمەي ئۆتىدۇ، ئۇ چوڭ بولسا، تۇرمۇش يولىغا قەدەم قويسا، ئۇ چاغدىكى ئازابلىرى قانچىلىك بولار - ھە؟ ئاھ خۇدا، شۇ قىزىمنىڭ بەختىنى بەرگەيسەن، نارەسىدە بىگۇناھنى ئازاب ۋە نومۇسنىڭ دەردىنى تارتىشتىن يىراق قىلارسەن؟... ئۇنىڭ ئىدالىرى سەككىز - توققۇز يىلدىن بۇيان ئۇنىڭغا ئىزچىل ھەمراھ بولۇپ كەلدى. ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن ئۆزى مۇڭدىشىپ، ئۆزى بىلەن ئۆزى سىردىشىپ ئىچ پۇشۇقىنى، دەردىنى، ئازابىنى ۋە ھەسرەت، ئىدالىرىنى بېسىپ بوگۇنگىچە ياشىشىغا ئاشۇ بىچارە، بىگۇناھ قىزىنىڭ تەقدىرى سەۋەب بولغاندەك قىلاتتى.

يېڭى يىل ئۇنىڭ ئاشۇ كەچۈرمىشلىرىنى بىردىنلا يوققا چىقىرىدىغاندەك، ئۆزى ئويلىغان، تەشنا بولغان، ھەتتا پۈتۈن ئائىلىسى تەلپۈنگەن كۈنلەرنى ئاپىرىدە قىلغاندەك قىلاتتى، ئاشۇ كەچۈرمىشلەر مانا ئەمدى بارا - بارا ئۇنىڭغا كۈچ ۋە مادار ئاتا قىلىشاتقاندەك قىلدى. بۇنىڭدىن ئەل - جامائەت ۋە ئۇنىڭ ھەممە ئۇرۇق - تۇغقانلىرى خۇرسەن ئىدى.

بىراق، ئابلىز نۇرەك ھەممە ئىشنىڭ ئۆزى ئويلىغاندەك بولۇشىغا، يەنى قىزى ئايبۇلاقنى داۋالىتىپ ساقايتىپ، كېلە-

چەكتە كىشلىك ھاياتىنىڭ قىممىتىگە يېتىپ ياشىيالايدى- غان بىر پۈتۈن ئادەم قىلىپ چىقىشتىن ئىبارەت ئارزۇسىنىڭ بىردىنلا ئەمەلگە ئېشىپ كېتىشىگە يەنىلا ئىشەنچ قىلالمايتتى. ئۇنىڭ نەچچە يىللىق كەچۈرمىشلىرى ۋە ماڭغان يوللىرى، قىلغان ئىشلىرىنىڭ ئۇنۇمى ئۇ ئويلىغاندەك بولۇپ كەتمىدى، خىيال رېئاللىقنى، ھېسسىيات ئەمەلىيەتنى ئۆزىگە بويسۇن- دۇرالمىدى. ئەمما، ئاشۇ ھېسسىي تۇيغۇ ئۇنىڭ يولىنى، ئەقىدە - ئىخلاسىنى يورۇتۇپ، ئۇنىڭ چىقىش يولى تېپىشىغا، داۋاملىق ئىلگىرىلىشىگە مەنىۋى كۈچ بەخش ئېتىپ كەلدى. ئۇنى تالماس ئىرادىگە، سۇنماس مەنىۋى كۈچكە ئىگە قىلىپ كەلدى. ئۇ قىزىنىڭ ھامان ساقىيىشىغا، ئازابلىق كۈنلەرنىڭ ئۆتۈپ كېتىپ، خۇشال كۈنلەرنىڭ يېتىپ كېلىشىگە ئۈمىد باغلاپ كەلدى. شۇڭا، ئۆمرىنىڭ ئۇزاق بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتى. يەنە بىر ئارزۇسى ساغلام بولۇش، كۈچ - مادارلىق بولۇش ئىدى. ئۇ ساق بولسا ئېتىزدا ئىشلىيەلەيتتى، ئېتىزدا ئىشلىيەلىسە دېھقانچىلىقتىن مول ھوسۇل ئېلىپ پۇل تاپا- لايتتى، پۇل تاپالىسا قىزىنى داۋالىتىپ ساقايتىشقا ئىمكانىيەت يارىتالايتتى... ئۇنىڭ نەزىرىدە بۇ ئۇنىڭ چىقىش يولى ئىدى. ئۆزكۈچىگە تايىنىپ، ھالال ياشاش، قانائەتچانلىق، غۇرۇرلۇق، ئەقىدە - ئىخلاسمەنلىك روھى بىلەن باشقىلارنىڭ غۇدۇراشلىرى، تاپا - تەنىلىرى، يات كۆرۈشلىرىگە پەرۋايىي پەلەك ھالدا خاس تۇرمۇشىنى، ھاياتىنى داۋاملاشتۇرۇپ كەلگەنىدى. شۇڭا ئۇ، بۇ جەھەتتىمۇ ھېچكىمدىن قورقمايتتى، ھېچكىمدىن تىل قىسىن- چىلىقى يوق ئىدى، مانا بۇ ئۇنىڭدىكى روھىي غالىبىيەت ۋە ئۆزى قىلماقچى بولغان بارلىق ئىشلىرىنى بىمالال، ئۆز خائىشى بويىچە قىلىش ئىشەنچىسىنىڭ مۇھىم ئېپادىلىنىشى ئىدى.

ئۇنىڭ كىملەرنىڭدۇر ئالدىدا قىسىلىپ، كۆڭلى بىر قىسىم بولغان چاغلىرىمۇ بولغان، لېكىن كېيىن ئۇ قىزنى داۋالتالماسلىقتەك قىيىنچىلىق ئالدىدا، ئۆزىنىڭ قىزى ئالدىدا باشقىلارنىڭ ياردىمىگە ئېرىشىشىنىڭمۇ يامان ئىش ئەمەسلىكىنى تونۇپ يەتتى. ھەممە تەرەپنىڭ ھېسداشلىقىغا ئېرىشىش زۆرۈرىيىتىنى سەزدى. ئۇ شۇنداق قىلمىسا بولمايتتى، قىزى بارا - بارا چوڭ بولدى، مانا ئەمدى ئۇ خېلى - خېلى ئىشلارنى بىلىپ قالدى، بۇنىڭدىن كېيىن يەنىمۇ چوڭ، مۇھىم ئىشلارنى بىلىدۇ، ئۇ شۇ چاغدا تېخىمۇ ئازابلىنىدۇ، ئۇنىڭدىن ئۇھ تارتىپ ئاغرىنىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن، ئۇنىڭ كىچىككىنە ئاغرىنىشى بوۋاينىڭ نەزىرىدە ھەممە ئەجىرلىرىنى، ئازابلىرىنى، بەخت ۋە شادلىقلىرىنى كۆمۈپ تاشلىماي قالمايتتى. شۇڭا ئۇ، جەمئىيەتكە مۇراجىئەت قىلمىسا بولمايتتى. ئۇ ئىشنى نەدىن باشلىسا بولار، قانداق قىلسا بولار؟...

بۇلارنىڭ ھەممىسى خىيال بىلەن ئۈمىد ئىدى. نېمىلا دېگەن بىلەن ئۇنىڭ رېئاللىق ئىچىدىكى ھەقىقىتىمۇ ئاز - تولا بولىدۇ، دېگەندەك كىشىلەر ئۇنىڭ نۇرانە قەلبىنى، سەمىمىي - ساداقىتىنى، پاك - دىيانىتىنى، ئىنسانىي تۇيغۇ ئىچىدىكى سەدەپتەك ئىنسانلىق تۇيغۇسىنى كۆردى، تونۇدى، بىلدى ۋە چۈشەندى! ھېسداشلىق، ھاياجانلىق تەشەككۈرلەر ئۇنىڭ قەلبىنى زىلزىلىگە، ئىلھام ۋە مەدەتكە تولدۇردى. مانا بۇ ئابلىز نۇرەكىنىڭ يېڭى يىللىق سوۋغىسى، يېڭى يىلنىڭ يېڭى ناخشىلىرىنى ياڭرىتىدىغان مۇقەددىمىسى ئىدى.

دېگەندەك، يېڭى يىلنىڭ ئىككىنچى ئېيىدا ئاشۇ ناخشىنىڭ ساداسى يېقىنلاپ كەلدى. ئۇ تولىمۇ يارقىن، تولىمۇ جەسۇر، تولىمۇ يېقىملىق ناخشا ئىدى.

خوش، ئۇ نەدىن كەلگەن ناخشا؟

قارا قىشنىڭ سوغۇقى ئەدەپ كەتكەن بولسىمۇ، كەينى-كەينىدىن كەلگەن ھېيت - ئايەم، بايراملارنىڭ بەزمە، كۆلكىسى كىشلەر قەلبىگە كىرىۋالغان سوغۇقنىڭ تەسىرىنى يوق قىلىۋەتكەندەك قىلاتتى. 2006 - يىل 2 - ئاينىڭ 12 - كۈنى، يەنى خەنزۇلارنىڭ يۈەنشياۋ بايرىمى ئابلىز نۇرەك ئائىلىسگە بەخت خۇشاللىقى ئېلىپ كەلدى. بۇ يالغۇز ئابلىز نۇرەك ئائىلىسگە بەخت خۇشاللىقى، بەخت شادلىقى ئېلىپ كېلىپلا قالماي، ئۇنىڭ يۇرتىغا يېڭىئاۋات كەنتىگە، سېرىقبۇيا بازىرىغا تەنتەنە تۈيغۇسى، قۇتلۇقلاش ساداسى ئېلىپ كەلدى. دەل شۇ كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلىرى نازارىتىنىڭ ئايبۇلاقنىڭ كېسىلىنى ئۈزۈل - كېسىل داۋالاپ ساقايتىشقا مەسئۇل بولىدىغانلىقىنى قارار قىلغانلىق خۇش خەۋىرى يېتىپ كەلدى. بۇ يەنە بىر جەھەتتىن ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم رەھبەرلىرىنىڭ ئۇنىڭغا قىلغان غەمخورلۇقىنىڭ ئىپادىلىنىشى بولۇپ، سىياسىي، ماددىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىمۇ، ئۇنىڭ ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىشتىمۇ ناھايىتى چوڭ ئىش ھېسابلىناتتى، شۇڭا بۇ خۇش خەۋەر شۇ ھامان بىر يېڭى ئىش، بىر يېڭى ناخشا بولۇپ تەرەپ - تەرەپكە تارقالدى. سېرىقبۇيا، يېڭىئاۋات كەنتى شادلىققا تولدى، ئابلىز نۇرەكنىڭ ئائىلىسى شادلىققا تولدى. ئابلىز نۇرەكنى بىلىدىغان، تونۇيدىغان، ھېسداشلىق قىلىدىغان، ئايبۇلاقنىڭ ئەھۋالىنى چۈشىنىدىغان، ئىچ ئاغرىتىدىغان، سالامەتلىكى ۋە بەخت- كېلەچىكىگە سەمىمىي نىيەت بىلەن ياخشى تىلەك تىلەيدىغان ھەربىر كۆڭۈل ئىنگىسى شادلاندى، خۇشال بولدى. تەنتەنە سادالىرىدىن مۇستەسنا بۇ كۆڭۈل-

ـلەرنىڭ شادلىقى، ئالقىشى، چىن ھېسسىياتى بارلىق مەۋجۇ-
داتلارنى ھەيران قالدۇردى، ھەتتا خۇشال قىلدى. ئۇنىڭ ئۆيى
ئەتراپىدىكى تېرەك، سۆگەت، مېۋىلىك دەرەخلەرگە قونغان
قۇشقاچلار ۋىچىرلىشىپ بىر - بىرىگە خەۋەر يەتكۈزگەندەك،
تەنتەنە قىلغاندەك قىلاتتى، چۈنكى ئايىمۇلاق ئۇلارغا قىشتا دان
چېچىپ بەرگەن، يازدا تال - بارالڭ ئاستىدا سۇ قۇيۇپ
بەرگەن. ئۇلار بۇنى بىلىدۇ، ئايىمۇلاققا شادلىق، سالامەتلىك
تىلەشنى بىلىدۇ!...

ئابلىز نۇرەكنىڭ كونا ناخشىلىرىنىڭ ھەممىسى غەم
ناخشىلىرى، ئازاب ناخشىلىرى ئىدى، ئۇ ناخشىلار ئەمدى
كەلمەسكە كەتتىمىكىن، بارا- بارا غايىب بولماقتا ئىدى. بۈگۈن
ئابلىز نۇرەك خۇشاللىق ناخشىسى، بەخت ناخشىسىغا شېرىك
بولدى، بۇ ئۇنىڭ يېڭى ناخشىسى ئىدى. بۇ ناخشا ئۇنىڭ
خىيالىنى، ھەتتا جىسمىنى مۇئەللەقتە پەرۋاز قىلدۇردى، ئۇ
بەختنى ،ئاسايىشنى قايتىدىن سەزدى،ئۇزاقتىن بۇيان كۈتكەن
ئۈمىدىنى كۆرگەندەك بولدى. ئۇنى ھاياجان ۋە بەخت يېشى
چۈلغىدى. ئادەم دېگەن شۇنداق نەرسىمىدۇ؟ ئازاب تارتسا
تېخى يىغلىغان، خۇشال بولسا تېخى يىغلىغان؟ ئەمما، بۇ
ئىككى يىغىنىڭ ئارىلىقىدا ئاسمان - زېمىن پەرق بار ئىدى...

شۇ چاغدا ئۇ كونا ناخشىلارنى، ئۆزى ئىلگىرى ئوقۇغان
ھېلىقى ناخشىلارنىمۇ ئەسكە ئالدى. بۇ ئادىمىيلىك تۇيغۇ،
ئادىمىيلىك پەزىلەت ئىدى. ئۇ بىرنى كۆرۈپ بىرنى ئۇنتۇپ
قالسا، بىرگە ئىگە بولۇپ يەنە بىرنى تاشلىۋەتسە بولمايتتى،
شۇ چاغدا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن بۇنىڭدىن سەككىز - توققۇز
يىللار ئىلگىرىكى ئىشلار مارجاندەك تىزىلىپ ئۆتۈشكە
باشلىدى...

ئاي گۇۋاھ، چولپان گۇۋاھ

سېنتەبىر ئايلىرىنىڭ ئاخىرى ھاۋا تىنچىق، ئەمما كەچلىرى باشلانغان سالقىن سەھەرگە يېقىن تېخىمۇ ئىللىق بولۇپ قالاتتى. 1997 ـ يىل 9 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى ئابلىز نۇرەك ئەتىگەن سائەت 5 بولماستىلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى ۋە ئوغلىنىڭ تېخىچە ئېتىزدىن كىرمىگەنلىكىنى بىلىپ جىددىيلىشىپ قالدى. ئاخشام ئۇنىڭ ئوغلى ئابدۇرېھىمجان كۆزگى بۇغداي تېرىيدىغان كەنجى قوناق ئورنىغا سۇ تۇتقىلى چىقىپ كەتكەنىدى. ئۇ ھويلىغا چىقىپ قولىغا كەتمەننى ئالدى ـ دە، دەرۋازىدىن پەم بىلەن چىقىپ كەتمەكچى بولدى. دەل شۇ چاغدا ئايالى تۇنساخان ھويلىدا پەيدا بولدى:

— نەگە ماڭدىڭىز؟

— ئابدۇرېھىمجان كەلمەپتۇ، سۇ تۇتقان يېرىگە بېرىپ، نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ، بىلىپ كېلەي.

— يائاللا، قېرىغاندا ئىشىڭىزنى قىلىپ تۇرسىڭىز، ھېلىغىچە كېلىپ قالىدۇ، غەم قىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ، ئۇمۇ كىچىك بالا ئەمەس، ئېتىزنىڭ ئىشىنى قىلىشنى خېلى بىلىدۇ، قىلالمىسا ئۆگىنىدۇ، ئەنسىرەپ نېمە كەپتۇ... ھەمىشە سىز قىلىپ بېرىپ، جاھانغا تۆۋرۈك بولۇپ بېرەمتىڭىز...

— ھەي، سىز بىلمەيسىز مېنىڭ كۆڭلۈمدىكىنى، بالا ئەمەسمۇ؟ كېچىچە كىرمىسە، ئەنسىرىمەي بولامدۇ؟

— باغرىڭىز بەك يۇمشاق سىزنىڭ زادى!

— شۇنداق دېگىنىڭىز بىلەن، بالىغا باغرىڭىز مەندىن يۇمشاق!...

— مەيلى بارسىڭىز بىرىلىك، ئاۋايلاپ ماڭارسىز، مېنى ئەنسىرەتمەي پاتىراق كېلەرسىز! خۇداغا ئامانەت ئەمىسە...

— مەن بىر بىرىپ كېلەي، كۆڭلۈم بىر ئىشنى تارتىپ تۇرىدۇ شۇ تاپتا...

بوۋاي دەرۋازىدىن چىقىپ كەتتى، موماي كالا - قويلىرىغا يەم- بوغۇز بېرىش ئۈچۈن ئىغىل تەرەپكە ماڭدى.

بوۋاي ئەتراپقا قارىدى، ئاي غەربكە پەسلەشكە باشلىغان بولسىمۇ، تال - تال كۈمۈش نۇرلىرىنى ئايانماستىن تۆكمەكتىدى، ئۇ شۇنداق تولۇق، شۇنداق جەلپكار كۆرۈنەتتى، چولپانمۇ بىر چوڭ مەرۋايىتتەك چاقناپ، كائىنات ھۆسنىنى تاماشا قىلىۋاتقاندەك، زېمىنغا مېھىر بىلەن نۇر ياغدۇرۇۋاتقاندەك قىلاتتى. نەلەردىندۇر خورازلارنىڭ چىللاشلىرى، ھارۋىلارنىڭ تاراقلىشى، ھايۋانلارنىڭ ئالتاغىل ھاڭراش، كىشنەشلىرى، ئاپتوموبىللارنىڭ ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. سالقىن، ساپ ھاۋا ئۇنىڭ بەدەنلىرىنى يېنىكلىتىپ قويۇۋاتقاندەك قىلدى. ئۇ ئىشىكى ئالدىدىكى چوڭ تاشيولغا چىقتى. تاشيولدىكى ھەممە نەرسە، ھەتتا ئاپتوموبىللارنىڭ ئىزلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئېنىق، شۇنداق ئېنىق كۆرۈنۈپ كەتتى. ئۇ بىرنەچچە ئون قەدەم مېڭىپلا يولنىڭ ئورمان بەلبېغىغا يېقىن تەرىپىدە بىرنەرسىنىڭ قارا كۆلەڭگىسىنى كۆردى.

— نېمىدۇ ئۇ؟ يولۇچىلارنىڭ بىرەر نەرسىسى چۈشۈپ قالغان ئوخشايدۇ، — بوۋاي شۇنداق ئويلىدى ۋە ئىتتىك ئۇنىڭ يېنىغا باردى، ئۇ چوڭ بىر سومكا ئىدى. ئۇ سومكىغا ئېڭىشتىيۇ، چۆچۈپ كەتتى. سومكا ئىچىدە بىر بوۋاق بەخىرامان ياتاتتى. ئۇ ھاڭ - تاڭ قالدى، دەمال خۇدىنىمۇ يوقاتتى، كېيىن ئۇ ئېسىگە كېلىپ ئەتراپقا قارىدى. ئەتراپ

تىنچ، ئادەم ياكى باشقا نەرسە يوق. ئۇنىڭ خىيالى شۇنداق پاراكەندە بولدى، بۇ تاسادىپىيلىق ئۇنى دەمال گاڭگىرىتىپ قويدى. ئۇنىڭ نەپسى سىقىلدى، بەدەنلىرى تىكەنلىشىپ، جىددىيلىشىپ كەتتى، يۈرىكى قاتتىق سوقۇپ بىئارام قىلغىلى تۇردى...

— تۇنساخان، ھوي تۇنساخان! چاقىردى بوۋاي بىرئازدىن كېيىن ئىسنى يىغىپ، — بۇ يەرگە چىقىڭ!

— ۋاي نېمە بولدى، نېمە؟

— بولۇڭ چاققان، مەيەردە بىر بالا تۇرىدۇ...

تۇنساخان پالاقلىغان پېتى يېتىپ باردى.

— ۋاي قانداق ئىش بۇ؟ كىم تاشلاپ قويغاندۇ بۇ بالىنى! ھۇ جۇۋاينىمەكلەر، نارەسىدىنى تاشلىۋەتكەن ئەبگارلارنىڭ جاجىسىنى خۇدا بەرسۇن! — دېدى ھاڭ - تاڭ قالغان تۇنساخان ئانا سومكا ئىچىدە بەخىرامان ئۇخلاپ ياتقان بوۋاقنى كۆرۈپ. ئۇنىڭ تىل - دەشناملىرىنى ئۆزىدىن باشقا ھېچكىم ئاڭلىمىدى، ئەتراپتىكى دەل - دەرەخ، زېمىندىن باشقا ھېچبىر نەرسە كۆرمىدى!

ئانا بالىنى قولىغا ئالدى. بالا ھېچ نەرسىدىن بىخەۋەر ھالدا پۇش - پۇش تىنىپ، شېرىن ئۇيقۇدا لەززەت سۈرۈۋاتـ-ـقاندەك قىلاتتى، بالىنىڭ يۈزى ئوچۇق، قالغان جايلىرى مەھكەم يۆگەپ تېڭىۋېتىلگەنىدى.

ئۇلار بالىنى ئۆيگە ئېلىپ كىرىپ، سۇپا ئۈستىگە ياتقۇزدى، ئانا بالىنىڭ يۈزىگە قولىنى يېنىك تەگكۈزۈۋىدى، بالا ئويغاندى ۋە كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ قويۇپ، بىردىنلا جىمىپ كەتتى، ھېچ نەرسىدىن خەۋىرى يوقتەكلا ئۇيقۇغا كەتتى. بۇ ھال ئۇلارنىڭ باغرىنى خۇن قىلىۋەتتى.

ــ كىمنىڭ بالىسىدۇ بۇ؟
ــ ۋايتاڭ، كىم تاشلىۋەتكەندۇ، قايسى تاش يۈرەك مۇشۇنداق قىلغاندۇ؟
ــ پىلانلىق تۇغۇتتىن قېچىپ مۇشۇنداق قىلغاندۇ ھەقاچان!
ــ بەلكىم، ھەي، مۇشۇنداق بىر بىگۇناھ نارەسىدىنى تاشلىۋېتىشكە قانداقمۇ يۈرىكى چىدىغاندۇ؟
ــ ئادەملەر رەھىمسىزلىشىپ كەتتى... بوپتۇ ئەمدى! بۇنىڭمۇ پېشانىسىدە كۆرگۈلۈكى باردۇ، كىم قىلسا ئۆزىگە قىلىدۇ. بۇ بالىغىمۇ خۇدايىم بېرەر، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كۆڭلىگە خۇدايىم ئىنساپ بەرسە، بالام دەپ كېلىپ قالار، كەلمىسە، شۇ چاغدا بىر گەپ بولار. قانداق قىلاتتۇق، باش قاتۇرغاننىڭ پايدىسى يوق، ھازىرچە بالىنىڭ ئاتا ـ ئانىسى بىز مانا!
ــ شۇنداق قىلمايمۇ نېمە چارە. ھەي تاشلىۋېتىشكە قانداقمۇ يۈرىكى چىدىغاندۇ، ئادەم تۇرسا بۇ؟ ياكى ئىت ـ مۈشۈكنىڭ كۈچۈكى بولمىسا...
ــ بوپتۇ، خۇدايىم بىزگە مۇشۇ بالىنى تېپىۋېلىشنى نېسىپ قىپتۇ. بۇمۇ پېشانىمىز، ــ دېدى قەلبى زېدە بولغان تۇنساخان ئانا تەسەللى تاپقاندەك، ــ جاھاندا ئادەمدىن ئۇلۇغ، بالىدىن پاكىز نېمە بار. پۇشۇقۇنمايلى، تاڭ ئاتسا بىر گەپ بولار...
ــ ھەي ـ ھەي، ھازىرقى زاماننىڭ ياشلىرى شۇنداق تاش يۈرەك بولۇپ كەتتى. بالىنىڭ قەدرىنى بىلمەيدۇ، بالىنىڭ مېھرىنى بىلمەيدۇ. بۇ چوقۇم ياش بالىلارنىڭ ئىشى ياكى بولمىسا كېيۋەز تەرگىلى كەلگەن ئىشلەمچىلەرنىڭ ئىشى...

پەرەزلەر ھەر خىل بولسىمۇ، ھېچبىرىنىڭ ئاساسى يوق ئىدى. بوۋاينىڭ كۆڭلى بەكمۇ پاراكەندە، خىيالى مۇرەككەپ، زىددىيەتلىك ئىدى. ئۇيان ئويلاپمۇ، بۇيان ئويلاپمۇ ئىشنىڭ تەكتىگە يېتەلمەيتتى، ئۇنىڭ دىلى كۆيىدى، ئازابلاندى، پۈتۈن بەدىنى ئۆرتىنىپ جاھان ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ كېتىۋاتقاندەك قىلدى...

— قىز بالىكەن، بۇ بالىغا تېخى ئاق شېكەر، سۈت پاراشوكى، ئېمىزگۈ، ئىككى ئىشتان قوشۇپ يۆگەپ قويۇپتۇ،— دېدى تۇنساخان ئانا بالىنى كونا يۆگەكتىن يېشىندۈرۈپ بولغاندا، ھەي نائەھلىيلەر، ھەي نائەھلىيلەر، بۇنىمۇ تاپىنلىق قوشۇپ يۆگەپ قويمىساڭچۇ؟ توققۇز ئاي، توققۇز كۈن قىينىلىپ قورساق كۆتۈرۈپ، مىڭ بىر جاپادا تۇغقان پۇشتۇڭنى تاشلىۋېتىشكە يۈرىكىڭ چىدىغان تۇرۇۋقلۇق، بۇ نەرسىلەرنى قوشۇپ يۆگەپ قويۇشقا قانداقمۇ چىدىغانسەن؟! قىز بالا بولغاچقا تاشلىۋەتكەن گەپ ، قىز دېگەن ئالتۇن... بالاڭ يوق جېنىڭ يوق، قىزىڭ يوق، ئىزىڭ يوق!

تۇنساخان ئانا غودۇرىغان ھالدا بالىنىڭ ئاغزىغا ئىلمان چاي قۇيدى، ئاندىن سۈت پاراشوكىدىن تەڭشەپ ئىچۈردى. قىزچاق خېلىدىن بېرى ئاچ قالغاندەك غۇرتۇلدىتىپ ئەمدى.

— بىر نېمە يېمەي يىغلاپ تۇرۇۋالىدىغان جاھىل بالا بولسا، بىرگە كۆرگۈلۈكنى كۆرسىتەتتى، ئىشتەيلىك قومچاق-ىكەن بۇ تېخى!

ئابلىز نۇرەك يەنە دەرۋازا ئالدىغا چىقتى، ئۇ كىملەرنىڭدۇر بالا ئىزدەپ كېلىشىنى كۈتكەندەك ئەتراپقا قارىدى، بىرمۇ ئادەم يوق، تاڭ بايىقىدىن بەكرەك سۈزۈلگەن، شەرق ئۇپۇقى ئاقىرىشقا باشلىغان بولسىمۇ، ئاي بىلەن يۇلتۇز

شۇنداق نۇرلۇق، جۇلالىق چاقناپ تۇراتتى... ئۇلار ئابلىز نۇرەككە بىز گۇۋاھ، بىز ساڭا گۇۋاھ دېگەندەك قىلاتتى. سۈبھىدىكى بۇ تۇيغۇ ئۇنىڭ نېرۋىلىرىنى تېخىمۇ سەزگۈر، تېخىمۇ قىزغىن كەيپىياتقا چۆمدۈردى.

ئۇ ئۆيگە كىرگەندە بالا يەنە ئۇخلاپ قالغانىدى. ئەر - خوتۇن دېيىشكە گەپ تاپالمىغاندەك ئولتۇرۇشتى، كېيىن ئۇلار ناشتا قىلدى. ئۇلارنىڭ باغرى ئاشۇ بالا ئۈچۈن كۆيۈۋاتاتتى، ئاشۇ بالىنىڭ مۇناپىق، نامەرد، غۇرۇرى يوق ئاتا - ئانىسىغا غەزەپ ياغدۇرۇپ كۆيمەكتە، ئۆرتەنمەكتە ئىدى، ئەمما ئۇلار نېمە دېيىشنى، دەمال قانداق قىلىشنى بىلمەي قالغانىدى. شۇ چاغدا قانداقتۇر بىر نۇر ئۇلارنىڭ قەلبىنىڭ چوڭقۇر قاتلىمىدىن سىرغىپ چىقىپ، پۈتۈن ۋۇجۇدىنى قاپلاپ، ئاشۇ بىگۇناھ، نارەسىدە بالىنىڭ مېھرى بىلەن يۇغۇرۇلۇپ بولغانىدى.

دۇنيادا ئادەم بىلىپ يەتكىلى بولمايدىغان سىرلار، ۋەقەلەر شۇنداق كۆپ. ئۇلارنىڭ نۇرغۇنلىرى بىر مەزگىلدىن كېيىن ئۆزىنىڭ ماھىيىتىنى ئاشكارىلاپ كىشىلەرنى سۆيۈندۈرسە، يەنە بەزىلىرى سىرلىق پېتىچە قېلىۋېرىدۇ. ئابلىز نۇرەكنىڭ بالا تېپىۋېلىشى سىرلىق ئىش بولمىسىمۇ، ئەجەبلىنەرلىك ئىش؛ سىرلىق يېرى، بالىنىڭ نېمە سەۋەب بىلەن، قانداق ئادەملەرتەرىپىدىن تاشلىۋېتىلگەنلىكى ئىدى. ساددا، تولىمۇ ئاق كۆڭۈل بۇ كىشىنىڭ قەلبىنى ئۆرتەيدىغىنىمۇ دەل مۇشۇ ئىش، يەنى ئادەمنىڭ ھايۋان ئورنىدا تاشلىۋېتىلگەنلىكىدەك يىرگىنچلىك تەقدىر ۋە ئاشۇ ۋەھشىي ئاتا - ئانىلارنىڭ پاجىئەسى ئىدى. ئۇلار بۇنىڭ ئازابىنى مەيلى روھىي جەھەتتىن، مەيلى جىسمانىي جەھەتتىن بولسۇن ھامان تارتىدۇ،

هامان پۇشايمان قىلىدۇ، دەپ ئويلايتتى ئابلىز نۇرەك.

ئابلىز نۇرەك ئۇ ئىشلاردىن كۆرە، بالىنىڭ ھالىغا بەكرەك نەزەر سالدى. بالىنىڭ ئاپئاق يۈزلىرى، بولاقتەك مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرى ئۇنى ئۆزىگە مايىل قىلاتتى، ئۇنىڭ ھېچ نەرسىگە قوربى يەتمەيدىغان ئادەملىكى ئۇنى ئىچ - ئىچىدىن كۆيۈشكە، ئىچ - ئىچىدىن غەمخان بولۇشقا دەۋەت قىلاتتى، ئۇ ئۆزى ئىپادىلەپ بېرەلمەيدىغان ئىچكى تۇيغۇ، مەنىۋى مايىللىق ئوچاقلىرىدا بالىغا بارغانچە ئامراق بولۇپ قالدى، ئۇ بالىنىڭ ئۆزىگە مەڭگۈ ھەمراھ، مەڭگۈ بىرگە ئۆتىدىغان يۆلىكى بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئويلاپ، بىردىنلا سەگەكلىشىپ قالدى. راستىنلا شۇنداق بولسا، ئۇ قېرىلىق ھاياتىغا ھەم ئاۋارىچە-لىك، ھەم ھەمدەمچى بولۇپ قالاتتى. ئۇ چوڭ بولسا ئۆزى تارتقان ئاۋارىچىلىكلىرىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن ئۆزلىرىنى باقىدۇ، ھالىدىن خەۋەر ئالىدۇ. بىراق، بۇ بەكمۇ يىراقتىكى ئىش. ھازىر بالىنىڭ ھەممە ھاجىتىنى راۋا قىلمىسا بولمايدۇ. قېرى-غاندا بۇ ئىش ئۇنىڭ بارلىقىنى يەپ كېتىشى، قۇربان قىلىۋېتىشى مۇمكىن. بىراق، ئۇ رازىمىدۇ؟ ئۇ ئۆزىنىڭ قەلب قاتلاملىرىنى ئىزدەپ باقتى، قېزىپ كۆردى. ئۇنىڭدا بىر خىل تەلپۈنۈش، قىزغىنلىق ۋە مۇھەببەت، مېھرىبانلىق مەۋجۇت ئىدى.

ئارىدىن ئۈچ كۈن ئۆتتى. ئۈچىنچى كۈنى بوۋاق بىردىنلا يىغىسىنى باشلىدى. ئۇنىڭغا ھېچ ئىش كار قىلمىدى. بىئاراملىق، تەشۋىش ۋە جىددىيلىك پۈتۈن ئائىلىنى ساراسى-مىگە سالدى. ئەرنىڭ قولىدىن نېمە ئىش كەلسۇن؟ ئانا بارلىق كۈچىنى، مېھرىنى تۆكۈپ ئۇنىڭغا مېھرىبانلىق قىلدى، پەپى-لىدى، بەزلىدى... ئاخىر ئانا بالىنىڭ ھەممە ئەزايىغا قاراشقا

باشلىدى، بالىنىڭ قورسىقى ئىسسىلىپ كەتكەن. بەلكىم، بالىغا بىرنەرسە زىيان قىلغاندۇ؟ بىراق، ئىش ئۇنداق ئاددىي ئەمەس ئىدى، ئانا ئاقىۋەت بالىنىڭ چوڭ تەرەت يولىغا قارىدى:

— ئاھ خۇدا، نېمە كارامەت بۇ ئەمدى؟! — دېدى ئانا بىردىنلا داد - پەرياد تووۋلاپ.

— نېمە بولدى؟

— بالىنىڭ مەقئەت يولى پۈتەي دەپتۇ. ۋاي خۇدايىم، ئېسىم قۇرۇسۇن، نېمىشقا قاراپ باقمىغاندىمەن؟ قانداق قىلارمەن ئەمدى؟

— ئاپلا، ماۋۇ ئىشنى كۆرۈڭ. دوختۇرخانىغا ئاپىرايلى، دوختۇرلار بىر ئامالىنى قىلار؟ مەن هارۋىنى قوشاي، بۇنداق يىغلاۋەرسە بالىنىڭ جېنى قىيىلىنىپ كېتىدۇ. ئاشقازىنى ياكى ئۈچيى يېرىلىپ بىرنەرسە بولۇپ قالمىسۇن!

«قىزىق نۇقتا»دىكى پاراڭ

ئاردىن بىرقانچە كۈن ئۆتە - ئۆتمەي، ئابلىز نۇرەكىنىڭ بالا تېپىۋالغانلىقى ھەققىدىكى ئىشلار «قىزىق نۇقتا»غا ئايلاندى. مەھەللىدىكى بىر قىسىم كىشىلەر ئالايىتەن ئۇنىڭ تېپىۋالغان بالىسىنى كۆرۈپ باقماقچى، راست - يالغانلىقىنى بىلىپ باقماقچى، راست بالا تېپىۋالغانمۇ ياكى بىرەرسىنىڭ پىلانلىق پەرزەنت كۆرۈشكە خىلاپلىق قىلىپ تاپقان بالىسىنى ئاشۇنداق پەم ئىشلىتىپ بېقىۋالدىمۇ؟ بۇنى بەكلا ئېنىقلىغۇسى كەلدى. بۇنداق بولۇشتىكى سەۋەب، بالىنى دەسلەپكى ئۈچ كۈندە باشقا ھېچكىمگە كۆرسەتمىگەن ۋە بىلىندۈرمىگەنىدى، كونا قاراش بويىچە ئالغاندا، بالا تۇغۇلۇپ بىرقانچە كۈنگىچە

تۇغۇت بېقىلىۋاتقان ئۆيگە كىملەرنىڭدۇ كىرىشى مەنئى قىلىنىپ، بالا بىلەن ئانىغا كۆز تېگىپ چەتنەپ قېلىنىشىنىڭ ئالدىنى ئالىدىغان ئادەت بار ئىدى. بۇ گەرچە خۇراپىي قاراشتىن كېلىپ چىققان ئىش بولسىمۇ، مەلۇم ئىلمىي ئاساسىنىمۇ يوق دېگىلى بولمايتتى. چۈنكى، بالا بىلەن ئانا يۇقۇملىنىپ قالماسلىقى، ھەم بەخىرامان ئارام ئېلىپ، مۇھىتقا ماسلىشىۋېلىشى، كۈچ ـ مادارىغا كېلىۋېلىشى زۆرۈر ئىدى. شۇ سەۋەبتىن بولسا كېرەك، تۇنساخان ئانا بىلەن ئابلىز نۇرەكمۇ بالىنى دەسلەپتە ھەتتا ئائىلىسىدىكى بالا ـ چاقىلىرىغىمۇ كۆرسەتمىدى، بىلگەنلەرگىمۇ سىرتتا دەپ يۇرمەسلىكنى تاپىلىدى. بىراق، كىچىك بىر ئىش يۈز بەرسە بىردەمدە پۇر كېتىدىغان ئاشۇ مەھەللىدە ئابلىز نۇرەكنىڭ بالا تېپىۋېلىپ بېقىۋاتقانلىقى ھەممە يەرگە پۇر كەتتى. بىراق، كىمدۇر بىرى ئۇ بالىنىڭ پارىڭىغا «خىزىر تاشلاپ بەرگەن بالا ئىكەن» دېگەن ئۆسەك گەپنىمۇ قوشۇپ تارقاتتى. بۇ سىرلىق ۋە جەلپكار ئۇچۇر كىشىلەر ئارىسىدا تېخىمۇ كۈچلۈك غۇلغۇلا ۋە قىزىقسىنىشنى پەيدا قىلدى.

ــ ھەي ئابلىز ئاكا، «قېرىغاندا قېرى تاتۇق، قىلغان ئىشلىرى ئاندىن ئارتۇق» دەپ، مانا ئەمدى بالا تېپىۋېلىپ باقتىڭمۇ؟

ــ خۇدايىم بۇيرۇسا شۇنداق بولدى.

ــ قىزىڭ ياكى ئوغۇللىرىڭدىن بىرەرسىنىڭ ئارتۇق تۇغۇپ قويغان بالىسىنى يولغا تاشلاپ قويۇپ، تېپىۋېلىپ بېقىۋاتامسەنيا؟

ــ قاملاشمىغان گەپ قىلما، نەدە ئۇنداق ئىش بولسۇن، ئۇكام. سەن شۇنداق دېسەڭ، باشقا ئادەم نېمىدەر؟

— چاقچاق قىلدىم، رەنجىمە. بالا دېگەن ئالتۇن، بەزىلەرنىڭ بالىسى يوق زارلايدۇ، بەزىلەرنىڭ بالىسى كۆپ يەنە ئازلىق قىلىدۇ. سەن بالىغا كۆيۈمى بار ئادەم، كۆيۈمۈڭ بولغاچقا، خۇدايىم يەنە ساڭا بېرىپتۇ، خۇدايىم سۆيگەننى سۆيىمەن دەپتىكەن، سەن بالىنىڭ قەدرىنى قىلىشنى بىلىسەن، بالىنى چىن دىلىڭدىن سۆيىسەن، بوپتۇ، بېقىپ قويىماسەن، قېرىغىنىڭدا سۇ، ئوتۇن توشۇپ، ئاش - تامىقىڭنى ئېتىپ بېرىپ باقار!...

— ھە، شۇنداق قىلار، يا قىلماس.

— خۇدايىم بەرسە، ئۇرايىم چىدىماپتۇ دېگەندەك، بەزىلەرنىڭ كۆتى ئېچىشىپ، ئارقاڭدىن غەيۋەت قىلىپ يۈرۈۋاتىدۇ جۇما!

— بوپتۇ، ئۇلارنىڭ ئاغزىنى ئېتىۋالغىلى بولامتى...

— شۇ - شۇ. لېكىن، بالىنى مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا دەپ قويۇپراق باقارسەن جۇما، سەن قىينىلىپ بېقىپ، چوڭ قىلغاندا ئاتا- ئانىسى چىقىپ، بالامغا مانچە پۇل بېرىسەن دېسە، ئۇ چاغدا چاتاقنىڭ چوڭى چىقمىسۇن؟

— شۇ چاغ كەلگەندە بىر گەپ بولار، ئىگىسى چىقسا، مەنمۇ گەپ قىلىپراق بېرەرمەن. بولمىسا ئۈستۈمدىن ئەرز قىلار شۇ!

— ھەي، بۇكەمنىڭ ئادەملىرىگە ئىشەنگىلى بولمايدۇ. ھەر قىسما پىلانلارنى قۇرۇپ، سەندەك - بىزدەك ياۋاشلارنى بوزەك قىلسام، پۇل ئۈندۈرۈۋالساملا دەيدۇ. قاراپ تۇرۇپ شۇنداق قاپقانغا دەسسەپ سالمىغىن جۇما!

ھەر خىل گەپلەر ئاز ئەمەس ئىدى، ئۇ گەپلەرنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاساسى بولۇشى مۇمكىن بولمىسىمۇ، بىر

قىسمىلىرىنىڭ تېگى بار ئىدى. بۇنداق چاغدا ئابلىز نۇرەكنىڭ غۇژژىدە ئاچچىقى كېلەتتى، چىشلىرى غۇچۇرلاپ كېتەتتى، بىراق ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ لايىقىدا جاۋاب بېرەتتى، بولمىسا ئۇلارنىڭ بەزىلىرى بىلەن دەتالاش كېلىپ چىقىپ ئارىلىقتا زىددىيەت، ماجىرا پەيدا بولاتتى. يەنە بەزىلەر مۇشۇنداق چاغدا ئۇنىڭ ئاچچىقىنىڭ قاتتىق كەلگەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ تېخىمۇ تېرىكتۈرۈش ئۈچۈن گەپ كوچىلاپ، گەپ تېپىپ، سۇخەنچىلىك قىلاتتى. بۇنداق گەپلەر بالىنى دوختۇرخانىغا بىر قېتىم ئاپىرىپ داۋالىتىپ كەلگەندىن كېيىن، تېخىمۇ ئاۋۇپ كەتتى.

— بالا باقمەن دەپ، جېنىڭنى قىيىنغۇچە سىڭگەن نېنىڭنى يەپ ياتساڭ بولمامدۇ، ئابلىز ئاكا؟ — دېدى شۇ مەھەللىدىكى بىر ياش دېھقان مەسخىرە ئارىلاش، — ئاڭلىسام، بالا باقمەن دەپ بالاغا قاپسەن. قېرىغاندا ئارامخۇدا ياشاپ ئۆلۈشنىڭ غېمىنى قىلساڭ بولماسمىدى، قارا، نېمىمۇ قىلارسەن!

— ساڭا نېمە ئېغىرى كەلدى، بالىنى باقسام مەن باقتىم، بۇ ئۆزۈمنىڭ ئىشى. ساڭا ئېسىلىۋالمىغاندىن كېيىن، ئۈمىچىڭنى ئىچ، مېنىڭ ئىشىمغا ئارىلاشماي!

— قانداق قېرىسەن هوي، ئىچ ئاغرىتىپ ، ياخشى گەپ قىلسا خاپا بولىدىكەنسەنغۇ؟ گەپ قىلمىدىم، بولدىما، خەخچۇ، سېنى بالا بېقىۋېلىشتىكى مەقستى باشقا... «جىنىنىڭ قەستى شاپتۇلدا» دېگۈدەك، سەنمۇ بىكارچىلا بالا باقامسەن؟ ئاڭلىسام، هېلىتىن بالىنى باقالماي دوختۇرخانىغا چېپىپ يۈرۈپسەنغۇ؟ قېرىغاندا بالا باقماق شۇنداق تەس. هازىر تۇغۇلغان باللار سەن بالا چوڭ قىلغان چاغقا ئوخشىمايدۇ قارا،

ئىلگىرى زاغرا بىلەن باققان بولساڭ، ھازىر بۇلىماق بەرمىسەڭ ئاشۇنداق قورسىقى ئاغرىپ قالىدۇ، ئۆلۈپمۇ قالىدۇ تېخى!

— ئىشىڭنى قىل، بىكارمۇسەن، ماڭ مېنىڭ ئاغزىمنى تاتىلىماي، مەھەللەڭگە بېرىپ ئۆگزەڭگە چالما ئات.

ئارىدىن بىر - ئىككى كۈن ئۆتكەندە ئابلىز نۇرەك بىر ئىشنى ئويلىنىپ قالدى. شۇنىڭ بىلەن ئابلىز نۇرەك ۋېلىسىپىتىنى مىنىپ، بازارلىق خەلق ھۆكۈمىتىگە باردى، بازارنىڭ شۇ چاغدىكى كاتىپى ھەم خەلق ئىشلار خىزمىتىنىڭ رىياسەتچىسى قادىر ئابدۇللا بىر قاتار ئىشلارنى تەپسىلىي سورىغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

— ئابلىزكا، سەنمۇ بىلىسەن، پىلانلىق تۇغۇت ئىشى ئوينىشىدىغان كىچىك ئىش ئەمەس، سەن پىلانلىق تۇغۇتتىكىلەرگىمۇ بۇ ئەھۋالنى دەپ قوي، بۈگۈن - ئەتە تەكشۈرىمىز، بالا بېقىپسەن، كىمنىڭ رۇخسىتىنى ئالدىڭ، رەسمىيىتىڭ قېنى؟ بالا زادى كىمنىڭ؟ ئاتا - ئانىسىنى تاپىسەن، بولمىسا پىلانلىق تۇغۇتقا خىلاپلىق قىلغان دەپ 5 — 6 مىڭ يۈەن جەرىمانە تۆلەيسەن دېسە بېشىڭنى قاشلىساڭ بولمايدۇ، تۇغقان ئادەمنى چىڭ تۇتماي، باققان ئادەمگە ئېسىلىۋالىدىغان ئادەملەر جىق، ئەسلىدە تۇغۇپ تاشلاپ قويىدىغان ئاشۇنداق ئادەملەرنى چالما - كېسەك قىلسا ياكى ئۆلۈم جازاسى بەرسە ئازلىق قىلىدۇ. ئادەملەر ئوخشىمايدۇ؛ بىر بالىنى بېقىۋېلىشمۇ ئۇنچىلىك ئاسان ئىش ئەمەس، چۈنكى ئۇ ئاتالماققا بالا بولغان بىلەن، كېلەچەكتە سەن- بىزگە ئوخشاش ئادەم. ئادەمنىڭ ھاياتى، تەقدىرى بىلەن ئويناشسا بولمايدۇ، مەنمۇ ئاتا - ئانىسىنى سۈرۈشتە قىلىپ باقاي، بىر مەزگىل كۈتەيلى، چۈنكى قانۇندا ئالتە

ئايغىچە بالىنىڭ ئىگىسى چىقمىسا، ئاندىن باشقىلارغا بېقىۋېلىشقا رەسمىيەت ئۆتەپ بېرىلىدۇ، دېيىلگەن. يەنە بىرى، ھەر ھالدا كېيىنلىكنى نەزەردە تۇتۇپ، ساقچىخانىغىمۇ مەلۇم قىلىپ قوي، ياخشى ئىشنى قىلىمەن دەپ، كېيىن بۇ ئىش يامانغا ئۆزگىرىپ قالسا، ساڭا جاپا سالىدۇ. بىر ھېسابتا خۇدايىم بېرىپتۇ ساڭا، بالىنى ئوبدان باق!

ئابلىز نۇرەك پىلانلىق تۇغۇت ئىشخانىسىغا، بازارلىق ساقچىخانىغا بېرىپ ئەھۋالنى دېدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى بېقىپ تۇرۇڭ، كېيىن بىر گەپ بولار، بىز خەۋەر تاپتۇق دېيىشتى.

— بالىنىڭ بىر ئېيىپى باركەن دېدىڭما، ئابلىز ئاكا؟ — دەپ سورىدى ساقچىخانىدىكى بىر ساقچى.

— ھەئە، شۇنداق.

— ئۇنداق بولسا غەم قىلماي بېقىۋەرمەمسەن، ئاتا-ئانىسى شۇنى كۆرۈپ، بىزگە يۇك بولىدىكەن دەپ تاشلى-ۋەتكەن گەپ. ئەمدى مەڭگۈ بالىنى ئىزدەپ كەلمەيدۇ. جاپاغا سەن قاپسەن. بوپتۇ، بېقىپ قويىمامسەن، چوڭ بولسا ئەسقاتار.

ئابلىز نۇرەكنىڭ كۆڭلى سەل تىنىدى، بىراق ئۇنىڭ كاللىسىغا نۇرغۇن چىگىش سوئال كىرىۋالغانىدى. بىر تۇرۇپ تەقدىرنىڭ بۇ چاقچىقىغا ھەيران قالسا، بىر تۇرۇپ تووا قىلدىم، بەرگەن كۈنلىرىڭگە شۈكۈر دەپ كۆڭلىنى ياسايتتى.

كۈنلەر كەينى - كەينىدىن ئۆتتى، قىزچاقنىڭ چىرايى سۈزۈلۈپ، ئۇنىڭ خەنزۇ پۇشتى ئىكەنلىكىمۇ ئايرىلدى. مەھەللىدىكى بىرقىسىم ئاياللار بالا بېقىۋاپسىلەر دەپ بىر-ئىككىدىن كىرىپ مۇبارەكلەپ، بالىنى كۆرۈپ، ئەركىلىتىپ قويۇپ چىقىپ كېتىشتى.

بەكمۇ ساۋابلىق ئىش قىپسىلەر، دېدى بەزىلەر، ئادەمنىڭ ئادەمدە ھەققى بار، ئادەمگە ئادەم كۆيمىسە، ئالتۇن چىچىپ بەرسىمۇ بىكار. خۇدايىم بۇ بالىنى سىلەرگە نېسىپ قىلىپ، سىلەرنىڭ قەلبىڭلارغا مېھرىنى ساپتۇ، دىلى ناپاكلار تاشلىۋەتسىمۇ، سىلەرگە ئوخشاش دىلى پاكلارغا ئۇچراش-تۇرۇپتۇ. بۇمۇ خۇدانىڭ سىلەرگە بەرگەن ئامانىتى، ئۇنى قەدىرلەپ چوڭ قىلساڭلار ساۋاب تاپىسىلەر، خۇدايىم بەختىنى بەرسە، ھەمساتتىلا چوڭ بولىدۇ. رىزقىنى ئاللا بېرىدۇ. نېمە غەم، ئۇ بالىدا نېمە گۇناھ...

— بەزىلەر بۇ ئىشىمىزنى توغرا تاپمايۋاتىدۇ، قاراڭ، تاشلىۋەتسەك، بولامتىكى.

— ھە دەڭ، كىم نېمە دېسە قولىقىڭىزنى يوپۇرۇۋالسىڭىز، ئىش تۈگەيدۇ، گەپ دېگەن بولىدۇ ئەمدى!

بۇ شۇ مەھەللىدىكى ياخشى نىيەتلىك كىشىلەرنىڭ تەسەللى سۆزلىرى ئىدى، ئەمما بۇنىڭ چىن، ھەقىقي گەپ بولۇپ كېتىشى ناتايىن. چۈنكى، ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان كۆڭلىدە خېلى ياخشى ئادەملەر، كۆڭلىمىز يېقىن دېگەن بىرنەچچە ئايالمۇ ئارقىسىدىن گەپ قىلىپ، پىتنە تېرىپ يۈردى. ئۇلاردىن بىرى گەپ ئارىسىدا تۇنساخان ئانىغا:

— بېقىۋالغان بالىڭىز خەنزۇنىڭ تاشلىۋەتكەن بالىسى-كەنغۇ؟ تازا ساۋاب تاپاي دەپسىز -دە! — دېدى.

بۇ گەپ ئۇنىڭ غۇرۇرىغا قاتتىق تەگدى، شۇ چاغدا ئۇنىڭ ئاغزىنى بولۇشىغا قويۇپ بېرىپ تىللىغۇسى، چېچىغا ئېسىلىپ ئىلەڭگۈچ ئۇچۇپ، كۆرگۈلۈكىنى كۆرسەتكۈسى كەلدى. ئۇنىڭ ئاغزى گەپكە كەلمەي قالدى. ئۇ تىترەپ كەتتى، بىراق ئابلىز نۇرەكنىڭ «باشقىلار گەپ قىلسىمۇ ئارتۇق گەپ قىلماڭ، خەق

بىلەن جىدەللىشىپ قالماڭ» دېگەن گەپلىرى يادىغا كېلىپ، ھەممە غەزىپى بېسىلىپ كەتتى.

— نېمانداق گەپ قىلىسىز؟ مەن سىزنى خېلى بىر ئادەم دېسەم، ئەجەب كۆڭلۈمنى رەنجىتتىڭىزا؟ — دېدى ئۇ ئاخىر.

— رەنجىمەڭ، ئاغزىم ئىتتىكلىك قىلىپ قالدىم.

— بۇنىڭدىن كېيىن مېنىڭ ئالدىمدا ئىككىنچى مۇنداق گەپنى قىلغۇچى بولماڭ، باشقا قۇسۇرچى، كوت - كوت ئاياللارغىمۇ دەپ قويۇڭ، بۇنىڭدىن كېيىن نەدە شۇنداق گەپ قىلسا، شۇ ئادەمنى بوغىمەن ياكى ساقچىغا بېرىپ ئۈستىدىن ئەرز قىلىمەن.

بۇ كەسكىن رەددىيە شۇ كۈنلا مەھەللىگە تارقىلىپ كەتتى، شۇنىڭدىن كېيىن كىشىلەر ئۇلارنىڭ ئالدىدا ھەر قىسما كەمسىتىش نەزەرىدىكى گەپلەرنى قىلمايدىغان بولدى.

ئايغا نەقىل ئايبولاق

بالىغا ئىسىم قويىدىغان چاغدىمۇ تالاش - تارتىش بولدى.

ئەسلىدە بالا تۇغۇلۇپ ئۈچ كۈندە، بەش كۈندە، پەقەت بولمىسا يەتتە كۈندە ئىسمى قويۇلۇپ بولۇشى كېرەك ئىدى. ئابلىز نۇرەك ئاكىنىڭ بىرقانچە كۈنلۈك ئالدىراشچىلىقى ۋە بالىنىڭ ھېلىقى كېسىلىنى داۋالىتىش جىددىيچىلىكى تۈپەيلى-دىن، بالىغا ئىسىم قويۇشقا ۋاقىت چىقمىدى. قىزچاق خەنزۇ بالىسى بولسىمۇ ئۇيغۇرچە ئىسىم قويۇش تالاش - تارتىش قىلىدىغان مەسىلە ئەمەس ئىدى. ئابلىز نۇرەك مۇشۇلارنى ئويلاپ ئولتۇرۇپ، تۇنساخان ئانىدىن قايسى ئىسمنى

قويۇشنى ئۇيلىغانلىقىنى سورىدى.

— مەنمۇ بىلمىدىم، قايسى ئىسمنى قويساق بولار بۇ بالىغا!

— تۈنۈگۈن نېمىدەپ ئەركىلەتتىڭىز، قولىقىمغا يېقىملىق بىر ئاڭلىنىشۇىدى، ئېسىمگە ئالالمىدىم.

— ئاي يۈزلۈك، بۇلاق كۆزلۈك قىزىم، دېگەنىدىمەن شۇ!

— شۇنداق دېدىڭىز، ئايبۇلاق قويساق قانداق دەيسىز؟

— قويايلى، ئايبۇلاق بولسۇن!

بۇنىڭدا ئاي سۈپىتى، بۇلاق ئىسمى بولاتتى، بۇ ھەقىـقەتەن ياخشى ئىسىم ئىدى. ئىسىمنىڭ ئۆزىدىن مەلۇمكى، بۇلاق توختاۋسىز ئېقىپ تۇرىدىغان، تەبىئەت دۇنياسىدىكى بارلىق جانلىقلارنىڭ ھاياتلىقى ئۈچۈن قان بولۇپ ئاقىدىغان سۇنى كۆرسەتسە، ئاي تۈنـنى يورۇتۇپ، كائىناتنى نۇرلاندۇرۇپ، مەۋجۇداتلارغا رەڭ ئاتا قىلىدىغان پلانېتنى كۆرسىتەتتى.

بىر كۈنى سەھەردە مەھەللە جامائىتى نامازدىن يانغاندا ئابلىز نۇرەك مەھەللىنىڭ ئىمامىنى چاقىرىپ، بالىغا ئىسىم قويـدى. ئىمام ئەزان ئېيتىپ، بالىنىڭ قۇلىقىغا ئىسمىڭىز ئايبۇلاق بولدى، ئاللا سىزگە يار بولسۇن، ساغلام چوڭ بولۇپ، ئاتا ـ ئانىڭىزنىڭ سىزگە قىلغان ئەجرىنى قايتۇرۇڭ... دەپ ياخشى تىلەك، ياخشى ئارزۇلارنى تىلىدى. كېيىن ئۇ، مۇنداق دېدى:

— ئابلىزخان، سىزگە خۇدايىم بەرگەن بالا بۇ. ھەر كىم ھەر نېمە دەيدۇ، چۈشەنمەيدۇ، سىزنىڭ بۇ بالىدا رىزقى ـ نېسىۋىڭىز بار، بۇ بالىنىڭمۇ سىلەردە رىزقى ـ نېسىۋىسى بار. ئاللادىن بى تەقدىر قىل تەۋرىمەيدۇ دەپ، بۇ بالىنىڭ چىرايى بەكمۇ نۇرلۇق، پېشانىسى كەڭ ئىكەن، چوڭ بولسا بەخت ـ تەلىيى بار بالا بولغۇدەك، يېتىمنىڭ ئاتىسى خۇدا دېگەن گەپ

بار. بالىنىڭ كۆڭلىگە ئازار بېرىدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلماڭلار، ھەمساتتا چوڭ بولىدۇ، يېتىمنىڭ كۆڭلى نازۇك كېلىدۇ. بۇ ئىشنى بالىدىن يوشۇرماڭلار، خەق يامان، دەپ قويىدۇ. خۇدايىم بۇيرۇسا بۇ قىزنىڭىز سىزنى باقىدىغان، سىزگە ۋاپا قىلىدىغان، ئەلگە يارامىلىق بالا بولىدۇ...

ئىمامنىڭ بۇ رىغبەتلىرى ئابلىز نۇرەك ئاكىنىڭ قەلبىنى بۆلەكچىلا شادلىققا چۆمدۈردى، ئۇ شۇنچىلىك خۇشال بولدىكى، بىرقانچە كۈندىن بۇيانقى كۆڭۈل غەشلىكى بىراقلا غايىب بولدى. بىراق، ئائىلىسىدىكى بەزى پاراڭلار ئۇنىڭ قولىقىغا ئاندا ـ ساندا كىرىپ قالدى، بالىلىرى ئوچۇق دېيەلمىگىنى بىلەن كۆڭلىدە غوم ساقلاپ يۈرەتتى. ئۇلار قىسمەن نارازىلىقنى دادىسى ئالدىدا دېيەلمىگەن بولسىمۇ، باشقا جايلاردا ئاشكارىلاپ قويۇشقانىدى، ئۇنىڭ ئوغۇل ـ قىزلىرى ئاتا ـ ئانىسىغا ساداقەتمەن، ئىتائەتچان بولغاچقا، دادىسى بىلەن ئانىسىنىڭ ئالدىدا بىئەدەپلىك قىلغۇسى يوق ئىدى، ئۇنىڭ ئۈستىگە دادىسىنىڭ قانداقلىكى ئىشى بولسا ئۇلار قوللاپ، ئىلھام بېرىپ، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى ياساشنىمۇ بىلەتتى. بەزى ئىشلىرىغا دەمال قارشى چىقسىمۇ، كېيىن توغرىلىقنى چۈشىنىپ يەتسە، شۇنىڭغا ئەگىشىپ كېتەتتى. بىر كۈنى ئابلىز نۇرەك ئاكا بالىلىرىنى يىغىپ:

ــ ئايىبۇلاقنى بېقىۋالدۇق، ئۇ مېنىڭ سىلەرگە ئوخشاش بالام، سىلەر بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنى سىڭلىڭلار قاتارىدا كۆرۈپ باقسىلەر، بېشىنى سىيلاپ، ئاتىدارچىلىق قىلسىلەر! يات كۆرسەڭلار مەن سىلەردىن رازى بولمايمەن. بالىنى بېقىش بىزگە نېسىپ بولدى. تۇرمۇشىمىز قىيىن بولسىمۇ خۇدا ئۆزى ئاسان قىلار، كۆپ يېمىسەك ئاز يەمىز، ياخشى كىيمىسەك،

بارىنى كىيەمىز، يىرتىلسا ياماپ، كونىرىسا بويامىز. قىزىمىزنىڭ پېشانىسىدە ياخشى كۈنلەر بولسا، بەختى ئېچىلىپ قالسا ئۇنى كۆرەمىز. لېكىن، بالىنىڭ دىلىغا ئازار بېرىپ، مېنىڭ دىلىمنى رەنجىتىدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلماڭلار. مەيلى مەن ياشاي ياكى ئۆلەي، مۇشۇ گېپىمنى ئېسىڭلاردىن چىقىرىۋەتمەڭلار! بۇ ئاناڭلار بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئۈمىدى! — دېدى.

— گېپىڭىزنى ئاڭلايمىز، دادا. بىراق، مۇشۇ بالا سىز - بىزگە ئاۋارىچىلىك تېپىپ بەرەرمۇ كېيىنچە...

— قانداق دەيسەن؟

— ھېلىقى كېسىلى بولمىسا مەيلىتتىغۇ!

— كېسىلى بولمىسا، ھەر كىم باقىدۇ جان بالىكام دەپ.

— سىز شۇنداق دەيسىز دادا، مەن ھېچ چۈشىنەلمىدىم. نېمشقا دېسىڭىز، سىزنىڭ بالا باققۇڭىز بولسا، بىزنىڭ بالىلاردىن بىر - ئىككىنى بېقىۋالسىڭىز بولىدىغۇ؟ بۇنىڭسىزمۇ نەۋرە - چەۋرىلەر ئازمۇ؟

— ئۇنداق دېسەڭ، دادام ئۇنامدۇ؟ بۇ بالا خەنزۇنىڭ بالىسى بولغاندىن كېيىن، خەلق ئىشلار ئىدارىسىگە ئاپىرىپ تاشلاپ بەرسەكلا ئىش پۈتەتتى، نېمە قىلسا شۇلار قىلسا بولاتتى. ئۇلار بىر كىمگە بېقىۋېلىشقا بېرەمدۇ، ساناتورىيىدە باقامدۇ، مەيلىتى. ئۇنداق قىلماي، چىڭ چاپلىشىۋېلىپ، بالام دەپ يۈرۈپ بالا قىلىۋالدى مانا ئەمدى.

— دادام پارتىيە ئەزاسى، شۇڭا بۇنداق ئىشتا مەيلىگە قويۇپ بەرسە بولمايدۇ. ئاپىرىپ تاشلاپ بېرىش ئادەمنىڭ ئىشىمۇ ئۇ؟

— مەيلى ئەمەسما؟ ھازىر كىم بىلەن كىمنىڭ ئىشى، بالا

ساقايمىسا تارتقۇلۇقنى بىز تارتارمىز، ئۇ چاغدا كىم ئىگە بولىدۇ بىزگە، دەرد تۆكسەك ئۆزۈڭ بىقىپسەن، ئۆزۈڭ ئىگە دەيدۇ شۇ!

— ھازىر قايسىبىر پارتىيە ئەزاسى دادامدەك قىلىدۇ، دادامدەك پارتىيىنىڭ گېپىنى گۆھەر بىلىپ قەدىرلەيدۇ. ھەممە ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن، باي بولۇش، پۇل تېپىش بىلەن بولۇپ كەتتى، پارتىيە ئەزاسى بولامدۇ - بولمامدۇ نېمە پەرقى. ھازىر پۇل بولسا، ئاز - تولا ھوقۇق بولسىلا ئۇنىڭغا تەڭ كېلىدىغان ھېچ نەرسە يوق، باشقىلارنىڭ قىينىلىپ ئۆلۈشمۇ يوللۇق... دادام پارتىيە ئەزاسى بولغىنى بىلەن جاپا تارتىشقا پارتىيە ئەزاسى بولغان ئادەم. پېنسىيىگە چىقىۋىدى، كىم يوقلىدى، كىم ھاشىرىڭنى كۆتۈرەيلى، ساڭا ئېتىبار بېرەيلى دېدى. شۇنداق جاھان بۇ؟ ئەمدى بولغۇلۇق بولدى، باشقا كەلگەننى كۆرمەي ئامال يوق...

— مەن پارتىيە ئەزاسى بولاي - بولماي ئوخشاشلا ئادەممەن. پارتىيە ئەزاسى بولغىنىم گۇناھ ئەمەس. باشقىلارنىڭ ئىلتىپاتىغا موھتاج ئەمەسمەن. نېمە دېگىنىڭ ئۇ، ۋىجدان بىلەن گەپ قىل!...

— ياق، دادا، مەن ئۇنداق دېمەكچى ئەمەس، مېنىڭ ئىچىم ئېچىشىدىغان يېرى، نەدىكى بىر ئادەملەر پارتىيە ئەزاسى، كادىر بولۇۋېلىپ، قىلغان ئىشىنىڭ تايىنى يوق، گېپى چوڭ. ساڭا ئوخشاش ساداقەت بىلەن، خالىس نىيەت بىلەن باشقىلار ئۈچۈن ئاز - تولا ئىش قىلىپ، ئاندىن گەپ قىلسا بولمامدۇ دەيمەن، ھە دېسە، ئۆزىنىڭ نەپسىگە چوغ تارتقان...

— ئۇنداق دېمە، ئادەم دېگەن ئوخشاش بولمايدۇ. مەن شۇنداق كۆنۈپ قاپتىمەن. نام - مەنپەئەتنى دېسەك بولمايدۇ.

بۇ بالىنى بېقىشمۇ تەمە - ئاتاق ئۇچۇن ئەمەس.

— بۇنى بىلىمىز، دادا. كۆڭلۇڭنى چۈشىنىپ تۇرۇپتىمىز. لېكىن، شۇ...

— بولدى، باشقا گەپنى قوي، باشقا جايدىمۇ دەپ يۈرمە، خەق كىچىك گەپتىن يوغان گەپنى توقۇپ چىقىرىدۇ. ئايىبۇلاقنى بېقىش ھەممىمىزنىڭ مەجبۇرىيىتى، نېمىشقا دېسەڭلار، ئادەمنىڭ ئادەمدە ھەققى بولىدۇ، بۇ بىر بىچارە، ئاجىز. ئادەم ئادىمىيلىك ھېسسىياتى بىلەن ئادەم، ئادەمگە كۆيۈمى يوق ئادەمنىڭ ھايۋاندىن پەرقى بولمايدۇ. ھاياتىمدا نۇرغۇن ياخشى ئىشنى قىلدىم، دەپ ئويلايمەن، ئاخىرقى ئۆمرۈمدە بۇ بالىنى بېقىپ قاتارغا قوشالىسام، كۆڭلۈم ئارامىغا چۈشەر، دەپ ئويلايمەن. مەيلى كىم بولسۇن، مەندەك قىلىدۇ، ئۇ ھېچ نەرسىسى يوق بىچارە بالا. يېتىمنىڭ بېشىنى سىلىساڭ، خۇدا مۇراد - مەقسىتىڭگە يەتكۈزىدۇ دەيدىغان گەپ بار. ھازىر ئويلىسام دۇنيادا قىزىمىزدەك بىچارە، ئاجىزدىن يەنە بىرى يوق ئىكەن. مەيلى سىلەر نېمە دەڭلار، خەق نېمە دېسۇن، ئايىبۇلاق بىزنىڭ بالىمىز. مەن ھەرقانداق ئادەمنىڭ نەسىھىتىگە قۇلاق سالماي، بالىنى چوڭ قىلىمەن، بۇ ئاناڭلار بىلەن ئىككىمىزنىڭ نىيىتى!

— دادا، سىز بىزنى خاتا يولغا باشلىمايسىز، بىزدىن خاتىرجەم بولۇڭ! قاچانكى بىرەر ئىش يۈز بېرىپ، قىينىلىپ قالسىڭىز، بىزنى چاقىرىڭ، داۋالىتىشقا پۇل يەتمىسە، تاپقىنىمىزنى بېرىمىز!

بۇ بالىلارنىڭ ئاخىرقى ئورتاق ساداسى ئىدى.

ئۆسۈپ يېتىلىش

گۈگۈمدىكى سۆكۆت

شۇنداق، ئايىبۇلاقنىڭ ئاتا - ئانىسى بار بولدى، ئەمەلىيەتتىمۇ ھەرقانداق بىر ئادەمنىڭ ئاتا - ئانىسى بولىدۇ. كىشلەرنىڭ ئەلمىساقتىن داۋاملىشىپ كەلگەن ئاتا - ئانىسى ئاتاقتىكى ئاتا - ئانىسى بولماستىن، رېئاللىقتىكى ئاتا - ئانىسىدۇر، يەنى بېقىپ چوڭ قىلغىنى ھەقىقىي ئاتا - ئانىسىدۇر. چۈنكى، تۇغقان ئاتا - ئانىسى بولسىمۇ ۋەياكى ئۇنىڭ شۇ بالىغا مىڭ پاتمان مېھرى بولسىمۇ، ئۇنى ئاش - نان، كىيىم - كېچەك بېرىپ، ئەقىل - ئىدراكقا ئىگە قىلىپ باقمىسا، ئۇ ھەقىقىي ئاتا - ئانىسى ئەمەس، بەلكى تۇغقان ئاتا - ئانىسى، ئاتاقتىكى ئاتا - ئانىسى بولۇپ قالىدۇ. پەقەت ئۇنى باققان، چوڭ قىلغان ۋە ئاتا - ئانىلىق مېھرىنى ئايانماي تۆكۈپ، سۆيىدە ئېقىپ، ئوتىندا كۆيۈپ باققان ۋە چوڭ قىلغان ئاتا - ئانىسىلا ھەقىقىي ئاتا، ھەقىقىي ئانا بولۇپ يارىلىپ كەلدى. ئايىبۇلاقنىڭ ئەنە شۇنداق ھەقىقىي ئاتا - ئانىسى دەل ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانا ئىدى. ئايىبۇلاقنىڭ فامىلىسىمۇ ئايىبۇلاق ئابلىزغا مۇقىملىشىپ قالدى. ئۇ ھەممە ئېتىراپ قىلىدىغان ۋە تەبىئىي رەۋىشتە ئاشۇنداق ئاتىلىدىغان بالىغا ئايلاندى.

ئەمما، بىرنەرسە نۇرغۇن ئادەمگە سىرلىق، تولىمۇ سىرلىق تۇيۇلاتتى. بۇ سىر ئايىبۇلاقنىڭ تۇغۇپ تاشلىۋەتكەن ئاتا - ئانىسى زادى كىم؟ دېگەندىن ئىبارەت ئىدى. ئابلىز نۇرەك ئۆچۈن بۇ مۇھىم ئىش بولمىسىمۇ، مەھەللىدىكى نۇرغۇن كىشلەر تولىشىپ تۇرغان ۋە ئاخشاملىرى مەھەللە دوقمۇشىدا

تۇرۇپ پاراڭ سېلىشقانلىرىدا تالىشىدىغان «قىزىق نۇقتا» ئىدى. بۇرۇن پەيدا بولغان «قىزىق نۇقتا»لار بىر ـ بىرلەپ بېسىقىپ قالغان بولسىمۇ، كېيىن پەيدا بولغان بۇ «قىزىق نۇقتا» پارىڭى ئاسانلىقچە تۈگەيدىغاندەك قىلمايتتى، بەلكى ئاۋۇپ كەتكەنىدى.

ئابلىز نۇرەك مارالبېشى ناھىيىسىدىكى سېرىقبۇيا بازارلىق ھۆكۈمەتكە قاراشلىق يېڭىئاۋات 18 ـ كەنت 3 ـ مەھەللىدىن بولۇپ، دېھقان كومپارتىيە ئەزاسى ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ ئۇزاق يىللار داۋامىدا ساداقەتمەنلىك بىلەن پارتىيە، خەلقنىڭ خىزمىتىنى قىلغانلىقىنى، شۇنچە يىل داۋامىدا سەممىيەت بىلەن ئىشلەپ، سەممىيەت بىلەن ياشاپ كېلىۋاتقانلىقىنى بىلەتتى ۋە ئۇنى خېلى ئەتراپلىق چۈشىنەتتى. ئۇ ئايىۋلاقنى تېپىۋېلىپ بېقىۋالغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىشىلەر ئارىسىدىكى ئوبرازىدا ھەر خىل قاراش ۋە پىكىر ئىختىلاپى پەيدا بولغان بولسىمۇ، بىراق كۆپ سانلىق كىشىلەر ئۇنى يامان ئالىدىغان، يامان كۆرىدىغان قاراشتا بولمىدى. ئۇلار دېگۈدەك بىچارە ئايىۋلاققا ئىچ ئاغرىتىش ۋە ھېسداشلىق قىلىش تۇيغۇسى بىلەن قۇرۇق گەپ ۋە ئۆزلىرىدە پەيدا بولغان گۇمانلىرىدىن ۋاز كەچتى. ئەمما، قىسمەن كىشىلەرنىڭ پەرەزلىرىنىڭمۇ قىلچە ئاساسى يوق دەپ كەتكىلىمۇ بولمايتتى. بۇنى چۈشىنىشتە بەزى گەپلەرنى سەل يىراقتىن باشلاشقا توغرا كېلەتتى.

بۇنىڭدىن 20 نەچچە يىل ئاۋۋال 90 ياشقا كىرگەن بىر بوۋاي كىشىلەرگە سېرىقبۇيا بازىرى بەرپا بولغىلى 200 نەچچە يىل بولدى، بۇنىڭدىن 100 نەچچە يىل بۇرۇن مېنىڭ ئاتا ـ بوۋام يوپۇرغا ناھىيىسى تەۋەسىدىن بۇ يەرگە پادا باققىلى كەلگەندە، ھەممە يەر يۇلغۇن، چۇچۇكبۇيىلىق جاي ئىكەن،

دەپ ھېكايە قىلىپ يۈرگەندى. بۇ گەپنىڭ مەلۇم ئاساسى بار
ئىدى، چۈنكى بۇنىڭدىن 200 نەچچە يىل ئاۋۋال بۇ يەردە
بۈك - باراقسان كۆكلەم بولغىنى بىلەن ئېكىنزار يوق ئىدى،
مۇنبەت تۇپراق بولغىنى بىلەن ھازىرقىدەك قايناق ئولتۇراقلى-
-شىش مۇھىتى يوق ئىدى. بۇ يەرنى ئەينى زاماندىكى ئاتا -
بوۋىلىرىمىز بايقاپ، ئوۋ ئوۋلاش، چارۋا مال بېقىش يولى بىلەن
تەدرىجىي ئاچقان، ئولتۇراقلىشىپ تۇرالغۇ، ئېكىنزارلىقلارنى
بەرپا قىلغان، تەدرىجىي تەرەققىيات جەريانىدا كىشىلەر بۇ
يەرگە تۈركۈم - تۈركۈملەپ كۆچۈپ بارغان ۋە ئاۋات، قايناق
سېرىقبۇيىنى بەرپا قىلغان. ئۇلارنىڭ كۆپ قىسمى يۇپۇرغا
ناھىيىسى تەۋەسىدىن بارغان كۆچمەنلەرنىڭ ئەۋلادلىرى
بولۇپ، بىر - بىرىنى تارتىش، جەلپ قىلىش داۋامىدا
كۆپىيىپ ئۆزلىشىپ، سېرىقبۇيا روھىنى ۋە سېرىقبۇيىدىن
ئىبارەت گۈزەل ماكانىنى قۇرۇپ تەرەققىي قىلدۇرغان. قوينى
كەڭ بۇ تۇپراق 200 نەچچە يىلدىن بۇيان، سانسىز كىشى-
-لەرنى نېمەتلىرى بىلەن باقتى ۋە سېخىي قوينىدا پەرۋاز
قىلىش، پاناھلىنىش پۇرسەت - ئىمكانىيەتلىرى بىلەن
تەمىنلەپ كەلدى . بۇ تۇپراق يەنە ئۆزىگە خاس خاسلىق ۋە
ئالاھىدىلىكنى ياراتتى، يەنى پاراسەتلىك، ۋاپادار، تىرىش-
-چان، كۆيۈملۈك يېڭى ئەۋلادلارنى ئارقا - ئارقىدىن، تۈركۈم-
تۈركۈملەپ مەيدانغا كەلتۈرۈپ، ئۇلاردا ئەقىل - ئىدراك، كەڭ
قورساقلىق، بىر - بىرىگە مېھرىبانلىق، باشقىلارنىڭ خۇشاللى-
-قى ئۈچۈن ھەمنەپەس بولىدىغان ئەلسۆيەرلىكنى يېتىلدۈردى.
شۇ سەۋەبتىن بولسا كېرەك، باشقا ھەرقانداق جايدا پۇت
دەسسىگۈدەك يەر تاپالمىغان ئادەممۇ بۇ يەردە قۇمغا سۇ
سىڭگەندەك سىڭىپ كېتەلەيدۇ، يۇرتىدىن ئازار يېگەن بايلار،

تىجارەتتە كامال تاپىمەن دەيدىغان كاتتىلار تەرەپ - تەرەپتىن بۇ يەرگە توپلانغان، ئۇلار ھەم دەردمەنلەر، ھەم پۇل - مالغا كۆكسى - قارنى توق كىشىلەر بولغاچقا، مۇساپىرلارغا، دەردمەنلەرگە ھېسداشلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىپ يۆلەيتتى، ياقا يۇرتتىن كەلگەنلەرنى پاناھىغا ئېلىپ قوغدايتتى. ھالبۇكى، بازار ئىگىلىكى يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، بۇ يەردىن شۇنداق كۆيۈملۈك كىشىلەر چىقىش بىلەن بىر چاغدا، يەنە سىبىسق نامى پۇر كەتكەن ئەتكەسچى، قىمارۋاز، مۇشتۇمزور لۈكچەكلەرمۇ چىققان. سىبىرىقبۇيىلىقلار سودا - سېتىققا ماھىر بولۇپ، ئۇلارنى ئىچكى جايلارنىڭ دېڭىز بويىدىكى داڭلىق شەھەرلىرى، تەرەققىي قىلغان رايونلىرىدا تۈركۈملەپ ئۇچراتقىلى بولىدۇ. ئېقىپ يۈرۈپ تىجارەت قىلىش جەريانىدا سانائەت مەھسۇلاتلىرى، يەن - تېخنىكا ۋە ئەرزان ئەمگەك كۈچلىرىنى ئېلىپ كېلىپ، رايون تەرەققىياتى ئۈچۈن ئاجايىپ تۆرتكىلىك رول ئوينىدى. 20- ئەسىرنىڭ 80- يىللىرىدىن كېيىن، ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ئىچكىرى جايلاردىن بىر قىسىم خەنزۇ ئىشلەمچىلەرنى باشلاپ كېلىپ، سىبىرىقبۇيىدا ئولتۇراقلاشتۇرۇش، تۇرمۇش كەچۈرۈش ۋە ھەمكارلىق ئاساسىدا ئىگىلىك يارىتىش بىلەن شۇغۇللاندى، بۇنىڭ بىلەن خەنزۇ ئاھالىسى يوقلۇقتىن بارلىققا كەلدى، 20 - ئەسىرنىڭ 90 - يىللىرىدا ئۇلارنىڭ نوپۇسى ئاز - ئازدىن كۆپەيدى. سىبىرىقبۇيىلىقلار ئۇلارنى قىزغىن قارشى ئالدى، ئالدىن باي بولغان نۇرغۇن سودىگەرلەر ۋە دېھقانلار ئۇلارنى ئۆزلىرىگە ياردەملىشىشكە تەكلىپ قىلىپ، ھەم ئۆزى نەپ ئالدى، ھەم ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىنىڭ كاپالەتكە ئىگە بولۇشىغا ياردەم بەردى. ئۇلار سىبىرىقبۇيىنىڭ ھەر تەرەپلىمە تەرەققىياتى ئۈچۈن

ئۆز ھەسسىلىرىنى قوشتى. ئۇيغۇرلار بىلەن خەنزۇلار ئارىسىدا ئىناقلىق، ئىتتىپاقلىق گۈللىرىمۇ كەينى - كەينىدىن ئېچىلدى. بۈگۈنكى كۈندە سېرىقبۇيا قايناق بازارغا، جۇشقۇن ھاياتىي كۈچكە، مەمۇرىچىلىققا تولۇش بىلەن بىر چاغدا، ئۇ جەنۇبىي شىنجاڭدىكى مەرۋايىت دېگەن سەلتەنەتلىك نامغا ئىگە بولدى. بۇ گەپنى تىلغا ئالغاندا، «ئەقىدە ئىزلىرى» ناملىق كىتابتىكى مۇنۇ قۇرلارغا نەزەر تاشلاشقا توغرا كېلىدۇ:

«سېرىقبۇيىنىڭ نامى ئۇلۇغ، شۇ نامغا لايىق خەلقى ئېسىل، نېمەتلىرى مول. بۇ يەردە شىنجاڭغا داڭلىق سېرىقبۇيا بازىرى، دۇنياغا مەشھۇر چۇچۇكبۇيا بايلىقى، چۆل - باياۋاننىڭ گۈل تاجى توغراق ئورمىنى بايلىقى بار. ئۇنىڭدا يەنە 40 مىڭدىن ئارتۇق تۇراقلىق ۋە تۇراقسىز نوپۇس، 6800 ئائىلە، 19 كەنت، تۆت ئاھالە كومىتېت، 72 مىڭ مو تېرىلغۇ يەر، 100 مىڭ مو تەبىئىي توغراق، 22 مىڭ مو مېۋىلىك باغ قاتارلىقلار بار. ئاشلىق، پاختا، باغۋەنچىلىك مەھسۇلاتلىرى، سەي - كۆكتات، چارۋىچىلىق ئىشلەپچىقىرىشىدىن ئىبارەت زامانغا مۇناسىپ تەرەققىي قىلغان ئىگىلىك قاتارلىقلار بۇ بازاردىكى تىجارەت ۋە ئىگىلىك تىكلەشكە ماھىر كىشىلەر تەرىپىدىن بەرپا قىلىنىپ، ئىقتىسادىي ئەۋزەللىككە ئايلىنىپ، باياشاتلىق، پاراۋانلىق ئۈچۈن ئۇل ھازىرلاپ بەرگەن.

بۇ بازاردا تىجارەت، سودا - سېتىق ھەرقانداق شەھەر - بازارلاردىن جانلىق ئىدى، قول ھۈنەرۋەنچىلىكمۇ بۇ يەردىكى تەرەققىي قىلغان كەسىپلەردىن ئىدى، قاتناش - ترانسپورت ئىشلىرىنىڭ تەرەققىياتى ئوخشاش يېزا - بازارلار ئىچىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتكەن، باغ - ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىقنىڭ

كۆلەملىشىشى، كەسپلىشىشمۇ يېزا ئىگىلىك، بازارلىشىش ھەم دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى ئاشۇرۇشتىكى كوزىر تۇرگە ئايلانغان، بۇنداق ئەۋزەل شارائىت بۇ بازارنىڭ شەھەرلىشىش قەدىمىنىڭ تېزلىتىلىشىدە بولسۇن ياكى سىياسىي، ئىقتىساد، مەدەنىيەت - مائارىپ ئىشلىرى ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتنىڭ يۇكسىلىشىدە بولسۇن، غايەت زور ھاياتىي كۈچىنى نامايان قىلىپ، دەۋر قايىنىمىدىكى ئورنىنىڭ يۇكسەك دەرىجىدە نۇرلىنىشىنى ئاساس بىلەن تەمىن ئەتتى. شۇڭا، بۇ بازاردا سانائەت بولمىسىمۇ سانائەت مەھسۇلاتلىرىنىڭ ھەرقانداق تىغنى تاپقىلى بولىدۇ، يېزا ئىگىلىكىنىڭ كوزىر مەھسۇلاتلىرىنىمۇ مۇشۇ بازاردىن كىرىپلا تاپقىلى بولىدۇ. ئەمما، بۇ يەردە يېقىنقى يىللاردىن بۇيان كىشىلەرنى تولىمۇ سەزگۈر قىلىپ قويۇۋاتقان بىر ئىش پىلانلىق پەرزەنت كۆرۈش خىزمىتى ئىدى، بولۇپمۇ ئېقىپ يۈرىدىغان تۇراقسىز نوپۇسلارنىڭ پىلانلىق پەرزەنت كۆرۈش ئىشلىرىنى ئىزىغا سېلىش قىيىن بولۇۋاتاتتى.»

ئايبولاق تېپىۋېلىنغان يىلىمۇ نۇرغۇن ئىشلەمچىلەر جاي-جايلاردىن سېرىقبۇيا بازىرىغا كەلگەنىدى. ئۇلار بازاردىكى بايلارنىڭ كەنت - مەھەللىلەردىن ئالغان يەرلىرىنى تېرىپ، كېۋەزلىرىنى يىغىشىپ بېرەتتى. بەزىلىرى يەر ھۆددە ئېلىپ تېرىدى. ئالدىنقى يىلى كېلىپ ئولتۇراقلىشىپ قالغان بىر قىسىم خەنزۇ ئىشلەمچىلەر ئۇيغۇر دېھقانلار بىلەن چىقىشىپ قېلىپ، ئۇلار بىلەن دوستلۇق مۇناسىۋەتلىرى قويۇقلىشىپ، يەرلىكلىشىپ قېلىشقا باشلىدى، بولۇپمۇ مۇشۇ بىرقانچە يىلدا سېرىقبۇيا بازىرىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولدى، بازار قۇرۇلۇشى ۋە ئولتۇراق ئۆي قورۇلۇشى ئېقىپ يۈرىدىغان تۇراقسىز نوپۇسنى جەلپ قىلىپ، ئۇلارنى ئىشلەپچىقىرىشنىڭ تايانچ كۈچلىرى

قاتارىغا كىرگۈزۈشكە ئاساس سالدى. مۇشۇ جەرياندا بازارغا ئەسكى بىلەن ئوبدان تەڭ كىرگەندەك، ئۇلار ئارىسىدىكى ئەسكىلەرمۇ جەمئىيەتكە بېسىم پەيدا قىلىشتىن چەتتە قالمىدى.

ئايبۇلاقنىڭ تەقدىرى ۋە پاجىئەسىمۇ بىر قاتار ئىجتىمائىي سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن پەيدا بولغان، ئۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلىق ۋەياكى ئېزىپ قېلىشتىن بولغان ئىش ئەمەس ئىدى. كىشىلەر ئۇنىڭ خەنزۇ پۇشتىدىن ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈرۈپ بولغانىدى. ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئۆزى ۋە ئائىلىسىدىكى ھەربىر ئەزامۇ بۇنى بىلىپ يەتكەنىدى. بىراق، ئۇلار ئايبۇلاقنىڭ دادىسىنىڭ قانداق ئادەم، ئانىسىنىڭ قانداق ئانا ئىكەنلىكىنى، قانداق ئۇسۇل - چارە بىلەن تۇغۇپ، قانداق پىلان - ئوي بىلەن تاشلىۋەتكەنلىكىنى، تاشلىۋېتىشكە قانداق چىدىغانلىقىنى پەرەز قىلىپ بىرنەرسە دېيەلمەيتتى. بۇ يەشكىلى بولمايدىغان ئاجايىپ بىر سىر ئىدى. كېيىنكى كۈنلەردە ئابلىز نۇرەك بالىغا كۆيۈنۈپ، ئىچقويۇن- تاشقويۇن بولغاندا، يۈرىكىنى ئاختۇرۇپ كۆردى ۋە ئاشۇ بىر قاتار ئىشلارنىڭ مەڭگۈ سىر بولۇپ قېلىشىنى، ئۇنىڭ ئېچىلماسلىقىنى ئارزۇ قىلدى. بۇنىڭدىن بۇرۇن ئۇنىڭ قەلبىنى گۈگۈمدەك بىر خىل تۇمان ۋە ئىزتىراپ ئوراپ تۇرغاندەك، ئۇ بۇ گۈگۈمدىن قۇتۇلۇشقا ئامالى يوقتەك يۈرگەنىدى. ئۇ بۇ ئىشقا سۈكۈت قىلغان، سەۋر قىلغان، ئۇنىڭ قەلبىدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىشىنى تەمە قىلغانىدى. ھېلىقى مۇقەددەس ئارزۇ نۇرلانغاندا، ئۇ شۇنى ھېس قىلدىكى، قەلبىدە ئۇزاقتىن بۇيان گۈڭگا بولۇپ تۇرغان نەرسىنىڭ بىردىنلا يوقالغانلىقىنى سەزدى.

ئايبۇلاققا تىل چىقتى

كۆنلەرنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئايبۇلاق ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان بىر ئەزاسىغا ئايلاندى. ئاتا - بالىلىق مېھىر - مۇھەببەت ئۇلارنىڭ روھىنى، سۆز - ھەرىكەتلىرىنى مەھكەم چىرماپ كەتتى.

ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانا ئۇنىڭغا شۇنداق ئامراق ئىدى، باغرى كاۋاپ بولۇپ كۆيەتتى. بالا ئۈچۈن بۇنداق سەدپارە بولۇش ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىدىكى بىر خىل ئىچكى ئامىل ۋە ئەزەلدىن بار بولغان ئادەت بولسىمۇ، بۇ بالا ئۈچۈن ئۇلارنىڭ دىلى باشقىچە، ئۇنىڭدىنمۇ كۈچلۈك ياناتتى. شۇڭا، بالا ھەر قېتىم يىغلىسا، كېسەلنىڭ ئازابىغا دۇچار بولسا تېپىرلايتتى، بالا بىلەن تەڭ يىغلايتتى، بالا ئارام تېپىپ ئۇخلىسا ئارام تاپقاندەك بولاتتى، كىچىك زىناقلىرىدىن كۈلكە ياغدۇرسا كۈلەتتى. ئارامخۇدا بولۇپ قالغان كۈنلىرىدىمۇ بالىنىڭ ھېلىقى كېسىلى قوزغىلىپ قالارمۇ، دەپ غەم - ئەندىشە ئىچىدە ئېسەنكىرەيتتى، قىشنىڭ قەھرىتان كېچىلىرىدە، يازنىڭ تومۇز ئىسسىقلىرىدا، ئانا بالىنىڭ بېشىدا ئولتۇرۇپ ھالىدىن خەۋەر ئالاتتى، كېسىلى قوزغىلىپ قالغان كۈنلەردە نەچچە كۈنلەپ ئارام ئالماي، ئۇنىڭ دەردىگە، ئازابىغا شېرىك بولۇپ ياش تۆكەتتى، ئەمما ئۇلار بۇنىڭغا مىننەت قىلمايتتى، ئۇنىڭ ھەربىر ئىشى، جاپاسى ۋە ئازابلىرى ئۇلار ئۈچۈن تارتمىسا بولمايدىغان ئىشتەك ھەممىگە كۆنۈپ كەتكەنىدى. ئانا بىلەن ئاتا ئارام تاپقان كۈنلەردە بالىنىڭ كەچمىشلىرىنى، ئۆزلىرىگە كەلتۈرگەن ئاۋارىچىلىكلىرىنى

ئەسلەپ، چوڭ بولسا بىرگە نېمە ئىش قىلىپ بېرەر دېمەس-
-تىن، بالا ئاق - قارىنى پەرق قىلىپ چوڭ بولغۇچە كېسىلى
ساقىيىپ، بېجىرىم ئادەملەردەك ياشىسا، بىزدىن رەنجىمەس
ئىدى! دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزەتتى.

ئايبۇلاق ئۇلارنىڭ كۆزىگە شۇنداق چىرايلىق كۆرۈنەتتى،
شۇنداق ئۇماق ئىدى. ئۇلار بالىنى بىردەم كۆرمىسە، كۆرگۈسى
كېلەتتى، سېغىناتتى. «بالام ئايبۇلاق، ھەي ئايبۇلاق ئۇششۇق»
دەپ تووۋلاشلىرى، ئەركىلىتىشلىرى باشقا بالىلىرىنى ھەيران
قالدۇراتتى.

— دادام بىلەن ئانامغا ئايبۇلاق بولسىلا بولىدۇ، باشقى-
-سى بىلەن كارى يوق، ئايبۇلاق ئۆز بالىسى، بىز ئۆگەي
بالىسى... — دەپ چاقچاق ئارىلاش گەپ كوچىلاپ قوياتتى
چوڭ بالىلىرى بەزىدە. ئەمما، ئۇلار ئاتا - ئانىسىنىڭ ياخشى
كۆڭلىنى، ئەقىدىسىنى چوڭقۇر چۈشىنەتتى. شۇڭا، بالىلار
ئۇلارنىڭ قېرىلىقىدىكى بو خۇشلۇقىدىن رازى، خۇشال ئىدى.
يەنە بىرتەرەپتىن ئۇلار بووۋاي بىلەن موماينىڭ ئۇنى قىلدىڭ،
بۇنى قىلمىدىڭ، ئۇنى قىلىشىڭ كېرەك، بۇنى قىلىشىڭ
كېرەك، پالانى بىلەن ئۇنداق قىل، پۇستانىنى بىرنەرسە
دەپسەن... دەيدىغان زەردە گەپ، تەنبىھ - نەسىھەتلىرىدىن
قۇتۇلۇپ قالدى. بۇ ھەر ئىككى تەرەپكە پايدىلىق بىر ئىش
بولدى. بالىلار دادىسى بىلەن ئانىسىنىڭ قېرىغاندا ئايبۇلاققا
ئەرمەك بولۇپ، كۆڭۈل خۇشلۇقى تاپقانلىقىدىن سۆيۈنەتتى.

ئابلىز نۇرەك ئەسلىدىنلا بالىغا باغرى كۆيۈك، بالا دېسە
جان دەيدىغان ئادەم ئىدى. ياۋاش، مۇلايىم تۇنساخان ئانىمۇ
« بالام يوق، جېنىم يوق، بالام بار، جېنىم بار، بالام بار، مەن
بار، بالام بار، نېنىم بار» دەيدىغان ئانىلاردىن ئىدى. شۇ

ۋەجدىن، ئابلىز نۇرەكىمۇ ئۇزاق يىل داۋامىدا مەيلى غۇربەت-
چىلىك يىللىرىدا بولسۇن، مەيلى پاراۋان كۈنلەردە بولسۇن،
باللىرىنىڭ تەقدىرى، بەختى، خاتىرجەملىكى ئۈچۈن بارلىقىنى
ئاتاپ كەلدى، يېمەي يېگۈزدى، كىيمەي كىيدۈردى. ئىككى
ئوغۇل، ئىككى قىزىنى ئالىي مەكتەپلەرگىچە ئوقۇتالىغان
بولسىمۇ، تۇرمۇشتا خاتىرجەم قىلىش يولىدا قاتتىق تەر تۆكتى.
كوپىراتسىيىلىشىش يىللىرىدا ئۇلار بىر قولىدا بۆشۈك، بىر
قولىدا كەتمەن - تاغار كۆتۈرگەن هالدا باللارنى باقتى. ئۆزى
ئاچ قالسىمۇ تاپقان - تەرگەنلىرىنى ئۇ يەر - بۇ يەرگە تىقىپ
قويۇپ، باللارنىڭ قورسىقىنى تويدۇرۇشنىڭ كويىدا بولدى.
نامراتلىق، غۇربەتچىلىك يىللىرىدىمۇ باللىرىنى ئاچ قويمىدى.
بىر تېرە، قۇرۇق ئۇستىخان بولۇپ قالسىمۇ، كۆزلىرى
يىلدىرلاپ، گەجگىسىدە قايناپ قالسىمۇ، كۈچسىز يېمەكلىك،
قاتتىق ئەمگەك، قىيىن ياشاش شارائىتى ئۇلارنى نابۇت قىلد-
ۋېتەي دېسىمۇ، ۋايسىماي، دادلىماي، باللىرىم يېۋالسۇن،
باللىرىم تويۇۋالسۇن دەپ، ئۆزىگە تەئەللۇق بولغان هەممە
نەرسىسىنى ئۇلارغا بەردى. ئىشلەپچىقىرىشتىكى قىزغىنلىق ۋە
تەشەببۇسكارلىق ئۇنىڭ كىشلەر ئارىسىدىكى قەدىر - قىممى-
تىنى يۇقىرى كۆتۈرگەن، ئابرۇيىنى ئۆستۈرگەنىدى. ئۇ شۇ
ۋەجدىن، 1957 - يىللاردا كومپارتىيىگە ئەزا بولۇپ كىرگەن،
ئۇ شۇنچە يىللار داۋامىدا پارتىيىگە، خەلققە سادىق بولغان،
رەهبەرلىك خىزمىتى، تەشكىلىي خىزمەتلەرىلەنمۇ شۇغۇللانغان.
مۇشۇ بىر قاتار ئىشلارنىڭ هەممىسىدە سەمىمىي، راستچىللىق
بىلەن ئىشلەشنى ئۆزىنىڭ نىشانى قىلغان، ئەينى يىللاردىكى
جاپالىق كۈنلەردىمۇ باللىرىمنى باقىمەن دەپ، باشقىلارنىڭ،
كوللېكتىپنىڭ نەرسىلىرىگە زىيان سالمىغان، پەقەت ئۆزىگە

تەۋە بولغان خاس تەئەللۇقاتى بەدىلىگە بالىلارنى قاتارغا قوشۇشنى ئىشقا ئاشۇرغانىدى. ئايبۇلاققا بولغان مېھرىبانلىق ۋە كۆيۈنۈشمۇ ئەنە شۇنداق بولدى، بۇنى مەھەللىدىكى ھەربىر كەنت ئەزاسى، ھەربىر رەھبەر ئوبدان بىلەتتى.

ھەش - پەش دېگۈچە ئىككى يىل ئۆتۈپ كەتتى، ئايبۇلاق دەسلەپ ئۆملىدى، كېيىن تەمتەم ماڭدى، بۇ ئىشلار بۇ ئائىلىگە كەينى - كەينىدىن كەلگەن خۇشاللىق، ياخشىلىق، يېڭىلىق بولۇپ تۇيۇلدى. ئابلىز نۇرەك ئاكا بازاردىن بىر كىچىك غالتەك هارۋا ئېلىپ بەردى، ئايبۇلاق قۇرۇق ئېمىزگىنى ئاغزىغا سېلىۋېلىپ، ھېلىقى ھارۋىنى سۆرەپ يۈرۈپ مېڭىشنى ئۆگەندى، ئۇ بارا بارا ئۆزى ماڭىدىغان، تاماقنى ئۆزى يەيدىغان بولدى. شۇنىڭغا ئەگىشىپ ئۇنىڭغا ئانا، دادا دەپ تىل چىقىشقا باشلىدى. بوۋاي بىلەن مومايمۇ ئۇنىڭغا ئۇ - بۇ گەپلەرنى تەكرار دېگۈزدى.

— ھەي ئادەم، قىزىمىزغا ئۇيغۇرچە تىل چىقارمۇ، خەنزۇچە تىل چىقارمۇ؟ — دېگەن ئىدى بىر قېتىم تۇنساخان ئانا ئابلىز نۇرەككە ساددىلىق قىلىپ.

— ماۋۇ خوتۇننى! قايسى تىلنى ئۆگەتسە شۇ تىل چىقامدۇ..

— قايسى تىلنى ئۆگەنسە بولار؟

— سىزنىڭچە، قايسى تىل بولسا ياخشى بولار؟

— ئۇيغۇرچە بولسا بەلەن بولىدۇ. خەنزۇچە ئۆگىتىمىز دەپ نەگىمۇ بارىمىز ئەمدى؟

— ھازىرقى دەۋرنىڭ شارائىتىغا باققاندا، خەنزۇچە ئۆگەنسە ياخشى بولاتتى. بىراق، بۇنىڭ ئامالىنى قىلىش ئاسان ئەمەس.

— چوڭ بولغاندا ئۆگىنىۋالا، ھازىر بىزنىڭ تىلىمىزنى ئۆگەنسۇن.

— بۇ گەپچە، كۆڭلىڭىزنىڭ بىر يېرىدە گۇمان باركەن-دە، خەنزۇنىڭ بالىسى دەپ.

— كىم خەنزۇنىڭ بالىسكەن؟ بۇ مېنىڭ بالام! ئۇنداق دېسىڭىز باققان ئەجرىمىز بىكار بولۇپ كېتىدۇ. سىزدىن قاتتىق خاپا بولۇپ قالىمەن! بۇ بالامنى بېقىپ چوڭ قىلىمىز دەپ، ئاز جاپا تارتتۇقمۇ بىز!...

— مەن دەيمەن...

— بولدى - بولدى. سىز دەيسىز، ئۆزىنىڭ ئانا تىلىنى بىلسۇن دەيسىز. مەن دەپ قوياي، بالىنىڭ ئانا تىلى ئۇيغۇر تىلى!

— ماقۇل - ماقۇل، ئۇنداقتا سىزنى ئانا، مېنى ئاتا دېسۇنمۇ ياكى ئاپا - دادا دېسۇنمۇ؟

— ئانا، دادا دېسۇن، ئاتا - بوۋىلىرىمىزمۇ شۇنداق ئاتاپ كەلگەن، ئۇ شۇنداق چىرايلىق ئاتاش.

ئايبۇلاق خەنزۇ تىلىدا ئوقۇسۇن

ئايبۇلاق چوڭ بولدى، مەكتەپ يېشىغىمۇ يەتتى. ئۇيغۇر تىلىدا شۇنداق راۋان، تاتلىق سۆزلەيتتى، ئۇيغۇر تىلى ئۇنىڭ ئانا تىلى بولۇپ قالدى. بىراق، ئۇنى مەكتەپكە بېرىشتە بەزى ئىختىلاپلار كۆرۈلدى.

— ئۇيغۇرچە مەكتەپتە ئوقۇسۇن، ئۇنى خەنزۇ تىلىنى ئۆگەن دەپ قىينىمايلى، — دېدى تۇنساخان ئانا، — نەچچە يىلدىن بۇيان كېسەلنىڭ دەردىنى ئاز تارتتىمۇ ، ئەمدى يەنە

بوپو - موپو دەپ بالىنىڭ كاللىسىنى چاچمايلى، خەنزۇچە خەتلەر سايىدەك ئىلمەك - چىلمەك قىيىن خەتلەركەن.

— ھازىر ئېقىۋاتقىنى خەنزۇچە، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇقۇغانلارمۇ خەنزۇچىنى، خەنزۇچە خەتنى بىلمىسە، كادىر بولالمايدۇ. دادام ئايبۇلاقنى داشۆگىچە ئوقۇتماقچىغۇ؟ شۇڭا بىز قىينالساقمۇ، بالا قىينالسىمۇ خەنزۇچىدا ئوقۇتايلى!

بۇ ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىدە بولۇنغان بىرنەچچە قېتىملىق پاراڭنىڭ ئاساسىي مەزمۇنى ئىدى. ئابلىز نۇرەكنىڭ قارىشىدا كېيىنلىكنى ئويلىسا، خەنزۇچىدا ئوقۇتۇش زۆرۈر ئىدى. ئەمما، بالىغا كىمنىڭدۇر ئىگە بولۇپ، مېنىڭ بالام دەپ ئېلىپ كېتىشىدىن ئەنسىرەيدىغان تۇيغۇمۇ بار ئىدى...

2004 - يىل 8 - ئايدا، ئابلىز نۇرەك ئايبۇلاقنى سېرىقبۇيا بازارلىق خەنزۇ 2 - باشلانغۇچ مەكتەپكە ئاپىرىپ بېرىشىنىڭ تەييارلىقىنى قىلدى. ئۇ، بۇ چاغدىمۇ ئۆزى بىلىدىغان ۋە پەرەز قىلىپ پەملىگەن بىرمۇنچە ئىشنى، ئاۋارىچىلىك ۋە بىسەرەمجانلىقلارنى ئويلىدى، ئۇ ئۆيىدىن تۆت كىلومېتىر يىراق جايدىكى مەكتەپكە بالىنى ئاپىرىشى، ئەكېلىشى، غىزالاندۇرۇشى، ھېلىقى كېسىلى قوزغىلىپ قالسا، بىر تەرەپ قىلىشى، داۋالىتىشى، ئۇ ئىشلارنى ۋاقتىدا بىر تەرەپ قىلىشى كېرەك، بۇنىڭدىن باشقا ئۇنىڭ ساۋاقداشلىرى بار يەردە ھېلىقى كېسىلى قوزغىلىپ قالسا باشقا بالىلار زاڭلىق قىلىشى، كۆزگە ئىلماسلىقى، كەمسىتىشى مۇمكىن ئىدى. بۇنداق ئىشلار بالىغا ئېغىر روھىي ۋە جىسمانىي ئازاب كەلتۈرۈشىمۇ مۇمكىن ئىدى. ئويلىغانسېرى بوۋاينىڭ غەملىرى ئېشىپ كەتتى. ئويلىسا - ئويلىسا ئىشنىڭ ئاخىرى چىقىدىغاندەك قىلمايتتى، ئاخىر نېمە بولسا شۇنى كۆرەرمەن

دېگەن يەرگە كەلدى. ئۇ ھەرقانچە بولسىمۇ بىرقانچە يىلدىن بۇيانقىدەك تارتارمىز تارتقۇلۇقنى دېگەن يەرگە كېلىپ، غەملىرىنى بىر تەرەپكە چۆرۈپ قويۇش قارارىغا كەلدى. ئويلىسا، قاچان ئايبۇلاقنى بېقىۋالدى، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلارنىڭ ئائىلىسىگە بىر كۆنمۇ ئاراملىق بولماپتۇ، ھەر كۆنى ئىككى قېرى بالىنىڭ ئۇششاق - چۈششەك ئىشلىرى، كەينى - كەينىدىن كەلگەن قىيىنچىلىقلىرىنى تارتىپ، يېگىپ كەپتۇ. يەنە نېمىگە قارىسۇن؟ يەنە تارتسا شۇنچىلىك تارتار، بار نەرسىنى كۆمۈپ كۆمگىلى، يۇشۇرۇپ يوقاتقىلى بولامتى؟

ئابلىز نۇرەكنىڭ ئايبۇلاقنى خەنزۇچە مەكتەپتە ئوقۇتىدىغانلىق گېپىنى ئاڭلىغان بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭغا مۇنداق نەسىھەت قىلىشتى:

— خەنزۇ بالىنى بېقىۋېلىپ تازا ساۋابلىق ئىش قىلدىڭىز. ھېچكىمگە بەرمىسە، خۇدايىم سىزگە بېرەر! بالىنى ئەمدى خەنزۇچىدا ئوقۇتماي ئۇيغۇرچىدا ئوقۇتۇڭ. بىرى، بالا ئۇيغۇرغا خاس ئادەم بولۇپ يېتىشىپ چىقىدۇ، كېيىنلىكتە بالا ئۇيغۇرنىڭ ئۆرپ - ئادىتىنى تېخىمۇ ياخشى ئۆزلەشتۇرىدۇ، توي قىلسىمۇ، ئاسان ئەپلىشىپ قالىدۇ. خەنزۇچىغا بەرسىڭىز بالا يا خەنزۇغا، يا ئۇيغۇرغا تەۋە بولماي، ئارىلىقتا قالسا، سىزغۇ ئۆلۈپ كېتەرسىز، بالا قانداق قىلىدۇ، قېرىسىمۇ ئەر ئالماي، ئولتۇرۇپ قالسا، ئازاب بولىدۇ. بالىغا ئازاب بولۇپ قالسا، سىزنىڭ قىلغان ئەجرىڭىز بىكار كېتىدۇ. ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇيغۇرچە مەكتەپ مەھەللىگە يېقىن، بېرىپ - كېلىشتە قىينىلىپ قالمايدۇ، سىزمۇ قېرىغاندا بالىنى ئاپىرىپ- ئەكېلىمەن، دەپ ئاۋارە بولمايسىز؛ يەنە بىرى، بالىنى ئۇيغۇرچىدا ئوقۇتسىڭىز دىنىي جەھەتتىنمۇ ساۋاب تاپىسىز،

ئانچە - مۇنچە دىنىي ساۋاقنىمۇ ئوقۇتۇپ قويۇڭ، بۇنىڭ ساۋابى ئاخىرەتتە بەك كاتتا بولىدۇ.

— خەنزۇ تىلىدا ئوقۇتمىسام بولمايدۇ، — دېدى ئابلىز نۇرەك كەسكىن قىلىپ، ئۇ ئاتا - ئانىسىدىن ھەم ئانا تىلىدىن ئايرىلغان بالا. ئەمدى مەن ئۇنىڭ ئانا تىلىدا ئوقۇشىغا توسقۇنلۇق قىلسام بولمايدۇ.

— بۇ سىزنىڭ ئۆز ئىشىڭىز، ھەرقانداق ئادەمنىڭ بىر - نەرسە دېيىش ھەققى يوق، بىز دەيمىز، ھەر ئىشنىڭ كېيىنلىكىنى ئويلىمايمۇ بولمايدۇ. كومپارتىيە ئەزاسى دېگەن مۇستەھكەم ئىرادىلىك بولۇشى كېرەك.

— بۇنداق گەپنى قويۇڭ، مەنمۇ كېيىنلىكىنى ئويلىمى-غان يەردە ئەمەس.

— خاپا بولسىڭىز مەيلى، چۈنكى بىز سىزگە ئوخشاش ئىش قىلالمىدۇق، نېمە دېسىڭىز سىزنىڭ ھەق. ھەر ھالدا ئىلگىرى قىلغان گۇناھلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى مۇشۇ بالىنى بېقىشنىڭ خاسىيتى بىلەن ئادالىنىپ كەتتى...

— تەنە گەپ قىلماڭ، سىز...

— گەپ قىلمىدىم ئەمىسە.

— باشقىسىنى قويۇپ تۇراي، بۇ بالا چىن مەنىدىكى قان - قېرىنداشلىرىدىن غايىبانە ئايرىلغان، ئەمدى ئەقىل ھوشىنى تاپقاندا، ئانا تىلىنى ئۆگىنىپمۇ بولسا كۆڭلى سۇ ئىچمىسە بولامدۇ؟ مەن جاپا تارتساممۇ، قىزىم ئۆز بەختىنى تاپسا، شۇ ماڭا ئەڭ چوڭ راھەت.

كىشىلىك جەمئىيەتتە مەدەنىيەت بىلەن مەدەنىيەت-سىزلىك، ئىلغارلىق بىلەن قالاقلىق، خۇراپىيلىق بىلەن مۇتە-ئەسسىپلىك ئوخشاش بولمىغان دەرىجىدە مەۋجۇت بولۇپ

تۇرىدۇ. بۇ نۇقتىدىن قارىغاندىمۇ ياكى كىشىلەرنىڭ شۇ خىل رەۋىشتىكى تەشۋىشلىك، تەنە ئارىلاشقان گەپ - سۆزلىرىدىنمۇ ياكى ئۇنداق، ياكى بۇنداق قاراش، يەكۈنلىرى بولۇپ تۇرىدۇ. بۇ كىشىلەرنىڭ شۇ دەۋر قارىشىدىكى ئۇقۇمى ۋە تەربىيىلىنىشى، چۈشەنچىسىنىڭ ئىپادە قىلىنىشى ئارقىلىق نامايان بولۇپ، ئۇلار دېگەن گەپلەرنىڭ ھەممىسىنى يامان، ئەسكى دەپ كەتكىلىمۇ بولمايتتى. بۇ يەردىكى گەپ ئۇنىڭغا قانداق قاراش مەسىلىسى بولسىمۇ، كىم قانداق دېسۇن، نېمە دېسۇن باشقىلارنىڭ تۇرمۇشىغا، ئىش- ھەرىكىتىگە بەلگىلىك تەسىر كۆرسىتىپ كېتەلىشى ناتايىن ئىدى. ئابلىز نۇرەك ئۈچۈن ئالغاندا بۇ گەپلەرنىڭ ئەكس تەسىرى بولسىمۇ، بىر قاراشتىنلا ئۇنى توغرا دېگىلى بولمايتتى، ئۇ پەقەت بۇ ئادەملەرنىڭ شۇنداق دېگۈسى كېلىپ تۇرىدىغان ئادەملەر ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، ئۇنى پىسەنتىمگە ئېلىپ كېتىشىمنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق دەپ خۇلاسە قىلسا بولاتتى، ئۇ ھەم شۇنداق مۇئامىلە قىلىپ ئۆزىنىڭ ئىشىنى قىلىۋەردى، ئىشىنىڭ يولىمۇ شۇ ئىدى. دەل شۇنداق قىلغانلىقتىن، جەمئىيەتتىكى يەنە نۇرغۇن كىشىلەر ئابلىز نۇرەكنىڭ تولۇق ئىزھار قىلىشقا قادىر بولالمىغان يۈرەك سۆزلىرىنى چۈشەندى، ئۇنىڭ بالا ھەققىدىكى ئاشۇ بىرنەچچە ئېغىز چاقىرىق خاراكتېرىدىكى گەپلىرى باشقىلارنىڭ دىلىنى سۆيۈندۈردى، بولۇپمۇ ئايبۇلاقنى مەكتەپكە ئېلىپ بېرىپ، مەكتەپ رەھبەرلىرى بىلەن پىكىرلەشكەندە، شۇنداق قاتتىق تەسىر قوزغىدى. ئوقۇتقۇچىلار ئۇنىڭ بىر خەنزۇ قىزنى بېقىۋالغانلىقىنى تولىمۇ ھەيرانلىق بىلەن كوچىلاپ سوراپ، ئەھۋال ئىگىلەپ، ئۇنىڭغا چىن دىلىدىن تەشەككۈر ياغدۇردى. بالىنىڭ ئوقۇشىدىن خاتىرجەم

بولۇشىنى، قېتىرقىنىپ ئوقۇتىدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ ۋەدە بېرىشتى. بۇ ئىش ئابلىز نۇرەكىنىڭ نۇرغۇن بولمىغۇر، غەملىك خىيال ۋە ئەندىشىلىرىنى يوق قىلىۋەتتى، ئۇ شۇنچىلىك خۇشال بولدى، تەسەللى تاپتى ۋە قىزىنىڭ ياخشى ئوقۇپ كېتەلىشىگە كۆزى يەتتى. ئۇ بەكلا سۆيۈندى.

دەككە ۋە دەشنام

كونىلاردا «نىيەت ھەممىدىن ئەلا» دەيدىغان گەپ بار. شۇنداق، نىيەتنىڭ قانداق بولۇشى بىر ئىشنىڭ قانداق بولۇشىنى بەلگىلەيدۇ.

ئابلىز نۇرەكىنىڭ نىيىتىنىڭ شۇ قەدەر پاكلىقى ۋە ئەلالىقىنى ئۇنىڭ ئايىۋلاق ئۇچۇن تۆلىگەن ھەربىر بەدىلىدىن كۆرگىلى بولاتتى، ئۇنىڭ ھەرىكىتىدە نىيىتىنىڭ ھەربىر جۇلاسى ئەكس ئېتىپ تۇراتتى. ئۇ ئايىۋلاقنىڭ مەكتەپكە كۆنۈپ قالغانلىقىدىن بەكمۇ سۆيۈندى، تۇنساخان ئانىمۇ ئۇنىڭ ئۇچۇن شۇ قەدەر غەم يېگەن ۋە باللار بوزەك قىلارمۇ، ئۇرارمۇ، خەت بىلمىسە، خەنزۇچە گەپلەرنى چۈشەنمىسە، مۇئەللىم بىرنەرسە دەپ يىغلىتارمۇ، كېيىسلى قوزغىلىپ قالسا، قانداقمۇ قىلار؟ دېگەندەك ئويلار بىلەن نەچچە كۈنگىچە غەم يەپ يۈردى، كىمدۇر بىرى خەۋەر ئېلىپ كېلەمدىكىن دەپ قۇلىقى مەكتەپ تەرەپكە سەمە بولۇپ يۈردى. بىراق، بىرقانچە كۈنلەرگىچە ئۇنداق خەۋەرنى ئاڭلىمىدى، بەلكى قىزىدىن باللار بىلەن شۇنداق چىقىشىپ ئويىنىغانلىقىنى، مۇئەللىمنىڭ دەرسنى بەكمۇ چۈشەندۈرۈپ ئۆتكەنلىكىنى ۋە ئۆزى يازغان خەنزۇچە خەت، گەپلەرنى قىزىقسىنىپ سۆزلەپ بەردى، مانا

بۇلار ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئارامىغا چۈشۈردى.
بىرقانچە يىلدىن بۇيان ئايىبۇلاق ئانىسىنىڭ ئىشلىرىغا ياردەملىشىپ بېرىشنى ئادەت قىلىۋالغانىدى، مانا ئەمدى ئانا شۇ ئىشلارنى ئۆزى قىلىپ، بىر خىل ئالدىراشلىق ھېس قىلدى، يەنە تېخى قىزىنىڭ كېرەككە كېلىپ قاتارغا قوشۇلۇپ، ئىش قىلىشقا يارىغۇدەك بولۇپ قالغانلىقىنىڭمۇ ئەسلىدە كىچىك ئىش ئەمەسلىكىنى سەزدى. ئۇ تۆشۈك ئىشلىرىغا ياردەملىشىپ، قازان ـ قومۇچنى يۇيۇشۇپ، داستىخان سېلىپ، چاي قاينىتىپ، ھويلا ـ ئارامنى سۇپۇرۇپ تازىلىشىپ بېرەتتى، كالا ـ قويلارغا سۇ، يەم ـ بوغۇز بېرىشىپ بېرەتتى. ئۇ تۇرمۇشتا قىلىشقا تېگىشلىك نۇرغۇن ئىشلارنى خۇددى بېجىرىم، جانلىق سەھرا بالىلىرىدەك قىلاتتى، بولۇپمۇ جىسمانىي ئىشلارنى قىلىشقا بەكمۇ خۇشتار ئىدى، شۇ كۈنـ ـلەردە ئۇ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ قىلغانلىرىنى ياندۇرماقچى بولغانـ ـدەك، بىردىنلا كېرەككە كېلىپ، بۇ ئىككى قېرىنىڭ قولىغا قول، پۇتىغا پوت بولۇپ قالغانىدى. ئاتا بىلەن ئانا رازىمەنلىك ۋە پەخىرلىنىش ئىچىدە ئۆزلىرىنىڭ توغرا قىلغانلىقىنى ھېس قىلىشاتتى... مانا ئەمدى ئۆيدە بىر ئادەم، ھەتتا ھەممە ئادەم كەم بولۇپ قالغاندەك تۇيۇلىدىغان بولۇپ قالدى. ئانا ئۇنىڭ مەھەللىدىكى بالىلار بىلەن ئويناپ ئۇرۇشۇپ قالغانلىقىنى، پومداقلىشىپ، كىيىم ـ كېچەكلىرىنى يىرتىپ، توپا ـ تەرەت كىرگەنلىكىنى، ھەتتا بۇرۇنلىرىدىن قان ئېقىتىپ، يۈزلىرى تاتىلانغان ھالدا كىرگەن ئىشلىرىنى ئەسكە ئالدى. ئۇلار ئەنە ئاشۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن قوشنىلار بىلەنمۇ بىرقانچە قېتىم قېيىدىشىپ، تەگىشىپ قالدى، كېيىن ئۇلار بالا ئارىسىغا كىرىپ ئۇرۇش ـ جېدەل قىلىشنىڭ ئۆز يۈزىگە ئۆزى توپا

چاچقان بىلەن ئوخشاش ئىش ئىكەنلىكىنى نەزەرگە ئېلىپ يەنە كېلىشىپ قالدى، چۈنكى ئاشۇ ئۇرۇشقان باللار بىرنەچچە كۈندىن كېيىن بىر يەردە ئوينايدۇ، بۇ خۇددى ئاتىنىڭ تەپكىنىگە ئات چىدىغاندەك، باللارنىڭ ئۇرۇش - جېدەللىرىگە باللار ئۆزلىرى چىدايدىغان گەپ ئىكەن.

ئايبۇلاقنىڭ چىرايىدىكى خاس كۆرۈنۈشىدىن خەنزۇ پۈشتى ئىكەنلىكىنى ئىنتراپ قىلمىسا، راۋان گەپ - سۆز، خۇلق - مىجەزىدىن ئۇنىڭ خەنزۇ پۈشتىلىقىنى ھۆكۈم قىلىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى، ئۇ شۇقەدەر ئۆزلىشىپ كەتكەن ۋە سىڭىشىپ كەتكەنىدى. ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئۇنى ھەر پەيشەنبە كۈنى بولىدىغان بازارغا ئېلىپ باراتتى، ھەر خىل نازۇنېمەتلەرنى ئېلىپ بېرەتتى، سامسا، گۆش، مانتا قاتارلىق-لاردىن قالدۇرماي ئېغىز تەگكۈزەتتى . مەھەللىدىكى توي - تۆكۈن، نەزىر - چىراغ سورۇنلىرىغا ئېلىپ باراتتى. ياخشى نەرسە تاپسا، ئالدى بىلەن ئۆزلىرى يېمەي يانچۇقىغا سېلىپ ئاپىرىپ ئۇنىڭغا يېگۈزەتتى. ھەمىشە يېڭى، چىرايلىق كىيىملەرنى ئېلىپ بېرىپ، ياساندۇرۇپ كۆز - كۆز قىلاتتى.

دەل ئاشۇ ئىشلار قاتارىدا ئۇنىڭ كېسىلى قوزغىلىپ قالغان چاغلاردىكى جاھىللىقلىرى، چاچقۇنلۇقى، ھېچقانداق گەپنى ئاڭلىماي بولۇشىغا ۋارقىراپ، بىشەملىك قىلىشلىرىمۇ بار ئىدى. بۇنداق چاغدا موماي ئازاب ۋە تارتقان جاپالىرىنى ئېسىگە ئېلىپ، قايناپمۇ كېتەتتى، ھەتتا شۇنداق ئاچچىقى كېلىپ: «ئادەم بالىسى باقساڭ، ئاغزى - بۇرنۇڭنى قان ئېتەر، ھايۋان بالىسى باقساڭ، ئاغزى - بۇرنۇڭنى ياغ ئېتەر» دېگەن مۇشۇمىدۇ؟ مېنى نېمانچە قىينايسەن، قىيناپ ئۆل-تۈرەمسەن؟ جېنىم بالام، مېنى قىينىما، ئۆزۈڭنىمۇ قىينىما،

قارا، مەن خۇش بولاي» دەپ دادىلىنىپ كەتكەن ۋە يىغلاپ دەردىنى چىقارغان كۆڭۈللىرىمۇ بولغان، بۇ گەپلەرنى ئاچچىقىغا چىدىماي دەپ سېلىپ كېيىن يەنە پۇشايمان قىلغانىدى.

ئاشۇ بىر قاتار ئىشلارنى ئويلىسا، ئۇنىڭغا بالىنى بېقىۋال- غىلى ناھايىتى ئۇزاق زامان بولغاندەك تۇيۇلىدۇ. كۆڭۈلكۆپ قالغان كۆڭۈل تۇنۇساخان ئانىنى بەكمۇ بىئارام قىلدى، كې- يىنكى كۈنلەردە ئۇ ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا مەكتەپكە ئۆزى بېرىپ، قىزىنىڭ ئىشلىرىنى كۆرۈپ كېلىدىغان، يوشۇرۇنچە ئۇنىڭ نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقانلىقىنى كۆزىتىپ كېلىدىغان بولدى. ئابلىز نۇرەك بولسا ھەر كۈنى ئەتىگەن، چۈش، كەچتە قىزىنى بەزىدە ۋېلىسىپىت بىلەن، بەزىدە ئېشەك ھارۋىسى بىلەن مەكتەپكە ئاپىرىپ - ئەكېلىپ، كۆڭلىدە پەيدا بولغان ئىچ پۇشۇقلىرىنى چىقىراتتى. لېكىن، ئۇلارنىڭ ئىشلىرى ، بولۇپمۇ ئېتىز ئىشلىرى بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى كەلگەنلىك- تىن، ۋاقىت قىسلىقى يۈز بەردى، قىشتا قىزچاقنى بىخەتەر ئېلىپ بېرىپ، بىخەتەر ئېلىپ كېلىشمۇ ئۇلار ئۈچۈن نۇرغۇن قىيىنچىلىق تۇغدۇراتتى، شامالداپ قالمىسۇن، زۇكام بولمىسۇن دەپ ئۇنى شۇنداق چۆمكەيتتى، يازدا ئىسسىق ئۆتمىسۇن دەپ، ئۇزۇقلىنىشنى ياخشىلايتتى. كېسىلى قوزغىلىپ قالسا، ئۇلارنىڭ پاراكەندىچىلىكى زىيادە كۆپ بولۇپ كېتەتتى، ئىشقىلىپ، ئۇلارنىڭ بېشىدا نۇرغۇن جەبىر - جاپا داۋالغۇپ يۈرەتتى، بىر كۈنمۇ ئارام بەرمەي كەلدى. بۇنى بىلىدىغان ئۇنىڭ بىرقىسىم يېقىنلىرىنىڭ ھېسداشلىقى قوزغالدى، ھەتتا مۇنداق پاراڭلارنىمۇ قىلدى:

— جەمئىيەتكە مۇراجىئەت قىلىڭ، چوقۇم ئالقىشقا سازاۋەر بولماي قالمايسىز، سىزنىڭ ئىشىڭىز ناگان - ناگاندا

بىر ئۇچرىمىسا، ئالدىراپ ئۇچرىمايدۇ. ھۆكۈمەتمۇ قاراپ تۇرمايدۇ، سىزنىڭ بۇ ئىشلىرىڭىز بەك ساۋابلىق ئىش. ھۆكۈمەتتىن ياردەم تەلەپ قىلسىڭىزمۇ قۇرۇق قالمايسىز.

— نېمىشقا ئۇنداق قىلىمەن؟ بىر بالىنى باققۇچىلىكىم بار. مەن بىر بالىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالالماي، باشقىلارغا يېلىنىدىغان ھالغا چۈشۈپ قالمىدىم.

— ئۇنداق دېگەن گەپ ئەمەس. بىز دەيمىز، كۆپ تۈكۈرسە كۆل تولىدۇ. بالىنىڭ كېسىلى خەتەرلىك كېسەل ئىكەن، ئۇنى ۋاقتىدا داۋالاتمىسىڭىز، كېيىن كونىراپ قالسا، داۋالاپ ساقايتىش تەس بولىدۇ، شۇڭا ئۇنىڭ ـ بۇنىڭغا دېسەك، بازارلىق پارتكومغا بېرىپ مەلۇم قىلساق، ئۇلارنىڭ دىققىتى قوزغىلىپ قالسا بىر گەپ بولۇپ قالار دەيمىز شۇ...

— مەن بالىنى باشقىلاردىن نەرسە ئۈندۈرۈش ئۈچۈن باقمىغان. ئۆزۈم پۇل تېپىپ داۋالىتىمەن، كېۋەز ئوبدان پۇل بولۇۋاتىدۇ، ھازىر خېلى تىرىلىپ قالدۇق. بالىلارمۇ قاراپ تۇرمىدى. تەشكىلمۇ بىرقانچە قېتىم پۇل يىغىش قىلىپ بەردى، ئەمدى يەنە قانداقمۇ تەشكىلگە دەۋرىشكە يۈزۈم چىدايدۇ.

— پارتىيە ـ ھۆكۈمەتنىڭ پۇلى سىزگە بەرگەنگە تۈگەپ كېتەمتى؟ بەرسە ئېلىپ تۇرسىڭىز، تۈگىسە دەپ تۇرسىڭىز بولىدۇ، يىغلىمىسا ئەمچەك سالامدۇ؟ باشقىلار سىزگە ئوخشاش خەنزۇنىڭ بالىسىنى بېقىۋېلىپ چوڭ قىلسا، داۋراڭ سېلىپ قەھرىمان بولىدۇ. سىز ئۇنداق قىلىشقا قېرىق ئىكەنسىز، دېيىشىڭىزمۇ كېتىدۇ، دېمىسىڭىزمۇ كېتىدۇ. ئۇنىڭدىن كۆرە دەپ، ئېلىپ تۇرسىڭىز، قەدرىڭىز بولىدۇ.

— بۇنداق گەپنى يەنە بىر يەردە قىلىپ سالسىڭىز

بولمايدۇ. نېمە گەپ بۇ پۇل ئېلىش دېگەن؟ سىز مەندەك قىلغان چاغدا شۇنداق قىلىڭ. مەن بۇنداق يۈزى قېلىنلىقنى قىلالمايمەن.

— مەن يۈزى قېلىن ئىكەنمەن- دە!

— ئۇنداق دېسىڭىز بولمايدۇ. بىز دېھقان بولساقمۇ ۋىجدانىمىز بىلەن ياشايمىز. ماڭا تەلىم بەرمىسىڭىزمۇ بولىدۇ...

— ياخشى كۆڭۈل بىلەن گەپ قىلىۋاتسا... خاپا بولسىڭىز، گەپ قىلمىدىم ئەمىسە.

— بۇنداق گەپنى قىلماڭ، مەن بالىنى ئۆزۈم بېقىۋاتىمەن، بىر كىم ئۈچۈن ئەمەس، باشقىلاردىن تەمەيىم يوق. لېكىن، بىر گەپنى دەپ قوياي، بالىنىڭ تەلىيى ئوڭدىن كېلىپ، تەقدىر پېشانىسىدە بولسا، ئۇنىڭغا ئامالىم يوق، بولمىسا قانداق قىلىشنى، قانداق بېقىشنى ئۆزۈم ئوبدان بىلىمەن!

مۇنداق پاراڭلار ئۇنىڭ تونۇشلىرى ئارىسىدا پات - پات بولۇپمۇ قالاتتى، بەزىدە بۇ پاراڭ تېمىدىن بەكمۇ چەتنەپ كېتەتتى. بەزىدە ئۇ يەردىكى ئۇ ئىش، بۇ يەردىكى بۇ ئىش، ئۇنىڭ بىر ئىشى، بۇنىڭ بىر ئىشى ھېكايە قىلىنىپ، ئۇنىڭغا ھېسداشلىقلىرىنى بىلدۈرۈشەتتى. لېكىن، بۇنداق پاراڭنىڭ ئاخىرقى يەكۈنى تولا چاغلاردا بايىقىدەك قېيىداش، رەنجىش بىلەن ئاياغلىشاتتى، كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ بۇنداق گەپ بولسىلا، تېمىنى باشقا گەپ، باشقا ئىشقا بۇرىدى، كۆپلىرىنىڭ ياخشى كۆڭلى ئۇلارنىڭ تارتىۋاتقان جاپالىرىنى يېنىكلىتىش بولسىمۇ، ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئۇلارغا بەرگەن رەددىيە، دەككىلىرى تەكرار بولۇۋەرگەندىن كېيىن، ئاشۇ ھېسداشلىق قىلغۇچىلار ئۇنىڭدىن رەنجىپمۇ يۈرۈشتى.

ئابلىز نۇرەكنىڭ خىيالىدا بەزى ئىشلارنىڭ خەيرلىك بولۇشى ئۈن ـ تىنسىز ئىشلەۋېرىش ئارقىلىق بارلىققا كېلەتتى. ئۇنىڭ نەزىرىدە كىملەرنىڭدۇر ئايىۋلاق ئۈچۈن خالىس ياردەم قىلىپ قويۇشنى كۆتۈشتەك خائىش بولمىسىمۇ، كۆڭلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭ كىيسلىنى داۋالىتىدىغان ئۈنۈملۈك ئۇسۇلنىڭ بارلىققا كېلىپ قېلىشى ئىدى. باشقىلاردىن ھېلىقىدەك ياردەم تىلەش، ھۆكۈمەتكە ئاۋارىچىلىك تېپىپ بېرىش ئۇنىڭ نەزىـ ـرىدە چاكىنا ئادەملەرنىڭ ئىشى ھېسابلىناتتى، يەنە كېلىپ ئۇنىڭ ئوبرازى خۇنۈكلىشىپ كېتەتتى، غۇرۇرى دەپسەندە بولۇپ، ئىززەت ـ نەپسى خورلىنىپ، روھىي جەھەتتىن ئازاب تارتاتتى، ئەڭ مۇھىمى ئۇنىڭ شۇنچە يىلدىن بۇيان تارتقان جاپاسىنى، ئەجرىنى كۆمۈپ تاشلايتتى. ئۇ بۇنى بۇنچىلىك چوڭقۇر ئويلاپ كەتمىسىمۇ، باشقىلاردىن نېسىۋە تەمە قىلىش بىچارىلەرنىڭ ئىشى، ئەرلەرنىڭ ئەمەس، ھۇرۇنلارنىڭ ئىشى دەپ قارايتتى. دېھقانغا خاس كەڭ قورساقلىق، مەردانىلىك، كۆزى توقلۇق، باشقىلار ئۈچۈن ھېچ نەرسىسىنى ئايىمايدىغان خۇسۇسىيەت ۋە سەمىمىي ھالاللىق بەدىلى بىلەن ئۆزىنى خارلىقتىن يىراق قىلىدىغان ئەنئەنىۋى روھ ئۇنى ھەمىشە ئاگاھلاندۇرۇپ تۇراتتى، ئۇنىڭغا سىگنال بېرىپ، يول كۆرسىـ ـتىپ تۇراتتى. مۇشۇنداق بولغاندىلا، ئۇ ئادىمىلىك سالاپەت، پەزىلەت ۋە ئادىمىلىك غۇرۇرىنى ساقلاپ قالاتتى. ئۇ ئەنە شۇنداق تېۋىنىشتىن خالىي ھاياتنى ئادەمگە خاس ئادىمىلىك دەپ قارايتتى. بۇ ھەم ئەنئەنىۋى روھ، ھەم مەڭگۈلۈك ئەقىدە ـ ئېتىقاد ئىدى. شۇڭا، ئۇنىڭ ئاشۇ غۇرۇرى ئايىۋلاقنى پۈتۈن جەمئىيەتكە «سازايى» قىلىشتىن توسۇپ تۇراتتى.

غەمخورلۇق

سەھەردىكى تاسادىپىيلىق

2005 - يىل 2 - ۋە 3 - ئايدا، سىرىقبۇيىغا ئائىلە يوقلاش، چوڭلارنىڭ تىرىقچىلىق ئىشلىرىغا ياردەم بېرىش مۇناسىۋىتى بىلەن كەينى - كەينىدىن بېرىشقا توغرا كەلدى. بۇ ھەممە جاينى ئالدىراشچىلىق، بولۇپمۇ ئەتىيازلىق تىرىقچىلىقنىڭ ئالدىراشچىلىقى قاپلاپ كەتكەن چاغ بولغاچقا، ھەممە ئادەم ئۆزىنىڭ ئالدىراشچىلىقىنىڭ كەينىدىن پالاقلاپ يۈرۈشەتتى. مەنمۇ ئايبۇلاق ئوقۇۋاتقان خەنزۇ 2 - باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئۆيىمىزدىن ھەر كۈنى سەھەردە بازارغا چىقىش ياكى ئېتىزغا بېرىشنىڭ غېمىدە پالاقلاپ يۈردۈم. بىر كۈنى سەھەردە توساتتىنلا 2 - باشلانغۇچ مەكتەپ دەرۋازىسى ئالدىدا بىر ياشانغان ئادەمنىڭ بىر خەنزۇ قىزغا:

— قىزىم، خۇداغا ئامانەت، ساۋاقداشلىرىڭ بىلەن جېدەللىشىپ قالما - ھە؟ جېدەللىشىپ قالساڭ، مەن خاپا بولۇپ قالىمەن جۇمۇ! —... دېگەن گېپى قۇلىقىمغا كىرىپ قالدى.

— خاتىرجەم بولىڭە ، دادا. سىز دېگەندەك قىلىمەن، ئەجەبمۇ ئەنسىرەيدىكەنسىز مەندىن؟

قىزچاقنىڭ ئەركە ئارىلاش قىلغان گەپلىرى دەسلەپ مەندە ھېچقانداق تەسىر پەيدا قىلمىدى. بىراق، قىزنىڭ چىرايىنىڭ خەنزۇغا شۇ قەدەر ئوخشايدىغانلىقى تەسىر قىلدى-دە، مەندە گۇمان پەيدا بولدى. ساپ ئۇيغۇر تىلىدىكى گېپى بىلەن ساپ خەنزۇغا خاس چىرايى مەندە بىر خىل زىددىيەتلىك تۇيغۇ پەيدا قىلدى. بۇ مۇرەككەپ تۇيغۇ ۋە

ھېسسىيات مېنىڭ ئاخبارات سەزگۈرلۈكۈمنى قوزغىدى. ئەتىسى دەل شۇ چاغدا مەن يەنە ھېلىقى بوۋاينى مەكتەپ ئالدىدىكى يولدا ئۇچراتتىم، ئۇنىڭ بىلەن ئەتەي كۆز بېقىشىپ سالاملاشقان بولدۇم. بىراق، ئۇنىڭ يېنىدا ھېلىقى قىزچاق يوق ئىدى، بۈگۈن ئۇ قىزنى بالدۇرلا سىنىپىغا ئەكىرىپ قويغاندەك تۇراتتى... ئارىدىن بىر ھەپتىدەك ۋاقىت ئۆتكەندە، مەن بازارلىق ساقچىخانىنىڭ ھويلىسىدىن چىقىۋېتىپ، بايىقى بوۋاينىڭ ھېلىقى قىزچاقنى ئېشەك ھارۋىسى بىلەن ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردۈم، بۇ قېتىم مەن ناھايىتى ئەستايىدىللىق بىلەن قىزنىڭ چىرايىغا قارىدىم، ئۇ ھەقىقي خەنزۇ قىزى ئىدى...

كەچتە مەن ئۆيدە تاماق يەپ ئولتۇرۇپ، سىڭلىمنىڭ ئېرى مۇھەممەت روزىدىن سورىدىم، ئۇ سېرىقبۇيا خانجەمەتى باشلانغۇچ مەكتىپىنىڭ مۇدىرى بولۇپ، سېرىقبۇيا بازىرىدا تونۇمايدىغان ئادىمى، بىلمەيدىغان ئىشى يوق دېيەرلىك ئىدى. مەن ھېلىقى بوۋاي ۋە ئۇنىڭ قىزى توغرىسىدا كۆرگەنلىرىمنى دېۋىدىم، ئۇ سۆزلەپلا كەتتى:

— ۋاي، ئۇ ئادەمنىڭ ئىسمى ئابلىز نۇرەك، 18 - دادۈيلۈك، ئاۋۇ قىز بالا ئۇنىڭ تېپىۋېلىپ بېقىۋالغان قىزى... ئۇ ئادەم بۇ قىزنىغا بەك ئامراق، ئۆزى بىر نامرات بولسىمۇ، ئاشۇ قىزنىي داۋالتىمەن دەپ نۇرغۇن چىقىم تارتتى، قىزنىڭ چوڭ تەرەت يولى پۈتەيكەن دەگە، ۋاي، بەك ئاۋارە قىلىدىغان ئەسكى كېسەل ئىكەن، بۇ ئادەم نەچچە يىلدىن بۇيان تاپقان پۇلنى سەرپ قىلىپ، بالىنى داۋالىتىپ بەك قىيلىنىۋاتىدۇ. ھازىر ئۇ بالىنى بىرنىڭ مۇشۇ يەردىكى خەنزۇچە مەكتەپتە ئوقۇتۇۋاتىدۇ، ئۆيى ئاۋۇ بىر يەردە، شۇنداق بولسىمۇ،

قېرىغانـدا قېـرى مەن دېـمەي، ھەر كۈنى بالىنى ئۆزى توشۇپ يۈرۈپ ئوقۇتۇۋاتىدۇ. ئۇ ئادەمنىڭ چىدىغىنىغا باشقا ھەرقانداق ئادەم چىدىمايدۇ دەڭە...

بىز بۇ ھەقـتە ئـۇزاق پاراڭـلاشتۇق، ئـۇنىڭ بۇ ئىشـنى داۋراڭ قىلماي خالىس قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ قاتتىق تەسىرلەندىم.

— مۇمكىن بولسا بىر تەشۋىق قىلىپ قويسا بولىدىغان ياخشى ئادەم ئىدى، قىلغان ئىشلىرىمۇ ئاز ئەمەس، بىراق بۇ ئادەم قىلغان ئىشنى بىرەر يەردە دەپ، دوكلات قىلىپ يۈرمىگەچكە، كۆپ ئادەم بىلىپ كەتمەيدۇ. سىلەر گېزىتتە شەخسلەرنى تونۇشتۇرغاندا، پالانى يەردە مۇكاپاتلانغانمۇ - يوق دەپ تۈرۈۋالىدىكەنسىلەر، ئۇ- بۇ يەردە مۇكاپاتلانغان بەزى ئادەملەرنىڭ قىلغان ئىشى بۇ ئادەمنىڭ ئىشىنىڭ بىرسىگىمۇ توغرا كەلمەيدۇ. شۇنداق بولسا بەك تەشۋىق قىلىپ كېتىسىلەر، ھەقىقىي ياخشى ئىش قىلغان ئادەمنى تەشۋىق قىلىدىغان بولسا، مۇشۇ ئادەمنى تەشۋىق قىلسا گېزىتمۇ ئىناۋەت تاپاتتى.

— راست، بۇ ئادەمنىڭ ئىشىغا مەنمۇ قىزىقىپ قالدىم، سىز دېگەندەكلا بولسا تەشۋىق قىلىپ قويسا بولىدىكەن. بۇنىڭدىن بىرقانچە يىللار ئىلگىرى قەشقەر شەھىرىدىكى تازىلىق ئىشچىسى قەمبەرنىساخان بىر تاشلاندۇق خەنزۇ قىزنى تېپىۋېلىپ، بېقىپ چوڭ قىلىپ، جەمئىيەتنىڭ يۇقىرى باھاسىغا ۋە ياردەم بېرىشىگە ئېرىشكەنىدى، باشقا جايلاردىمۇ مۇشۇنداق تېپىۋېلىنىپ بېقىلىۋاتقان نۇرغۇن بالىلار بار، بۇ خىل بالىلارنى بېقىۋاتقان كىشىلەر ئارىسىدا كادىرلارمۇ بار. بىراق، بۇ ئادەمدەك كېسەلچان بالىنى باققان ئادەمنى تېخى

ئاڭلاپ باقمىدىم. مېنىڭچە، بۇ ئالاھىدە بىر تىپ قىلىشقا مۇناسىپ ئىش ئىكەن.

— ئاڭلىسام، بۇ ئادەم ئىلگىرى كەنت كادىرى بولغان، ھازىر پېنسىيىدە، پېشقەدەم دېھقان كومپارتىيە ئەزاسى . بۇ بالىنى بېقىش جەريانىدا بەك جاپا تارتىپتۇ، لېكىن باشقىلار ياردەم قىلىمىز دېسە قوبۇل قىلىپ كەتمەيدىكەن، شۇڭا نەچچە يىلدىن بۇيانمۇ كىشىلەر بۇ ئادەمنىڭ خەنزۇ قىزنى بېقىۋالغانلىقىنى ئانچە بىلىپ كەتمەيدىكەن، يېقىندىن بۇيان، بالىنى خەنزۇچە مەكتەپكە بەرگەندىن كېيىن كۆپرەك كىشى بىلىپ ھېسداشلىق قىلىدىغان بولدى. مەكتەپلەردە ئەمدىلەتىن بۇ ئادەمنىڭ ياخشى گەپلىرى بولۇۋاتىدۇ. سېرىقبۇيا ئوقۇتۇش رايونىنىڭ مۇدىرى ئابلىمىت ئەخەت ھەرقايسى مەكتەپ مۇدىرلىرى يىغىنىدىمۇ ئايىبۇلاققا ياردەم قىلىشنى بىرقانچە قېتىم تەكىتلەپ باشقىلارنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى...

— نۆۋەتتە «ئۈچكە ۋەكىللىك قىلىش» مۇھىم ئىدىيىسىنى ئۆگىنىش پائالىيىتى كەڭ قانات يېيىۋاتىدۇ، پارتىيىنىڭ ئىلغارلىقىنى ساقلاش تەربىيىسى پائالىيىتىمۇ تەرەپ-تەرەپتە باشلاندى، بۇ ئادەم پارتىيە ئەزاسىكەن، ھازىرقى پائالىيەتكە بىرلەشتۈرۈپ ئىش ئىزلىرىنى كەڭ تەشۋىق قىلسا بولىدىكەن. يېڭىمىزدىكى ئىلغارلاردىن ئۆگىنىشتە بۇ ئالاھىدە تىپ قىلىشقا ئەرزىگۈدەك ئادەم ئىكەن...

مەن سەل ھاياجانلىنىپ قالغانىدىم، چۈنكى بۇنداق ئالاھىدە تىپلارنىڭ چىقىپ قېلىشى ئاسان ئىش ئەمەس ئىدى. نەچچە يىللىق ئاخبارات خىزمىتىدىكى تەجرىبە ۋە سەزگۈرلۈك نۇقتىسىدىن ئالغاندىمۇ، ئۇنى ئۈلگە قىلىشقا، تىپ قىلىپ

تاللاشقا لايىق دەپ قارىغانىدىم.

— سىزنىڭ گېپىڭىزچە، گېزىتتە تەشۋىق قىلىمىز دېسەك، قوشۇلمايدىغان ئوخشىمامدۇ؟

— بەلكىم ئۇنداق دېمەس، ئۇ بەك بەلەن ئادەم.

— ئۇنداق بولسا سىز ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ بېقىڭ، ماقۇل دېسە، مەن كېلەرمەن، ياكى سىز بىر ئامال قىلىپ تەپسىلىي ماتېرىيالىنى خاتىرىلەپ ماڭا يەتكۈزۈپ بېرەرسىز.

— كېيىن بىلدىمكى، ئابلىز نۇرەك ئاكا ئۆزىنى تەشۋىق قىلىدىغان ئىشقا سەل ئىككىلىنىپتۇ، مېنى تەشۋىق قىلمىساڭلارمۇ بولىدۇ. مەن ئۆزۈم قىلىدىغان ئىشنى قىلدىم، بۇنىڭ يازغۇدەك يېرى يوق دەپتۇ. بىرئاز چۈشەندۈرۈشتىن كېيىن، ماقۇل دېگەن يەرگە كەپتۇ. بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن مەندە ئۇنى قېزىش، يېزىش قىزغىنلىقى قوزغالغان بولسىمۇ، خىزمەت ئالدىراشچىلىقى بىلەن ۋاقتىدا بارالماسلىقىمنى تەزەردە تۇتۇپ، مۇھەممەت روزىغا ماتېرىيال ئېلىش، ئەۋەتىشنى ھاۋالە قىلدىم. دېگەندەك ئۇ ماڭا 30 نەچچە بەتلىك قول يازما ئەۋەتىپ بەردى، مەن شۇ چاغدا ئابلىز نۇرەكنىڭ خەنزۇ قىزچاقنى بېقىۋېلىش ئىشلىرىنى تەپسىلىي يېزىپ، ئۇنى گېزىتكە بېرىدىغانلىقىمىزنى، بۇنىڭ ئۈچۈن ماقالىنى يېزىپ بولغاندا، بازارلىق ھۆكۈمەتنىڭ تامغا بېسىپ بېرىدىغانلىقىنى، شۇڭا بۇ ئىشتىن بازار باشلىقى ياكى بازارلىق پارتكومنىڭ شۇجىسىنىڭ خەۋەر تېپىپ قېلىشىنى تاپىلىغانىدىم. مۇھەممەت روزى بازارلىق پارتكوم شۇجىسى جيا تىڭيىغا ئەھۋالنى ئىنكاس قىلغاندا، ئۇ ئادەمنىڭ ياخشى ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى مەنمۇ تولۇق بىلىمەن، گېزىتتە تەشۋىق قىلىدىغان ئىش ياخشى بوپتۇ، مەن قوللايمەن. ياردەم

قىلىدىغان ئىش بولسا ياردەم قىلىمەن، 5 ـ ئايدىكى مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئېيىدىن پايدىلىنىپ، ئابلىز نۇرەكنى تەشۋىق قىلىشنى ئويلاۋاتىمەن... دەپ ئىپادە بىلدۈرۈپتۇ. بۇ ئىشنىڭ نەتىجىسى قوزغاش رولىنى ئويناپتۇ. جىيا تىڭيى شۇنىڭ بىلەن توختاپ قالماي مۇھەممەت روزىدىن ماقالىنىڭ گېزىتكە چىققان ـ چىقمىغانلىقىنى بىرقانچە قېتىم سوئالەپ، پاتراق چىقىشىنى ئۈمىد قىپتۇ. مۇھەممەت روزى بۇ گەپنى يەتكۈزگەندىن كېيىن، مەن ئۇنى يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ ماتېرىيال ئېلىشقا رىغبەتلەندۈردۈم، ئۇ مېنىڭ دېگىنىمدەك بەك ئەتراپلىق ماتېرىيال ئاپتۇ. مەن ماتېرىيالنى كۆرۈش جەريانىدا بەزى جايلارنىڭ كەملىكىنى بىلىپ، تېلېفون قىلىپ قايتا ـ قايتا سوراش، ئېنىقلاش ئارقىلىق پاكىتلارنى تېخىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇپ ۋە تولۇقلاپ چىقتىم. بىرقانچە قېتىم ئوقۇپ چىقىپ، ئابلىز نۇرەكنىڭ ئاددىي، ئەمما تەسىرلىك ئىشلىرىدىن قاتتىق ھاياجانلاندىم، بۈگۈنكى كۈندىكى بۇنداق بىر ئاق كۆڭۈل كىشىنىڭ سەممىيەت بىلەن قىلغان ئىشلىرى، ساددا، ئەمما ئاجايىپ ئالىيجانابلىقىنى سەزدىم، پۇل ھەممىگە قادىر دەپ قارىلىۋاتقان، ئايرىم كىشىلەر پۇل ئۈچۈن ۋىجدان، ئار نومۇستىن كېچىۋاتقان، ئەخلاق ۋە دىيانەت جەھەتتە ئۆزىنى بۇلغاۋاتقان ئەھۋال ئاستىدىمۇ يەنىلا ياخشى نىيەتلىك كىشىلەرنىڭ بارلىقى قەدىرلەشكە، ئۇلارنىڭ روھى بىلەن باشقىلارغا ئىلھام بېرىشكە ئەرزىيدىغان مۇھىم ئىش ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم.

شۇنىڭ بىلەن مەن كومپيۇتېر ئالدىغا بېرىپ، بىر كېچە مۈكچىيىپ ئولتۇرۇپ، «ئىنسانلىق قەدىر ـ قىممەت قانداق يارالدى؟» ماۋزۇلۇق ئوچېركنى يېزىپ چىقتىم. بۇ 2005 ـ

يىل 5 - ئاينىڭ 23 - كۈنى ئىدى. بۇ ماقالە «قەشقەر گېزىتى» نىڭ ئۇيغۇرچە سانى 6- ئاينىڭ 2- كۈنىدىكى 2- بېتىگە بىر پارچە سۈرەت بىلەن يېرىم بەت قىلىپ ئېلان قىلىندى.

بوۋاي بىرئاز ئىككىلەندى

2005 - يىل 4 - ئاينىڭ ئاخىرلىرىدا، بازارلىق پارتكومنىڭ شۇجىسى جياتىڭيى ئەتىيازلىق تېرىقچىلىق تەييارلىقىنى كۆزدىن كەچۈرۈش مۇناسىۋىتى بىلەن 18 - كەنتكە بېرىپ، ئابلىز نۇرەكنى ئالايىتەن يوقلاپ، ئۇنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالى، ئايىۋلاقىنىڭ ئوقۇش، سالامەتلىك ئەھۋالىنى تەپسىلىي سورىدى. ئۇ مۇنداق دېدى:

— سىز سېرىقبۇيا بازىرىمىزدىن يېتىشىپ چىققان ياخشى پارتىيە ئەزاسى، سىزنىڭ روھىڭىزدىن ئۆگىنىشكە تېگىشلىك، بىراق بىز سىزنى بالدۇر بايقىيالمىدۇق، بۇ بىزدىكى يېتەر- سىزلىك دەپ قارايمەن... ھەرقانداق قىيىنچىلىقىڭىز بولسا دەڭ، بىز ياردەم قىلىمىز. سىزگە پارتىيە، ھۆكۈمەت غەمخورلۇق قىلىدۇ. كېلەر ئايدا سىزنىڭ ئىش ئىزلىرىڭىزنى بازار بويىچە تەشۋىق قىلىپ، باشقىلارنى سىزدىن ئۆگىنىشكە چاقىرماقچى- مىز. قىزىڭىزنى داۋالىتىشقا پۇل بولمىسا، مېنى ئىزدەپ بېرىڭ، مەن ئامالىنى قىلىپ بېرىمەن، خەلق ئىشلار ئىشخانىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ قوياي...

— رەھمەت جيا شۇجى، رەھمەت! — دېدى ئابلىز نۇرەك ھاياجان بىلەن. ئۇ يەنە نېمىدېيىشىنى بىلمەي تۇرۇپ قالدى، پۈتۈن ئەزايىغا ئوت كەتكەندەك، ئاپئاق ئۇچەتك ساقاللىرى

تىترەپ كەتتى، كېيىن ئۇ مۇنۇلارنى ئاران - ئاران دېيەلىدى،
— جىيا شۇجى مېنىڭ سىزگە، پارتىيە، ھۆكۈمەتكە ئېغىرچىلىق سالغۇم يوق، بالا مېنىڭ، ئاغرىپ قالسا داۋالىتىش، تۇرمۇشىنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش مېنىڭ مەجبۇرىيىتىم. بالىنىڭ ئىش-لىرىنى ئۆزۈم قۇربىم يەتكەن دائىرىدە قىلىپ بىر باشقا ئېلىپ چىقىمەن. ماڭا قىلىدىغان ياردەمنى مەندىن تۇرمۇشى نامرات دېھقانلارغا قىلىسىڭىز. مەن دېھقان، تۇرمۇشۇم بىرقەدەر نامرات بولسىمۇ، ئۇنداق ئىشلارنى راستىنلا بېتىم كۆتۈرمەي قالىدىكەن.

— نېمە دېگىنىڭىز بۇ؟ بۇ گەپچە، سىزنىڭ بىزدىن رەنجىپ قالغان يېرىڭىز بار ئوخشىمامدۇ؟ ئۇنداق بولسا دەڭ، بىز تۈزەتسەك بولىدۇ...

— ياق - ياق، ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس. بۇ مېنىڭ خۇيۇم، باشقىلاردىن تەمە قىلماي ياشاش مېنىڭ مىجەزىم، ئاتا - بوۋامدىن شۇنداق ئادەتلىنىپ قالغان ئىكەنمەن. بۇ جاھىللىقىمنى ئەپۇ قىلىڭ!...

— مۇنداق دەڭ، كونا ئادەتنى تاشلاڭ، ھازىرقى زامان قانداق زامان، كونىنى تاشلايمىز، يېڭىدىن ئىش باشلايمىز. پېشقەدەم پارتىيە ئەزاسى پارتىيىنىڭ سۆزىنى ئاڭلىشى كېرەك. مەن سىزگە بازارلىق پارتكومنىڭ نامىدىن گەپ قىلىۋاتىمەن. سىز جاھىللىق قىلماي، مەن دېگەندەك قىلىڭ. بىزنىڭ ياردەم بېرىشىمىزگە سىز ئىككىلەنسىڭىزمۇ بىز ئىككىلەنمەيمىز. بىزگە ماسلاشمىسىڭىز بولمايدۇ. سېكرېتار قېنى سىز. بوۋاينىڭ ئىشىغا سىز ئىگە بولۇڭ، قىلىدىغان ياردەم بولسا سىز ئارقىلىق ئۇقايلى، ئىدىيىسىنى ھەل قىلىڭ... — كېيىن ئۇ مۇنداق دېدى، سىزدىكى روھ تەبىئىي يېتىلگەن روھ، دەل ئاشۇ روھ بىز تاپالماي يۈرگەن ۋە ئېرىشىشنى تەققەززا قىلىپ يۈرگەن

روھ. سىزنىڭ شەخسىيەتسىز تۆھپە قوشۇش روھىڭىز باشقىلارنى ئىلھاملاندۇرىدۇ. بىز بۇنداق روھنى ئۆز ئورنىمىزدىمۇ بولسا كەڭ تەشۋىق قىلىپ، زور كۆپ سانلىق كىشىلەردە يېتىلدۈرۈشكە تۈرتكە بولمىساق بولمايدۇ...

ــ جيا شۇجى مەن سىزدىن ئۇ دۇنيا، بۇ دۇنيا رازى، مېنى بەك خۇش قىلدىڭىز. راستىنى دېسەم ، سېكرىتارمۇ ماڭا بەك يېقىنچىلىق قىلىدۇ، قىزىم ئاغرىپ قالسا پۇل يىغىپ ياردەم قىلىدۇ. لېكىن، باشقىلاردىن پۇل يىغىپ، ماڭا بەرسە خەق توغرا چۈشەنمەي قالىدىكەن، غۇرۇرۇمغا تېگىدىكەن، شۇڭا...

ــ مەن دەۋاتقان ئىش بازارلىق پارتكوم، ھۆكۈمەتنىڭ ئىشى، خەقنىڭ ئىشى ئەمەس، بۇنى سىز چۈشىنىڭ، بىز ھەر تەرەپتىن كۈچ چىقىرىپ قىزىڭىزنى ۋاقتىدا داۋالاتمىساق، ئۇنىڭ كېسىلى سەل قارايدىغان كېسەل ئەمەس. سىز ھازىرقى ئەھۋالىڭىزدا بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن ئۆزىڭىز چىقىپ كېتەلمەيسىز. سىز- بىز پارتىيىنىڭ كادىرى، بىر- بىرىمىزگە مەسئۇل بولمىساق، بىر - بىرىمىزگە كۆيۈنمىسەك، بىر- بىرىمىزگە ياردەم بەرمىسەك بولمايدۇ...

شۇ ئىشتىن كېيىن بازارلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى جيا تىڭيىنىڭ تەشەببۇسى بىلەن 5- ئايدا مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى پائالىيىتىگە بىرلەشتۈرۈپ، ئابلىز نۇرەكنىڭ ئىش ئىزلىرىنى تەشۋىق قىلىشنى قارار قىلدى. مۇناسىۋەتلىك خادىملار بۇ ئىشقا مەسئۇل قىلىندى. ئالدى بىلەن ھەرقايسى ئوتتۇرا - باشلانغۇچ مەكتەپلەردە سەييارە تەشۋىق قىلىش، لېكسىيە سۆزلەش ئېلىپ بېرىلدى. بۇ پائالىيەتتە پارتىيىنىڭ مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، مىللەت، دىن سىياسىتى ۋە مائارىپ فاڭجېن - سىياسەتلىرى بىرقەدەر كەڭ تەشۋىق قىلىنىش بىلەن بىر

چاغدا، ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئايېۋلاقنى بېقىۋېلىپ ئۇنىڭغا قىلغان مېھرىبانلىقى، خالىس تۆھپە قوشۇش روھى بىرقەدەر ئەتراپلىق تونۇشتۇرۇلدى. 5- ئاينىڭ 14 - كۈنى باشلانغان بۇ پائالىيەت جەريانىدا مەھەللىلەر ئارا تەشۋىقات ئەترىتى بازار تەۋەسىدىكى 15 ئۆتتۇرا- باشلانغۇچ مەكتەپتە بىر مەيداندىن دوكلات، لېكسىيە سۆزلەش ئېلىپ باردى، 7000 دىن ئارتۇق ئاما تەشۋىقاتتىن خەۋەر تېپىپ، ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئىش ئىزلىرىدىن قاتتىق تەسىرلەندى. 5 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن باشلاپ پائالىيەتنىڭ دائىرىسى كەنت، مەھەللىلەرگە كېڭەيىپ، ھەربىر دېھقان ئائىلىسگە قەدەر يەتكۈزۈلدى. دېھقانلار ئۆزىنىڭ ئەتراپىدا يۈز بەرگەن ئىشلاردىن تولىمۇ سۆيۈندى.

ئابلىز نۇرەكىنى تونۇشتۇرغان ماقالە بېسىلغان «قەشقەر گېزىتى» سېرىقبۇيا بازىرىغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىشىلەر ئارىسىدىكى تەسىرلەندۈرۈش كۈچى ئىنتايىن يۇقىرى بولدى. شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا 20 نەچچە مىڭ نۇسخا تارقىتىلغان شۇ سان گېزىت پۈتۈن ۋىلايەتنى قاپلاپ، ئابلىز نۇرەكىنىڭ خاسىيەتلىك ئىشى ئەل قەلبىنى تىترەتتى.

ئابلىز نۇرەك قاتتىق ھاياجانلاندى، قەلبىدىكى بارلىق تۇيغۇلىرىمۇ بىر - بىرلەپ يېشىلدى. ئۆزىنىڭ بىردىنلا ھەممە ئادەم كۆڭۈل بولىدىغان شەخس بولۇپ قېلىشىنى ئويلاپمۇ باقمىغان بۇ ئادەم، نېمە قىلارىنى بىلمەي تەمتىرەپ قالدى.

ئاخباراتنىڭ سېھرىي كۈچى

2005 - يىل 12 - ئاينىڭ 2 - كۈنى مەن يەنە بىر قېتىم سېرىقبۇيا بازىرىغا باردىم، چۈشتىن بۇرۇن سائەت 11

ئەتراپىدا سېرىقبۇيا بازارلىق ھۆكۈمەت ئورگىنىغا بىر ئىش بىلەن كىردىم. بىردەمدىن كېيىن ئورگاننىڭ يېغىن زالىدىن بىر توپ ئادەم چىقتى، تونۇشلارنىڭ بىرىدىن سورىسام، ئابلىز نۇرەكنىڭ قىزىنىڭ كېسىلىنى داۋالىتىشقا پۇل ئىئانە قىلىش يىغىنىغا كىرىپ چىقتۇق دېدى. شۇ ئەسنادا مەن تونۇيدىغان، ئەمما سىرداشلىقىمىز يوق ئابلىز نۇرەك سىرتتىن كىردى. دەل شۇ چاغدا بازارلىق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى دۆەن جىڭجىن مالىيە خادىمى مىجىت مۇھەممەت بىلەن يىغىن زالى تەرەپتىن كەلگەن پېتى ئابلىز نۇرەك بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈپ، مىجىت مۇھەممەتنىڭ قولىدىكى پۇلنى ئۇنىڭغا بېرىشكە بۇيرۇدى. مەن دەرھال ئاپپاراتىمنى توغرىلاپ بۇ كۆرۈنۈشنى سۈرەتكە تارتىۋالدىم... بۇ تاسادىپىيلىق مېنىمۇ، ئۇلارنىمۇ ھەيران قالدۇردى!

مەن قايتىپ كەتكەندىن كېيىن، سېرىقبۇيا بازىرىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئابلىز نۇرەكنىڭ خەنزۇ قىزى ئايبۇلاقـ ـنىڭ داۋالىنىشى ئۈچۈن 4200 يۈەن ئىئانە قىلدى، دېگەن مەزمۇندا سۈرەت چۈشەندۈرۈشى قىلىپ، قىسقا خەۋەر يېزىپ، گېزىتنىڭ 1 - بېتىگە تەگلىدىم ھەمدە ئابلىز نۇرەكنىڭ سېرىقبۇيا بازىرىدا كەڭ تەشۋىق قىلىنىۋاتقانلىقى، ھەر ساھەدىكى كىشىلەرنىڭ ياردەم بېرىۋاتقانلىقىنى تەھرىرلەرگە ئەسكەرتىپ قويدۇم. بۇ خەۋەر «قەشقەر گېزىتى»نىڭ 2005 - يىل 12 - ئاينىڭ 13 - كۈنىدىكى سانىدا «سۇنۇلـ ـغاچقا ھېممەتلىك قوللار، قالمىدى بوۋايدا ئەندىشە، ئويلار» دېگەن تېما ئاستىدا ئېلان قىلىندى. شۇ چاغدا مەن يەنە خەنزۇچە گېزىتنىڭ مۇدىرى ليۇيىبىڭغا ئەھۋالنى دېسەم، ئۇ دەرھال ئىپادە بىلدۈرۈپ:

— بۇ بولىدىغان ئىش ئىكەن، دەرھال تەرجىمە قىلىپ ماڭا ئەكىرىپ بېرىڭ! — دېدى.

مەن شۇنداق قىلدىم. تەرجىمان دولقۇن ھېكىممۇ خەنزۇچە گېزىت بۇ خەۋەرنى قەدىرلەپ ئېلان قىلىدۇ، دېدى. دېگەندەك خەۋەر «قەشقەر گېزىتى» نىڭ خەنزۇچە 12 - ئاينىڭ 12 - كۈنىدىكى سانىنىڭ 2 - بېتىگە سۈرەت قوشۇپ بېرىلدى. گېزىت جەمئىيەتكە تارقالغاندىن كېيىن، كۈچلۈك ئىنكاس قوزغىدى. سېرىقبۇيا بازىرىنىڭ رەھبەرلىرى ئابلىز نۇرەكنىڭ ئىش ئىزلىرىنى تەشۋىق قىلىشنى ناھىيە مەسئۇللىرىغا مەلۇم قىلدى ۋە كەڭ تەشۋىق قىلىش تەكلىپىنى بەردى.

دەل مۇشۇ ئىش بولغان مەزگىلدە، ئاپتونوم رايونلۇق سالامەتلىكنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش دوختۇرخانىسىنىڭ خادىم-لىرى سېرىقبۇيا بازىرىغا بېرىپ، دېھقانلارنىڭ كېسىلىنى سەييارە داۋالايدىغان بولدى. بۇ چاغدا بازار رەھبەرلىرى ئابلىز نۇرەكنىڭ قىزى ئايبۇلاقنىڭ كېسىلىنىمۇ كۆرۈپ بېقىشنى ھاۋالە قىلدى. ئۇلار بۇ ئىشقا تولىمۇ قىزغىنلىق بىلەن ئەستايىدىل مۇئامىلە قىلدى ۋە تەكشۈرۈپ كۆرۈش جەريانىدا ئايبۇلاقنىڭ ھېكايىسىنى ئاڭلاپ قاتتىق تەسىرلەندى، ئابلىز نۇرەككە خالىس ياردەم بەرمىسە، قىزىنىڭ كېسىلىنى داۋالاپ ساقايت-قىلى بولمايدىغانلىقىنىمۇ بىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇ ئىشنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلار نازارىتى رەھبەرلىرىگە دوكلات قىلدى، بۇ ئىش نازارەت پارتىيە گۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى موجۇەننىڭ دىققىتىنى تارتتى. ئۇ سالامەتلىكنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش دوختۇرخانىسىنىڭ رەھبەرلىرىگە ئايبۇلاق-نىڭ ئەھۋالىنى قايتا تەكشۈرۈپ بېقىش ھەققىدە كۆرسەتمە

بەردى. ئۇلار قايتا تەكشۈرۈش جەريانىدا ئابلىز نۇرەك ھەققىدە نۇرغۇن تەسىرلىك ئىشلارنى ئاڭلىدى ۋە بۇنى موجۇەنگە دوكلات قىلدى. نازارەت رەھبەرلىرى قاتتىق تەسىرلەندى ۋە ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرىگە دوكلات قىلىپ، ئۇلارنىڭمۇ دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغىدى. مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسىنىڭ ئەزاسى، ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى ۋاڭ لېچۇەن 2006 - يىل 1 - ئاينىڭ 3 - كۈنى قەشقەر ۋىلايىتىدە خىزمەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرگەندە، ئابلىز نۇرەكنىڭ ئالىيجاناب پەزىلىتىگە يۇقىرى باھا بېرىپ، موجۇەنگە ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومغا ۋاكالىتەن رەھمەت ئېيتىپ، ئۇنىڭدىن ھال سوراپ قويۇشنى تاپىلىغان. ۋاڭ لېچۇەن شۇجى قايتىپ كەتكەندىن كېيىنمۇ خەلق ئىشلار نازارىتىدىكى رەھبەرلەرگە ئابلىز نۇرەكنىڭ ئەھۋالىنى سوراپ كۆڭۈل بۆلۈشنى، قىزىنى داۋالىتىشقا ھەمكارلىشىش لازىملىقىنى تاپىلاشنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويمىغان.

بۇ يىل كىرگەندىن بۇيان، «قەشقەر گېزىتى» ، «شىنجاڭ ئىقتىساد گېزىتى» ، «شىنجاڭ ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى» ، «شىنجاڭ قانۇنچىلىق گېزىتى» ، شىنجاڭ تېلېۋىزىيە ئىستانسىسى، شىنجاڭ خەلق رادىئو ئىستانسىسى كەينى - كەينىدىن «ئايبۇلاقنىڭ ھېكايىسى» ، «زەپمۇ ئىللىق بۇ دۇنيا» ، «ئايبۇلاقنىڭ چېھرىدە نۇر - تەبەسسۇم» ، «بەختلىك ئايبۇلاق» ، «ئابلىز بوۋاي بارلىقىنى تاشلىۋېتىلگەن خەنزۇ قىزچاقنى داۋالىتىشقا بېغىشلىدى» ، «خەلق گېزىتى» «ئابلىز بوۋاي ئائىلىسىنىڭ ئايبۇلىقى» دېگەن تېمىلاردا خەۋەر - ماقالىلەرنى ئېلان قىلدى، قەشقەردىكى رادىئو - تېلېۋىزىيە قاتارلىق ئاخبارات ۋاستىلىرىمۇ ئابلىز نۇرەككە ئائىت خەۋەر -

ماقالىلەرنى بەردى. بۇ ئىش پۈتۈن جەمئىيەتنىڭ قاتتىق دىققىتىنى قوزغىدى، ئۇ يەنە پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ قوللاش، مەدەت بېرىش، ياردەم بېرىش قىزغىنلىقىنى قوزغىدى. ئابلىز نۇرەك ئەل سۆيگەن ئەرگە، ئايبۇلاق ئەلنىڭ قىزىغا ئايلاندى. بىز يۇقىرىدا ئوتتۇرىغا قويغان يېڭى ناخشىمۇ ئەنە شۇنداق يارالغانىدى.

بەخت

«پەرىشتە»لەرنىڭ ھىممىتى

ئايىبۇلاققا پۈتۈن جەمئىيەت كۆڭۈل بولدى، بولۇپمۇ ئۇنىڭ سالامەتلىكىنىڭ ئەسلىگە كېلىشى، داۋالىنىشىغا پۈتۈن كۈچى بىلەن سېخىي قولىنى سۇندى.

شۇنداق، ئايىبۇلاق تېپىۋېلىنىپ 3 ـ كۈنى ئۇنىڭ ھېلىقى كېسىلى بايقالدى. بىچارە بوۋاي بىلەن موماي بالىنى دەرھال بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسىغا ئېلىپ باردى. دوختۇرلار بالىنىڭ كېسىلىگە جىددىي مۇئامىلە قىلدى، دوختۇرخانا مەسئۇللىرىدىن ئەخمەتجان بالىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈپ:

ــ بۇ خىل كېسەللىك كەمدىن ـ كەم ئۇچرايدۇ. بىزنىڭ دوختۇرخانىدا بۇنداق كېسەلنى داۋالاپ باقمىدۇق، مەن كۆرگەن ماتېرىياللاردا ئوپېراتسىيە قىلىپ داۋالاپ ساقايتقىلى بولىدىغانلىقى ئوتتۇرىغا قويۇلغان... بىزمۇ ئوپېراتسىيە قىلمىساق، باشقا ئامال قىلالمايمىز. بىزگە ئىشەنمىسەڭلار، پۇلۇڭلار كۆپرەك بولسا، ۋاقىت يار بەرسە، ناھىيىلىك دوختۇرخانىغا ئاپارساڭلارمۇ بولاتتى. بالىنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى بەك خەتەرلىك، تېزدىن ئوپېراتسىيە قىلمىغاندا، ئاشقازان ـ ئۈچەيدىكى زەھەر بەدەنگە تارقاپ كەتسە، بالىنىڭ ھاياتىنى ساقلاپ قالغىلى بولمايدۇ، گەپ سىلەردە ! ــ دېدى.

ــ بوۋاي بىلەن موماي بىر ـ بىرىگە قاراشتى.

ــ ئۇكام ئوپېراتسىيە قىلماي باشقا ئامال يوقمىدۇ؟

ــ يوق، ئېنىقلا تۇرمامدۇ، نەگە بارسىڭىز ئوپېراتسىيە قىلىدۇ.

ــ قانچە پۇل كېتەر، ئۇكام؟

— پۇلۇڭلار يوقمىدى؟
— سەل ئازراقتى شۇ...
— ئەنسىرىمەڭلار، كۆپ پۇل كەتمەيدۇ، پۇلنىڭ كارى چاغلىق، مۇھىمى ئادەمنى قۇتقۇزۇش. تېز بىر قارارغا كېلىڭ، ئوپېراتسىيە قىلىدىغان بولساق قول قويۇڭ، پۇلنى ئارىلىقتا تۆلەپ قويسىڭىزمۇ بولىدۇ. يەنە كېچىكسەك، بالىدىن ئايرىلىپ قالىسىلەر...
ئۇلار بالىنى ئوپېراتسىيە قىلىشقا قول قويدى، يېرىم سائەت ئىچىدە بالا ئوپېراتسىيىدىن چىقتى. بالىنىڭ قورسىقىدىكى يەل چىقىپ بوشاپ، چوڭ تەرەتتىمۇ شۇ ھامان راۋانلاشتى. بالىنىڭ يىغىسى، ئاھ - زارلىرى بېسىقىپ قالدى.
— ئىش بۇنىڭ بىلەن تۈگىمەيدۇ، پۇل تاپقاندا، بالا سەل چوڭ بولغاندا چوڭراق دوختۇرخانىلارغا ئاپىرىپ قايتا ئوپېراتسىيە قىلدۇرمساڭلار بولمايدۇ، لېكىن ئۈچ ياشتىن ئېشىپ كەتمىسۇن. يەنە توسۇلۇپ قالسا، دەرھال ئېلىپ كېلىڭلار، يەنە ئاچمىساق بولمايدۇ.
دوختۇرلار بالىنى قانداق ئوزۇقلاندۇرۇش، قانداق پەرۋىش قىلىش، كېيىنكى قانداق مۇئامىلە قىلىش قاتارلىق بىر قاتار ئىشلارنى دەپ بەردى. لېكىن، بۇ ئىككى قېرىنىڭ كۆڭلى دەككە - دۈككىدە قالدى. بالا يەنە قاچانغىچە مۇشۇ كېسەلنىڭ دەردىنى تارتار؟ قانداق داۋالىتارمىز؟ پۇلنى نەدىن تاپارمىز؟... ئۇلارنى غەم باسقان بولسىمۇ، پېشانىسىگە پۈتۈلگەننى تارتماي ئامال يوق ئىدى. شۇڭا، ئۇلار تونۇپ يەتتىكى، شۈكۈر ۋە سەۋر - تاقەت قىلىشتىن باشقا يول يوق ئىدى. ئۇلار شۇ كۈنى كېچىسى ھەر تەرەپتىن ئويلىنىپ ، بالا ئۈچۈن تارتىشقا تېگىشلىك ھەممە جاپانى تارتىش قارارىغا

كەلدى. شۇنىڭدىن كېيىن بالىنىڭ كېسىلىنىڭ قوزغىلىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇلارنىڭ يۈرىكى سۇ بولدى. ئارىدىن ئۈچ ئاي ئۆتكەندە، ئۇلار پەرەز قىلغان ئىش يەنە يۈز بەردى. بالىنىڭ چوڭ تەرىتى يەنە توسۇلۇپ، قورسىقى ئېسىلىپ بولالماي قالدى. ئابلىز نۇرەك قىزىنى دەرھال بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسىغا ئېلىپ باردى. دوختۇرلار بالىنىڭ چوڭ تەرەت يولىنى يەنە بىر قېتىم ئېچىپ، شلانكا سېلىپ، كېيىنكى توسۇلۇپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشقا ئاساس سالدى. بىراق، ئىش شۇنىڭ بىلەن تۈگىمىدى، ئابلىز نۇرەك ھەر ئۈچ كۈندە بىر قېتىم دوختۇرخانىغا بېرىپ، بالىنىڭ چوڭ تەرىتىنى راۋانلاشتۇرۇش، داۋالىتىش بىلەن ئاۋارە بولدى. دوختۇرلار بالىنىڭ نالىسى، ئابلىز نۇرەكنىڭ بالىغا بولغان كۆيۈمى ۋە دوختۇرلارغا يالۋۇرۇشلىرىدىن قاتتىق تەسىرلەندى ھەمدە ئۇنىڭ تاشلاندۇق خەنزۇ بوۋاقنى بېقىۋېلىپ، ئىنسانپەرۋەرلىك روھىنى نامايان قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ، بالىنىڭ داۋالىنىشىغا ھەرتەرەپتىن ياردەم بەردى، ھەتتا دوختۇرخانا بارلىق داۋالاش، سايمان ھەققى قاتارلىقلارنى ئالماي داۋالاشنى قارار قىلدى. شۇنىڭدىن كېيىن، دوختۇرخانا ھەر ئۈچ كۈندە بىر قېتىم بالىنىڭ شلانكىسىنى ئالماشتۇرۇپ، تەرەت يۇمشاتقۇچى ۋە يەل ھەيدىگۈچى دورىلارنى بەردى. ئۈچ يىل داۋامىدا دوختۇرخانا 400 نەچچە قېتىم شلانكا يەڭگۈشلەپ، بالىنىڭ ساغلاملىقى ئۈچۈن بىۋاسىتە ياخشى مۇھىت ياراتتى، ئىلگىرى-ئاخىر 10 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق دورا، ئوكۇل، سايمان، مۇلازىمەت ھەققىنى ئالماي، ئابلىز نۇرەكنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى ئېغىر قىيىنچىلىقىنى زور دەرىجىدە ئازايتتى.

ئابلىز نۇرەكنىڭ ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقىنى يېنىكلىتىش-

ـكە ياردەم بەرگەن يەنە بىر ئادەم 18 ـ كەنت پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى ئىمىن ئاۋۇت بولدى. «ياندا بولسا يالىغىلى يېتىپتۇ» دېگەندەك، ئۇ ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئىقتىسادىنىڭ تۆۋەنلىكى، بالا بېقىۋېلىش ۋە ئۇنى داۋالىتىش جەريانىدا قىينىلىۋاتقانلىقىنى ئەڭ بالدۇر ھېس قىلغان ئادەم ئىدى. شۇڭا، ئۇ ئەينى چاغدا ئابلىز نۇرەكىنىڭ خەۋىرى يوق ھالدا كەنت كادىرلىرى ۋە پارتىيە ئەزالىرىنى يىغىپ، ئۆزى باشلامچى بولۇپ، پۇل ئىئانە قىلىشقا سەپەرۋەر قىلىپ، 613 يۈەن يىغىش قىلىپ ئابلىز نۇرەككە يەتكۈزۈپ بەردى.

— ئۇلارغا ئېغىرچىلىق سالمىساق بولاتتى، مەن مۇشۇ پۇلنى ئالماي، ئۆزۈم بىر ئامال قىلىپ كېتەرمەن، — دېدى ئابلىز نۇرەك ئۇنىڭ ياخشى كۆڭلىگە رەھمەت ئېيتقاچ.

— ئېلىڭ، سىزمۇ باشقىلار قىيىنچىلىقتا قالغاندا ياردەم قولىڭىزنى سۇنغان. بۈگۈن سىز قىيىنچىلىق تارتىۋاتىسىز، ئەمدى باشقىلارمۇ قاراپ تۇرسا بولمايدۇ. كىشىنىڭ كىشىدە ھەققى بار. «تاشمۇ چۈشكەن يېرىدە ئەزىز» دەيدىغان گەپ بار. سىز يۇرتىمىزدىكى تەۋەررۈك ئادەم، سىزنى ئەزىزلىشىمىز، بارنى تەڭ كۆرۈپ، تەڭ تالىشىپ يەپ، ياردەم قىلىشىمىز كېرەك.

شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ، ئابلىز نۇرەكىنىڭ مەھەللىسىدىن ئۆتسە ـ كەچسە ئەھۋالىنى سوراپ تۇردى ۋە قىيىنچىلىقلىرىنى قۇربىنىڭ يېتىشىچە ھەل قىلدى، ھەتتا ئابلىز نۇرەكىنىڭ ھەر يىلىلىق مەجبۇرىيەت ئەمگىكىنى ياچېيكىدا قارار قىلىپ كۆتۈرۈۋەتتى.

بىراق، ئابلىز نۇرەك ئۇ بەرگەن پۇلنى تاپشۇرۇپ ئېلىپ، نەچچە كۈن ئۆتە ـ ئۆتمەي باشقىلارنىڭ:

— ئابلىز نۇرەك خەنزۇنىڭ بالىسىنى بېقىۋالغاننى دەسمىي قىلىپ، پايدا ئېلىشقا چۈشۈپتۇ، تەپ تارتماي، بالىنى داۋالىتىمەن دەپ، تىلەمچىلىك قىلىشقا باشلاپتۇ! — دېگەندەك تەنىلىرىنى ئاڭلاپ قالدى.

بۇ چاغدا ئۇ ئىچىنى بىر نەرسە تاتىلىغاندەك قاتتىق بىئارام بولدى، كۆڭلى شۇنداق يېرىم بولۇپ كەتتىكى، بۇ يۇرتتىن چىقىپ كەتكۇسى كېلىپ كەتتى. كېيىن ئۇ، ئۆزىنى بېسىۋېلىپ، ئىمىن ئاۋۇتنىڭ يېنىغا بېرىپ دەرد تۆكۈپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى:

— بۇنىڭدىن كېيىن مۇنداق ئىشنى مېنى قىينالدى دەپ ھەرگىز قىلماڭ، سىز بەرگەن پۇلنى ئىلگىرى بالىغا دورا ئېلىپ قەرز بولۇپ قالغان قەرزگە بېرىپ بولدۇم، بۇ پۇلنى كۆزدە كېۋەز ساتقاندا قايتۇرۇپ بېرىمەن، ئىگىلىرىگە قايتۇرۇپ بېرىڭ. بۇنداق ئاھانەتكە مەن چىدىماي قالىدىكەنمەن، بېتىم كۆتەرمەيدىكەن. ئەزەلدىنلا مەن باشقىلارغا تېۋىنىپ ياشاشنى يامان كۆرەتتىم، ۋىجدانىم يول قويمايتتى، شۇ چاغدا شۇ پۇلنى مەن ئالماي دەپ سىزگىمۇ دېگەنىدىم، مۇشۇنداق گەپ چىقىپ قالامدىكىن دەپ ئەنسىرىگەن ئىدىم، دېگىنىم كەلدى.

— ھەي، بۇ گەپنى قايسى نائەھلىي دېگەندۇ؟

— بۇنى سۈرۈشتە قىلىپ ئولتۇرماڭ، ئۆتكەنگە سالاۋات!

— ھەي... كىم دېگەن بولسا ياخشى قىلماپتۇ، ئادەم دېگەن ھەر خىل بولىدىكەن، بۇنىڭغا رەنجىمەڭ.

— ياق، مەن خۇش بولاي، ماڭا ئاممىغا قانداق مۇئامىلىدە بولسىڭىز شۇنداق قىلىڭ، سىياسەتتە قانداق قىل دېگەن بولسا شۇنداق بولسۇن، تىل قىسىلىدىغان، ئاھانەت ئاڭلايدىغان ئىشنى قىلمايلى. مەنمۇ بىر ئادەم، باشقىلار

قىلغاننى مەنمۇ قىلالايمەن...

ئۇ، بۇ ئىشنى نەچچە كۈنگىچە ئىچىگە ئۇرۇپ، جىمىپ كەتتى. لېكىن، بىر - ئىككى ئىشنى كۆرۈپ، بىر - ئىككى ئېغىز گەپنى ئاڭلاپلا، جاھاندىن كەچكىلى بولمايتتى، قىلىۋاتقان ئىشنى تاشلاپ قويغىلى تېخىمۇ بولمايتتى...

كىمگە ئېيتاي دەردىمنى

بالا دەردى يامان دەرد. ئابلىز نۇرەك ئۈچۈن تېخىمۇ شۇنداق بولدى، بولۇپمۇ بالىنىڭ ھېلىقى نېجىس كېسىلى ئۇلارنى قاق سەنەم قىلىۋەتكەندىن باشقا، بىر كۈنمۇ خاتىرجەم ياشاش، ئارام تېپىش ئىمكانىيىتى، ئۇھ دېگۈدەك پۇرسەت بەرمىدى. لېكىن، ئۇلار بەرداشلىق بەردى، بىر خىل مېھىر - مۇھەببەت ۋە چوڭقۇر باغلىنىش ئۇلارنىڭ بېشىغا كەلگەن ھەممە قىيىنچىلىقنى يېڭىپ، بالا ئۈچۈن ھەرقانداق قۇربان بېرىشكە تەييار تۇرىدىغان روھنى يېتىلدۈرۈپ، ھەرقانداق چاغدىمۇ بەربات بولمايدىغان مۇقەددەس ئىرادىگە ئىگە قىلدى.

بالىنىڭ كېسىلى ھەر قېتىم قوزغالسا، ئۇلارنىڭ بېشىغا بالا ياغاتتى، بەزىدە بالا ئۆزلۈكىدىن ياخشىلىنىپ قالاتتى، بۇنداق چاغلاردا بالا كۈتمىگەندە تەرەت قىلىپ، ھەممە نەرسىسىنى بولغاپ، ئاۋارىچىلىك سالاتتى. بىراق، ئۇلار بۇنداق ئاۋارىچىلىكنى بالىنىڭ ئازاب تارتقىنىدىن مىڭ ھەسسە ياخشى ئىش بولدى دەپ قاراپ، بۇلغانمىلارنى بىرمۇبىر تازىلاپ، كىيىم - كېچەك، يوتقان- كۆرپىلەرنى يۇيۇپ قۇرۇتاتتى.

2000 ـ يىلى ئۇلار بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسىدىكى خادىملارنىڭ كۆرسەتمىسى بىلەن ئايبۇلاقنى يۇقىرى دەرىجىلىك دوختۇرخانىلارغا ئاپىرىپ داۋالىتىش نىيىتىگە كەلدى. بىراق، يۇقىرى دەرىجىلىك دوختۇرخانىلارغا ئاپىرىپ داۋالاتقۇدەك كۆپ پۇلى يوق ئىدى، شۇ يىلى كۈزدە ئابلىز نۇرەك كېۋەز سېتىپ قىلغان كىرىمىدىن ئاشقان 1600 يۈەننى يانچۇقىغا ئايرىم سېلىپ، قىزىنى ئاقسۇ ۋىلايەتلىك 1 ـ خەلق دوختۇرخانىسىغا ئېلىپ ماڭدى، شۇ چاغدا ئۇنىڭغا بۇ پۇل ئازلىق قىلاتتى. بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان بازارنىڭ بىر قىسىم كادىرلىرى ئۇنىڭغا 2000 يۈەن يىغىش قىلىپ بەردى. ئۇ دوختۇرخانىغا بارغاندىن كېيىن، دوختۇرلار ئۇنىڭ پەزىلىتىگە ۋە جاسارىتىگە ئاپىرىن ئوقۇپ، بالىنى كۆيۈنۈپ داۋالىدى. ئۇلار بىردەك: «بالىنى ئوپېراتسىيە قىلىشقا ھازىرچە بولمايدۇ، كۆپ قېتىم شىلانكا سېلىشمۇ زەخىملەندۈرۈشنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. ئىمكانىيەت دورا بىلەن ساقايتىش، ئالدىنى ئېلىش كېرەك» دەپ قارىدى. كۆڭۈل قويۇپ داۋالاش ئايبۇلاقنىڭ سالامەتلىكىدە زور بۇرۇلۇش ھاسىل قىلدى، ئايبۇلاق بۇ قېتىم شىلانكا سالمىسىمۇ چوڭ تەرەتنى راۋان، قىينالماي قىلالايدىغان بولدى. بۇ خۇشاللىقتىن ئابلىز نۇرەك ئائىلىسى چەكسىز بەختكە چۆمگەندەك بولدى. ئۇلار شۇنىڭ بىلەن بالىنىڭ تەقدىرى ئۆزگىرىدىغان بولدى، دەپ زور ئۈمىد ۋە ئىشەنچكە تولدى. بىراق، ئۇلار ئاقسۇدىن قايتىپ كېلىپ ئۇزاققا بارمايلا، ئايبۇلاقنىڭ چوڭ تەرەت يولى يەنە توسۇلۇپ، چوڭ ـ كىچىك تەرەت ھەر ئىككى تەرەت يولىدىن ئارىلىشىپ كېلىدىغان، ئايبۇلاقنىڭ يىغا ـ نالىسى جاھاننى بىر ئالىدىغان قىيىن

شارائىتقا دۇچ كەلدى.

قىزنىڭ داۋاسى ئۈچۈن تىلىڭ - تىڭلاپ يۈرگەن ئابلىز نۇرەك قەشقەر ۋىلايەتلىك خەلق 1 - دوختۇرخانىسىنىڭ داۋالاپ ساقايتالايدىغانلىقىنى ئاڭلاپ، 2001 - يىل 8 - ئاينىڭ 30 - كۈنى قىزىنى ئۇ دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى، بۇ قېتىم يەنە كەنت ۋە بازارلىق ھۆكۈمەت ئۇنىڭغا 2620 يۈەن ياردەم قىلدى. ئۆزى 2800 يۈەن تەييار قىلغانىدى. ئارىدىن 16 كۈن ئۆتكەندە دوختۇرخانا ئايىبۇلاقنى ئوپېراتسىيە قىلدىغانلىقى ھەمدە يەنە 800 يۈەن ئەتراپىدا پۇل تاپشۇرۇشى كېرەكلىكىنى ئۇقتۇردى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ قولىدا ئۇنچىلىك پۇل قالمىغانىدى. ئۇنىڭ بېشىنىڭ ئىچىمۇ، تېشىمۇ قاتتى. بوۋاينى ئاچچىق خورسىنىش ۋە بىچارىلىك چۇلغىدى، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن تاراملاپ ياش ئېقىپ كەتتى، بۇنى كۆرگەن بىر داۋالانغۇچى بىمار قاتتىق تەسىرلەندى ۋە 1000 يۈەن پۇل چىقىرىپ كەملىگەن پۇلنى تولۇقلىۋەتتى. شۇنىڭ بىلەن ئايىبۇلاق مۇۋەپپەقىيەتلىك ئوپېراتسىيە قىلىندى. دوختۇرلار ئۇنىڭغا بالىنىڭ چوڭ - كىچىك تەرەت يولىنىڭ تۇغما مېيىپ ئىكەنلىكىنى، ئۆمۈر بويى توي قىلىش ئىمكانىيىتى يوقلۇقىنى، كېيىن يەنە بىر قېتىم ئوپېراتسىيە قىلىپ، چوڭ تەرەت يولىنى ئاچقاندا، ئاندىن بالىنىڭ كېسىلىنىڭ ساقىيىپ كېتىش مۇمكىنچىلىكى بارلىقىنى ئۇقتۇردى. شۇنىڭدىن كېيىن بالىنىڭ چوڭ تەرەت يولى ئېغىر دەرىجىدە توسۇلۇپ قالمىغان بولسىمۇ، پات - پات كىچىك دائىرىدە توسۇلۇپ ئاۋارىچىلىك سېلىشتىن مۇستەسنا بولماي كەلدى. شۇڭا ئۇ، داۋالىتىشنى توختىتىپ قويمىدى. ئۇ سەككىز يىلچە ۋاقىت ئىچىدە دېھقانچىلىقتىن قىلغان كىرىمىنىڭ ھەممىسىنى ئايىبۇلاقنىڭ

داۋالىنىشىغا ئىشلەتتى، ھەتتا ئۇ قوي، كالىلىرىنىمۇ سېتىپ تۈگەتتى ۋە يىلدىن - يىلغا نامراتلىشىپ كەتتى...

سەمىمىيلىكنىڭ تۈرتكىسىدە

ئايبۇلاقنىڭ كېسىلى ئابلىز نۇرەكنىڭ ئەڭ ئېغىر ئازابى ئىدى. ئۇنىڭ چاقماقتەك گەپلىرى، چاققان ئىش - ھەرىكەتلىرى، ئۆزگە كۆيۈنۈشلىرى بوۋاينىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىپ، ئېغىر بېسىملىرىنى ۋاقىتلىق يېنىكلەتسىمۇ، قېرىلىق ۋە نامراتلىق كەلتۈرۈپ چىقىرىۋاتقان ئاجىزلىق ۋە پۇشۇقۇنۇشلىرى يوقالمايتتى. بەزىدە ئۆزىنىڭ جاھىللىقىغا تەن بەرسە، بەزىدە شۇ جاھىللىقى تۈپەيلىدىن پەيدا بولىدىغان زىيانلىرىنى تولدۇرۇشقا مايىل بولۇپ قالاتتى ۋە باشقىلارنىڭ ياردىمىنى رەت قىلىپ، ئاغزىدىن گەپ چىقىرىپ يامان قىلغانلىقىنىمۇ ئويلاپ سەل يۈمشاپمۇ قالاتتى.

كەنت ئۇنىڭغا كۆپ قېتىم ياردەم قولىنى سۇندى، بۇ چاغدا ئۇ ئاساسەن رەت قىلىش، قۇربى يېتىشىچە ئۆزى ھەل قىلىش تەرەپدارى بولدى. ئالدىنقى يىلى كەنت ئۇنىڭ تېرىلغۇ يېتىزىغا پارنىك ياساپ، ئۇنىڭ تېزرەك باي بولۇشىغا مەدەت بەرمەكچى بولدى، بۇنىڭغا كەنت 4000 يۈەندىن ئارتۇق پۇل چىقىراتتى. بۇ چاغدا ئۇ سەل ئىككىلىنىپ قالدى. چۈنكى، كەنت تەۋەسىدىكى كىشىلەرنىڭ بۇ ئىشنىمۇ قىزىنىڭ سەۋەبى بىلەن بولغان دەپ قېلىشىدىن ئەنسىرىدى. بىراق، كەنت كادىرلىرى سەۋرچانلىق بىلەن مەسىلىنى دادىل ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئۇنىڭ ئىدىيىسىدىكى ئەندىشىنى تۈگەتتى.

ئابلىز نۇرەك 74 ياشقا كىرگەن، تېنى ساغلام، زېھنى

قۇۋۋىتى جايىدا، تۇرقىدىن جەسۇرلۇقى چىقىپ تۇرىدىغان، چىرايىدىن ئۇزاق يىل جاپا - مۇشەققەت تارتقانلىقى بىلىنىپ تۇرىدىغان، ئۇزۇن ساقىلى ئاپئاق ئاقارغان بەستلىك ئادەم ئىدى. ئۇنىڭدا ئاشۇ تۇپراقتا ياشىغان دېھقانلارنىڭ تىپىك خۇسۇسىيىتى ۋە كەڭ قورساق، سېخىيلىقى مۇجەسسەم بولغان- -دەك قىلاتتى، جاپا - مۇشەققەتكە چىداش، ئىشنى مۇستەقىل قىلىش روھىغا ئىگە پاراسەت ئۇنىڭ ئۆمۈر مۇساپىسىنىڭ يېتەكچىسى بولۇپ كەلگەن دېسە ئارتۇق كەتمەيتتى.

ئابلىز نۇرەك 1957- يىلى كومپارتىيىگە ئەزا بولۇپ كىرگەن، ئۇ 1955 - يىلى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى قۇرۇلغاندا، ئاساسى قاتلامدا رەھبەرلىك ۋەزىپىسىنى ئۆتەشكە قەدەم قويغان. ئۇ تاكى 2000- يىلىغا قەدەر كەنت كومىتېتى- -نىڭ مودىرى، كەنت پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى بولۇپ ئىشلەپ، بىر ئۆمۈر پارتىيە ۋە خەلقنىڭ خىزمىتىنى قىلغان. شۇنچە يىل جاپالىق ئىشلەپ، نۇرغۇن شان - شەرەپ ۋە تەقدىرنامىلەرگە ئېرىشكەن؛ رەھبەرلىك خىزمىتىدىن ئايرىل- -غاندىن كېيىنمۇ ئۇ بالىلىرىنى يېتەكلەپ، ئۆزىگە تەۋە 16 مو يەرگە ياخشى ئىشلەپ، تېرىقچىلىق قىلىپ، ئىشلەپچىقىرىشنى ئىلگىرى سۈرۈشكە تۈرتكە بولغان؛ يەر تەۋرەش قاتارلىق تەبىئىي ئاپەتلەر يۈز بەرگەن يىللاردا باشلامچى بولۇپ، ئاپەت- -تىن قۇتقۇزۇش ئىشلىرى ۋە قايتا قۇرۇش ئىشلىرىدا گەۋدىلىك رول ئوينىغان؛ كومپارتىيە ئەزالىرىنىڭ باشلامچىلىق، نەمۇنى- -لىك رولىنى جارى قىلدۇرۇشقا زور كۈچ سەرپ قىلىپ، ئۆلگە بولۇش تىپىدىكى ئىش - پائالىيەتلەرنى قانات يايدۇرغان ۋە 2002 - يىلىدىن باشلاپ ئائىلىسىدە «پارتىيە ئەزالىرىنى ئېلېكترونلۇق تەربىيىلەش نۇقتىسى» قۇرۇپ، كۆپ قېتىم

كومپارتىيە ئەزالىرى ۋە ياشلارنى تەشكىللەپ، پارتىيە بىلىم-لىرى، پەن - تېخنىكا بىلىملىرى بىلەن تەربىيىلەش ئېلىپ بارغان. شۇڭا ئۇ، مارالبېشى ناھىيىسى ۋە قەشقەر ۋىلايىتى بويىچە «مۇنەۋۋەر ئۈچ خىل پېشقەدەم» بولۇپلا قالماستىن، 2005 - يىلى يەنە ئاپتونوم رايون بويىچە بۇ تۈردە شان - شەرەپ مېدالىغا ئېرىشكەن، ناھىيە ۋە ۋىلايەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ئۈلگىسى بولغانىدى.

ئەمەلىيەتتىمۇ ئابلىز نۇرەك ئەل ئارىسىدا ئىناۋەت - ئوبرازى، جەمئىيەتتە ئورنى بار ئادەم ئىدى. شۇڭا ئۇ، بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ بولمىغۇر گەپلىرىدىن بەكمۇ بىزار بولاتتى، ئىناۋەت - ئوبرازىنى تۆكۈشنى خالىمايتتى. ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ياشاپ تۇرمۇشنى تۇرمۇش قىلىشنى ئەلا بىلەتتى.

2003 - يىل 2 - ئاينىڭ 24 - كۈنىدىكى قاتتىق يەر تەۋرەشتە ئۇنىڭ ئۆيى ئۆرۈلۈپ چۈشتى، تەشكىل ئۇنىڭغا 12 مىڭ يۈەن ئۆي سېلىش ياردەم پۇلى بەردى، بۇ چاغدا ئۇ: «مەن ئالاھىدە بولۇۋالسام بولمايدۇ، پۇلنىڭ كۆپرەكىنى باشقىلارغا بېرىڭلار» دېدى. كەنت رەھبەرلىرى ئۇنىڭغا: «سىزنىڭ ئۆي سېلىشىڭىزغا ئالدىن ياردەم بېرىش بىزنىڭ مەسئۇلىيىتىمىز، پېشقەدەم پارتىيە ئەزالىرى پارتىيىمىزنىڭ مۇھىم بايلىقى، سىزگە كۆڭۈل بۆلمىسەك، كەلگۈسىدە بىزگىمۇ كۆڭۈل بۆلىدىغان ئادەم چىقمايدۇ» دېدى. بۇ گەپلەرنىڭ ئاساسى بار ئىدى. شۇڭا ئۇ، كۆپچىلىكنىڭ ھەمكارلىقى بىلەن ئۆيىنى ۋاقتىدا سېلىۋالدى.

ئەمما ئۇ، گەپ بولۇپ قېلىشنى ۋە مەھەللىسىدىكى دېھقانلارنىڭمۇ ئۆزىگە ئوخشاش نامراتلىقنى نەزەردە تۇتۇپ، قىزىنى داۋالىتىشقا پۇل ئىئانە قىلىشنى تەشەببۇس قىلىشقا

ئىزچىل قارشى تۇرۇپ كەلدى. كېيىنكى كۈنلەردە ئۇ بالىنىڭ كېسىلىنىڭ ئېغىرلىقى، ئۆزىنىڭ قۇربىتىنىڭ يەتمەسلىكى تۈپەيلىدىن دوختۇرخانا، بازارلىق ھۆكۈمەت دېگەندەك جايـ ـلارنىڭ قىزى ئۈچۈن بەرگەن پۇللىرىنى قوبۇل قىلدى. ئۇ كۆڭلىدە چوقۇم ئۇ پۇللارنى كېيىنچە قايتۇرۇپ بېرىمەن، دەپ نىيەت قىلىپ يۈردى. رېئاللىق ئۇنىڭ خىيالىدەك بولماي قالدى...

بىراق ئۇ، بۈگۈنكى كۈندىكىدەك پۈتۈن جەمئىيەتتە ئايىۋلاققا كۆڭۈل بۆلىدىغان كەيپىياتنىڭ شەكىللىنىپ قېلىشىـ ـنى ئويلاپمۇ باقمىغانىدى!

ئايىۋلاقنىڭ بەختى كۈلدى

— مەن كېسىلىمنى ساقايتقىلى ئۈرۈمچىگە بارىدىغان بولدۇم، دېدى ئايىۋلاق ساۋاقداشلىرىغا خۇشلۇقىنى ئىزھار قىلىپ، — بىز پويىزغا ئولتۇرۇپ بارىمىزچا!...

بۇ ئۇيغۇرغا خاس تەپەككۇرنىڭ ئىنكاسى ئىدى. ئۇ راستتىنلا پويىزغا ئولتۇرۇپ ئۈرۈمچىگە بارىدىغان بولدى.

2006 - يىل 2 - ئاينىڭ 12 - كۈنى ھاۋا تۇتۇق بولسىمۇ، مارالبېشى ۋوگزالى قىزغىن ئۇزىتىش، تەنتەنە قىلىش كەيپىياتىغا چۆمگەنىدى. ئۇزاتقىلى چىققانلارنىڭ ئىچىدە قەشقەر ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى ئابدۇغېنى ئىگەمبەردى، ناھىيىلىك پارتكومنىڭ شۇجىسى ليۇكاشېڭ، ناھىيىلىك خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ھاكىمى مۇختەر ئېيسا، شۇنىڭدەك ۋىلايەتلىك خەلق ئىشلار ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ھېلىمجان ئابلىز ۋە بىر قىسىم ھەربىي، ئوقۇتقۇچى-

ئوقۇغۇچى، خەلق ئاممىسى بار ئىدى. ليۇكاشېڭ ناھىيىگە ۋاكالىتەن بوۋايغا 10 مىڭ يۈەن يوللۇق تۇتتى.

پويىز يۈرۈپ كەتتى، ئايبۇلاق ئاخىر كېسىلىنى داۋالاتقىلى ئۈرۈمچىگە يول ئالدى. بۇ ئۇنىڭغا ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىگە بەخت ۋە ئامەتنى دېرەك بەردى، پويىزدا تۇنجى قېتىم ئولتۇرغان ئايبۇلاق بەك خۇشال بولدى ۋە تولىمۇ يېڭىلىق ھېس قىلدى. دادا بىلەن ئانىنىڭ چىرايىدا تەسەۋۋۇر قىلغۇسىز خۇشاللىق ۋە ئېيتىپ تۈگەتكۈسىز تەشەككۈر مەۋج ئۇراتتى. ئۇلار قىزىنىڭ بەختىنى، سالامەتلىكىنى، يېڭى ھاياتىنى كۆرگەندەك ھاياجان ئىلكىدە سۆيۈنمەكتىدى...

پويىزدىكى يولۇچىلار بۇ ئۈچ بىر تۇغقانغا ھەم ھەۋەس، ھەم ھەيرانلىق بىلەن قارايتتى. پويىز توختاۋسىز ئىلگىرىلى- مەكتە. ھېلىقى ئۈچەيلەن بىر - بىرىگە ئاجايىپ چوڭقۇر مېھىر بىلەن مۇئامىلە قىلاتتى، بوۋاي بىلەن موماي قىزىنى ئەركىلىتىپ مەڭزىلىرىگە سۆيەتتى، قۇچىقىغا ئېلىپ تاماق يېگۈ- زەتتى، بۇنداق كەيپىيات تاكى ئۈرۈمچىگە بارغۇچە داۋاملاشتى...

ئۈرۈمچى ۋوگزالىدا ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلار نازارىتى پارتگۇرۇپپىسىنىڭ شۇجىسى موجۈەن قاتارلىق رەھبەرلەر ئابلىز نۇرەكىنىڭ كېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتۈپ تۇراتتى. ئابلىز نۇرەك پويىزدىن چۈشۈپلا ئۇلارنى تونۇۋالدى. ئابلىز نۇرەكنى يەنە بىر قېتىم كۈچلۈك ھاياجان چۇلغىۋالدى. ھاياجانلىنىشتىن ئۇنىڭ قوللىرى، ھەتتا پۈتۈن بەدىنى تىترىمەكتە ئىدى:

— مو شۇجى، بۇ يەرگە ئالايىتەن سىز چىقمىسىڭىزمۇ بولاتتى، ھېلىمۇ بىزگە قىلىۋاتقان ياخشىلىقىڭىز ئاز ئەمەس،— دېدى ئابلىز نۇرەك ئۆزۈپ - ئۆزۈپ، سىزنىڭ خىزمىتىڭىز

شۇنچىلىك ئالدىراش تۇرسا، مەن سىزگە، ھەممەيلەنگە چىن دىلىمدىن رەھمەت ئېيتىمەن. ۋاك لىچۇەن شۇجىغا رەھمەت ئېيتىمەن! سىلەرنىڭ بىزگە قىلىۋاتقان ياردىمىڭلارغا رەھمەت ئېيتىمەن!...

ــ بىز قىلىشقا تېگىشلىك ئىشنى قىلىۋاتىمىز، رەھمەت دېيىش كەتمەيدۇ، سىز پارتىيە، ھۆكۈمەتكە رەھمەت ئېيتىڭ...

ــ رەھمەت، رەھمەت، پارتىيىگە، ھۆكۈمەتكە، خەلققە رەھمەت!

بۇ تۇنساخان ئانىنىڭمۇ، ئايبۇلاقنىڭمۇ تەكرارلىغان يۈرەك ساداسى بولۇپ قالدى.

ــ سىلەر ھېچ نەرسىدىن تارتىنماڭلار، خۇددى ئۆز ئۆيۈڭلاردا تۇرغاندەك تۇرۇڭلار، نېمە ھاجىتىڭلار بولسا دەڭلار. سىلەر خاتىرجەم بولۇڭلاركى، ئايبۇلاقنىڭ كېسىلى بۇ قېتىم ئۈزۈل - كېسىل ساقىيىدۇ! موجۇەن خۇشخۇيلۇق بىلەن شۇنداق دېدى ھەمدە ئالدىن ئورۇنلاشتۇرۇپ قويغان تەرتىپ بويىچە ئۇلارنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق 1 ـ دوختۇرخانىسىغا ئېلىپ بېرىپ كېسەل كارىۋىتىغا ئورۇنلاشتۇردى. چۈنكى، بۇ دوختۇرخانا رەھبەرلىرى ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ تۇغما مېيىپ خەنزۇ قىزنى توققۇز يىلدىن بۇيان بېقىپ، كېسىلىنى داۋالىـ ـتىپ، كىشىنى قاتتىق ھاياجانغا سالىدىغان ئىنسانپەرلىك، سەممىيلىك داستانلىرىنى ياراتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئايبۇلاقنىڭ كېسىلىنى داۋالاشنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۆز ئۈستىگە ئالغانىدى. ئۇلار كېسەل كارىۋىتى قىس بولۇۋاتقان شارائىت ئاستىدىمۇ ئايرىم ياتاق، مەخسۇس كارىۋات ئاجراتتى ھەمدە ئەڭ ياخشى داۋالاش لايىھىسىنى تۈزۈپ چىقىپ، ئوپېراتسىيە تەييارلىقىنى پۇختا قىلدى.

ئوپېراتسىيە زادى قانداق بولار؟ ئۇ راستتىنلا ساقىيارمۇ؟ بۇ ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانىنىڭ ئەندىشىسى بولۇپلا قالماستىن، پۈتۈن جەمئىيەتنىڭمۇ ئورتاق كۆڭۈل بۆلىدىغان ئىشى بولۇپ قالدى. كىشىلەر ئاشۇ سوئاللارغا ياخشى جاۋابنىڭ چىقىشىنى ئارزۇ قىلاتتى.

سېخىيلار ھەر جايدا بولغاچ دۇنيا ئىللىق

جەمئىيەتنىڭ قوينى بەكمۇ كەڭ. ئۇنىڭدا ھەممە نەرسە بولىدۇ. ئاشۇ نەرسىلەرنىڭ ئىچىدە سېخىيلىق، ئاق كۆڭۈللۈك، سەمىمىيەت مەۋجۇت. دەل مۇشۇ نەرسىلەر بولغاچقا، ئادەملەر گۈزەل، دۇنيا ئىللىق تۇيۇلىدۇ. ئايىۋلاق دەل ئاشۇ خىل ئىللىق ھارارەتنىڭ شاپائىتىگە نائىل بولغان قىز. ئۇنىڭ ھەقىقەتەن بەخت - تەلىيى بار. ئۇنى ئابلىز نۇرەكتەك ئاق كۆڭۈل ئادەم تېپىۋالدى، بۇ بىر بەخت؛ ئۇنى يەنە ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانىدەك سېخىي كىشىلەر بېقىپ چوڭ قىلدى، داۋالاتتى، ئوقۇتتى، بۇ يەنە بىر بەخت؛ ئۇنى يەنە نۇرغۇن سەمىمىي كىشىلەر قوللىدى، مانا بۇ يەنە بىر بەخت؛ ئۇنى پارتىيە، ھۆكۈمەت ئۆز قوينىغا ئالدى، ياخشى دەۋر ئىللىق ھارارىتى بىلەن ئۇنىڭغا ھاياتىي كۈچ، پارلاق يول ئېچىپ بەردى، مانا بۇ ئەڭ زور پۇرسەت، شۇنداقلا بۇ يەنە بىر زور بەخت!

جەمئىيەتنىڭ ھەممە جايىدا سېخىيلار بار، شۇڭا دۇنيا ئىللىق. بۇنىسى راست. ئابلىز نۇرەك ئاپتونوم رايونلۇق خەلق 1 - دوختۇرخانىسىغا بېرىپ ئورۇنلاشقان ۋە قىزىنى داۋالىتىۋاتقان مەزگىلدە، ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى ئۇنىڭ كېسەل-

ـلىك ئەھۋالىنى ھەر كۈنى دېگۈدەك ئىگىلەپ، كۆڭۈل بۆلۈپ تۇردى، ئايبۇلاق ئوپېراتسىيىدىن ئوڭۇشلۇق چىققاندىن كېيىن بىرىپ يوقلىدى. جەمئىيەتنىڭ ھەرقايسى ساھەلىرىدىكى ئاۋام خەلقمۇ ئۆزلىرىنىڭ ياخشى كۆڭلىنى، تىلەك ـ ئارزۇلىرىنى ئەمەلىي ھەرىكىتى ئارقىلىق ئىپادىلىدى؛ بۇ بىر ئائىلە كىشىلىرىنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان ناتونۇش كىشىلەر كەينى ـ كەينىدىن يوقلاپ كىرىپ، گۈل، مېۋە ـ چېۋە، پۇل ۋە باشقا ماددىي نەرسىلەرنى تەقدىم قىلىپ، ئېسىل، سەممىي قەلبىنى ئىپادىلىدى. بۇ ئىش ئائىلىز نۇرەكىنى ھېسابسىز تەسىراتلارغا چۆمۈلدۈردى. بىر كۈنى كەچتە ئۇ بۇ يەردىكى تەسىرلىك كارتىنىلارنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ، ئۆتكەن ھايا- تىنى ۋە كىشىلەرنىڭ ئۆزلىرىگە قىلغان شاپائەتلىرىنى كۆڭۈل ئېكرانىدىن بىر- بىرلەپ ئۆتكۈزدى:

ئايبۇلاق سىرىقبۇيا بازارلىق خەنزۇ 2- باشلانغۇچ مەكتەپكە ئوقۇشقا كىرگەندىن كېيىن، بۇ مەكتەپنىڭ ئاساسلىق ئوقۇتقۇچىسى، مۇئاۋىن مودىرى مەرھۇم راخمانجان ئوبۇل قىزچاقنىڭ ئەھۋالىغا ئىنتايىن كۆڭۈل بۆلدى ۋە ئۇنى ماددىي، مەنىۋى جەھەتتىن يۆلەپ، ئوقۇشىنىڭ ئۈنۈملۈك بولۇشىغا تۈرتكە بولدى. دەرسلەرنى ئەستايىدىل ۋە زېرىكمەي ئۆگەتتى، تاپشۇرۇق ئىشلىشىگە ھەمكارلاشتى، كېسەل ئاۋارىچىلىك سالغاندا يىرگەنمەي ئېغىرىنى كۆتۈردى؛ بەزىدە ئۆزىنىڭ ئۆيىگە ئاپىرىپ بالىلىرى بىلەن غىزالاندۇردى. ئوقۇش پۇلى ۋە دەپتەر- قەلەم، كىتاب قاتارلىقلارنى خالىس بەردى. مائارىپ خىزمىتىگە مەسئۇل رەھبەرلەرگە ئائىلىز نۇرەكىنىڭ ئەھۋالىنى ئىنكاس قىلىپ تۇردى. بۇنىڭ بىلەن مەكتەپتىكى ئوقۇتقۇچىلار ئارىسىدا ئايبۇلاققا كۆڭۈل بۆلۈش كەيپىياتى

بارلىققا كەلدى.

2001 - يىلى ئابلىز نۇرەك قەشقەر ۋىلايەتلىك خەلق 1 - دوختۇرخانىسىغا ئايبۇلاقنى داۋالاتقىلى بېرىپ، ئوپېراتسىيىگە پۇلى كەملەپ قالغاندا، 1000 يۈەن پۇل ياردەم قىلغان كىشى قەشقەر ۋىلايەتلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىنىڭ كادىرى ئېلى ئابدۇللا بولۇپ، ئۇ ئاشۇ قېتىمقى سېخىيلىقنى ھېچكىمگە تىنمىدى ۋە باشقىلار ئالدىدا مىننەت قىلىپباقمىدى؛ سېرىقبۇيا بازارلىق خەلق دوختۇرخانىسىدىكى تېببىي خادىملارنىڭ خالىس ئەجرى، خالىس ياردىمى ئاز ئەمەس ئىدى. ئۇلار ئاق خالاتلىق پەرىشتىلىك رولىنى ئايبۇلاقنى داۋالاش جەريانىدا ئەڭ جانلىق نامايان قىلىپ، مەجبۇرىيەت ۋە مەسئۇلىيىتىنى يېتەرلىك ئادا قىلدى. ئۇلارمۇ ھەم بۇنىڭ ئۈچۈن مىننەت قىلمىدى، شۆھرەت تەمە قىلمىدى.

2006 - يىل 2 - ئاينىڭ 11 - كۈنى قەشقەر ۋىلايەتلىك مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مۇئاۋىن ۋالىيسى ئابدۇغېنى ئىگەمبەردى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلىرى نازارىتىنىڭ مۇناسىۋەتلىك مەسئۇللىرى مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ ئالاقىدار رەھبەرلىرىنىڭ ھەمراھلىقىدا ئابلىز نۇرەكنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، بىر دانە رەڭلىك تېلېۋىزور، كىيىم - كېچەكلەر بىلەن ھال سورىدى ھەمدە ئۇنىڭ «ئۈچ ئايرىلالماسلىق» ئىدىيىسىنى نامايان قىلىپ، پارتىيىۋىلىكنى مۇستەھكەم قوغداپ، شەخسىيەتسىز تۆھپە قوشۇپ، گۈزەل، ئالىيجاناب پەزىلەتنى جارى قىلدۇرۇپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى قوغداشقا قوشقان ئۇلۇغۋار تۆھپىسىنى مەدھىيىلىدى.

بۇ قېتىم ئايبۇلاق ئۈرۈمچىگە ماڭغاندا، پويىزدىكى

ناتونۇش يولۇچىلار ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ ئايبۇلاقنى تەربىيىلەش جەريانىدىكى تەسىرلىك ھېكايىسىنى ئاڭلاپ قاتتىق ھاياجانلاندى. شىنجاڭ «1 ـ ئاۋغۇست» پولات ـ تۆمۈر زاۋۇتى قەشقەر تىجارەت شىركىتىنىڭ ئىشچىسى جاۋ پىڭشىيا ئايبۇلاققا 200 يۈەن يوللۇق تۇتتى؛ ئوقۇغۇچى لۇك يۇنشياۋ ئۆزىنىڭ ئۆگىنىش قوراللىرىنى ئايبۇلاققا سوۋغا قىلدى؛ پويىز باشلىقى ليەن چيۇڭ پويىز خادىملىرىغا ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىدىكىلەرگە ئالاھىدە مۇلازىمەت قىلىشنى تاپىلىدى ۋە تاماق ۋاقتى بولغاندا ئۇلارنى ئۆزى پويىز ئاشخانىسىغا باشلاپ بېرىپ غىزالاندۇردى. ئۈرۈمچى شەھەرلىك 42 ـ باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى لى نەن ئايبۇلاق ئۈرۈمچىدە داۋالىنىۋاتقان كۈندىن باشلاپ، دەرسلىرىنى خالىس تەكرارلىتىپ، دەرس ئۆتۈپ بەردى...

ئابلىز نۇرەك بۇ شەپقەت، سەممىيەتنى قانداقمۇ قايتۇرالىسۇن؟! پەقەت رەھمەتلا دېيەلەيدۇ. ئۇلارغا سالامەتلىك ۋە بەخت تىلىيەلەيدۇ. مەڭگۈ ئۇلارنى ئۇنتۇمايدۇ. ئۇ بۇ ئىشلارنىڭ قانداق يەكۈنگە ئىگە ئىش ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلىسمۇ، كونكرېت ھۆكۈم قىلىشقا ئاجىزلىق قىلىدۇ...

شۇنداق، ئەل سۆيگەننى ئەل سۆيىدۇ، ئەلنى قەدىرلىگەننى ئەل قەدىرلەيدۇ. ئىنسانىيلىق قەدىر ـ قىممىتىنى، بۇرچىنى تونۇغان ، ئىنسانلارنى خۇددى ئۆزىنى سۆيگەندەك سۆيۈشنى بىلگەن ئادەملەرنى ئەل سۆيىدۇ؛ بىلىش كېرەككى، ئىنسان روھىنىڭ ئەڭ چوڭقۇر قاتلىمىدىكى ئۆزى بەھرىمەن بولۇشقا تېگىشلىك مەنزىلىنى سۆيۈپ، ئۇنىڭغا ھۆرمەت قىلىشنى، يول قويۇپ پۇرسەت يارىتىپ بېرىشنى بىلەلەيدىغان، ئەڭ مۇھىمى ئارزۇسىنىڭ ئىشقا ئېشىشى ئۈچۈن قۇربان

بىرەلەيدىغان روھ ئەڭ پاكىز، ئەڭ نۇرلۇق روھ بولۇپ، ھامان يەردە قالمايدۇ، دەمال جاپا تارتسىمۇ خارلىق كۆرمەيدۇ. ئۇ مەڭگۈ ـ مەڭگۈ قەدىرلىنىدۇ!

شادلىق

قۇتلۇق كۈنلەردىكى ئالقىش

ئابلىز نۇرەك ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسى، شۇنداقلا پۈتكۈل جەمئىيەت ئارزۇ قىلغان، كۈتكەن قۇتلۇق كۈنلەر ئاخىر يۈز ئاچتى. ئابلىز نۇرەكنىڭ چېھرىدىكى كۈلكە، تۇنساخان ئانىنىڭ چېھرىدىكى تەبەسسۇم، ئايبۇلاقنىڭ بولاقتەك كۆزلىرىدىكى شادلىق ئۇلارنىڭ تېپىلغۇسىز بەختكە سازاۋەر بولغانلىقىنى نامايان قىلىپ تۇراتتى؛ مانا مۇشۇ مىنۇتلارنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ، ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا پەرۋانە بولۇپ يۈرگەن نامسىز، قەدىردان كىشىلەرنىڭمۇ يۈرىكى ئۇلاردىكى شادلىققا شېرىك بولغاندەك سوقۇۋاتاتتى.

بۇ خۇشاللىقنى كىشىلەر ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىدىكىلەر ئۆرۈمچىگە بېرىپ قەشقەرگە قايتىپ كېلىش جەريانىدا ناھايىتى تولۇق ھېس قىلدى. بۇ مىنۇتلار ھەقىقەتەنمۇ ئۇنتۇلـ-ـغۇسىز، تېپىلماس مىنۇتلار ئىدى.

شۇنداق، ئۇ ئاشۇ چاغلاردىكى ئىنسانىي كۆيۈم ۋە دەۋر بەرگەن شاپائەتنى ئېسىدىن زادىلا چىقىرىـ-ـۋېتەلمىدى.

2006 - يىل 5 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ئەتىگەن، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق دوختۇرخانىسىنىڭ دەرۋازىسىنىڭ ئالدى ئادەم دېڭىزىغا ئايلانغانىدى. بۇ يەرگە كەلگەن ھەر مىللەت ئاممىسى ئايبۇلاقنىڭ ساقىيىپ دوختۇرخانىدىن چىققانلىقىنى قۇتلۇقلاش ئۈچۈن توپلانغانىدى. سائەت 9 دىن ئاشقاندا، ئايبۇلاق دادىسى ئابلىز نۇرەك، ئانىسى تۇنساخان ۋە ئۆزىنى داۋالىغان

دوختۇر - سېستىرالارنىڭ ھەمراھلىقىدا دوختۇرخانا ئالدىغا چىققاندا، كىشىلەر ئۇزاققىچە ئالقىش سادالىرىنى ياڭراتتى. ئايبۇلاق قىزغىن كەيپىيات ئىچىدە چوڭچوڭ تىللىرى بىلەن:

— ھەممىڭلارغا رەھمەت، پارتىيە - ھۆكۈمەتكە رەھمەت، ۋاڭ لىپچۇەن شۇجىغا، ئىسمائىل تىلىۋالدى رەئىسكە، موجۇەن شۇجىغا رەھمەت! مەن ساقايدىم، مەن سىلەرنىڭ مېنىڭدىن كۈتكەن ئۈمىدىڭلارنى تولۇق ئاقلايمەن! دېدى. ئۇ چوڭقۇر ھاياجان ۋە بەختكە چۆمگەنىدى. ئۇنىڭ چىرايى ئىللىق قۇياش نۇرىدا چۇغلۇقتەك نۇرلىنىپ كەتكەنىدى. ئۇ كىشىلەر توپىغا ئۆزىنى ئېتىپ، كىملەر بىلەندۇر قىزغىن سالاملاشتى، بەزىلەر بۇ ھاياجانلىق مىنۇتلاردا ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي ئايبۇلاقنى باغرىغا مەھكەم بېسىپ، ئۇنىڭ شادلىقىغا ئورتاقلاشتى. بەزىلەر ئۇنىڭغا ۋە ئابلىز نۇرەك، تۇنساخان ئانا ۋە دوختۇرلارغا گۈل تۇتۇپ، ياخشى كۆڭلىنى ئىزھار قىلدى ۋە رەھمەت - تەشەككۈرىنى ئىپادىلىدى. تەبرىكلەش، ئۇزىتىپ قويۇش مۇراسىمىدىن كېيىن، كىشىلەر ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ توققۇز يىللىق جەبىر - جاپالىق كەچۈرمىشىنىڭ ئاخىرلاشقانلىقىنى سۆيۈنۈش بىلەن ھېس قىلدى.

دەل مانا مۇشۇنداق ئىشتىن يەنە بىرى 5 - ئاينىڭ 17 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن قەشقەر ئايرودرومى ۋە ئابلىز نۇرەكنىڭ ئۆز يۇرتى سېرىقبۇيا بازىرىدا يۈز بەردى. شۇ كۈنى ئابلىز نۇرەك ئايالى تۇنساخان بىلەن ئايبۇلاقنى ئەگەشتۈرۈپ قەشقەر ئايرودرومىدا ئايروپىلاندىن چۈشكەندە، قەشقەر ۋىلايەتلىك خەلق ئىشلار ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ھېلىمجان ئابلىز، مارالبې-

ـشى ناھىيىسىدىن كەلگەن رەھبەرلەردىن ھەسەنجان ئابدۇكېرىم قاتارلىقلار قىزغىن كۈتىۋالدى، ئۇلار ئولتۇرغان ئاپتوموبىل سېرىقبۇيا بازىرىغا يېتىپ بارغاندا، مارالبېشى ناھىيىسى ۋە سېرىقبۇيا بازارلىق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى تەشكىللىگەن داغدۇغىلىق كۈتىۋېلىش مۇراسىمى ئۇلارنى تېخىمۇ كۆچلۈك ھاياجانغا چۆمدۈردى. كىشىلەر ئايبۇلاقنىڭ تەلتۆكۈس ساقـ ـيىپ كەلگەنلىكىدىن چوڭقۇر سۆيۈندى. ئايبۇلاقنىڭ ساۋاقـ ـداشلىرى ئۇنى ئورىۋېلىپ، باريكاللا دەپ تۇۋلاشتى، ئائىلىسىـ ـدىكى ئاكا - ئاچىلىرى، نەۋرە ئاكا - ئۇكا، ئاچا - سىڭىللىرى ئۇنىڭغا ئۆزىنى ئېتىپ، باغرىنى يېقىپ، تەشنالىق سېغىنىشلىرىنى كۆز ياشلىرى ۋە يۈرەك سۆزلىرى بىلەن نامايان قىلدى...

ئايبۇلاق ئۈرۈمچىدىن سېتىۋېلىپ سوۋغات ئۈچۈن ئېلىپ بارغان كىيىم - كېچەك، خاتىرە بۇيۇملىرىنى ئۇرۇق - تۇغقانـ ـلىرىغا بىرمۇبىر تەقدىم قىلىپ ياخشى كۆڭلىنى ئىپادىلىدى. ئۇلارنىڭ ھاياجانلىق كۆز ياشلىرى توختىغاندىن كېيىن، ئايبۇلاق چارۋا مال قوتىنىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ 100 كۈن بۇرۇن ئۆيىدە قويۇپ كەتكەن قويلىرىنى يوقلىدى. قوتاندا موجۇەن شۇجى ئېلىپ بەرگەن مەكىت چوڭ قۇيرۇقلۇق قويى ئۇنىڭغا تولىمۇ يېقىشلىق قارىدى، ئۇ بۇدرۇققىنە بىرنى قوزىلىغانىدى. ئۇنىڭ شادلىقىغا ھېچ نەرسە توغرا كەلمەيتتى. ئۇ مەھەللىـ ـدىكى ھەربىر ئادەم، ھەربىر دەل - دەرەخ، ئۇچارقۇش بىلەن مۇڭدىشىدىغاندەك تەرەپ - تەرەپكە چاپاتتى. كىملەرگىدۇر، نېملەرگىدۇر ئۆزىنى ئاتقۇسى، باغرىنى ياققۇسى، ئۆزىنىڭ تولۇق ساقايغانلىقىنى، ھېسابسىز بەختكە چۆمگەنلىكىنى دېگۈسى كېلەتتى...

شادلىق ئىچىدىكى ئەسلىمە

ئابلىز نۇرەك ئۆيىگە قايتىپ كەلدى. «ئۆز ئۆيۈمنىڭ خۇشلۇقى، پۇت - قولۇمنىڭ بوشلۇقى» دېگەندەك، ئۇ بىر خىل يېنىكلىك، ئازادىلىكنى ھېس قىلدى، ھەتتا ئۇنىڭغا ھەممە نەرسە ئۆزگەرگەندەك قىلدى. دېمىسىمۇ ئۇنىڭ ئۇزاقتىن بۇيان كۈتكەن ئارزۇ - ئارمانلىرى ئىشقا ئاشتى، ھاردۇقى چىقتى، مانا بۇ ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ چوڭ بەخت، ئەڭ چوڭ ئۆزگىرىش، ئۇتۇق ئىدى. بىرقانچە كۈندىن بۇيان ئۇنىڭ ھاردۇقى تولۇق چىقتى، ئېتىزغا ئۆگىنىپ قالغان، ئىشلەشكە كۆنۈپ قالغان خۇيى ئۇنى جىم تۇرغۇزمىدى، ئۇ ئېتىزغا، ئېغىل - قوتانلىرىغا كىرىپ بۇرۇنقى ئادەت خاراكتېرلىك تىرىكچىلىكنى قىلىشقا باشلىدى. مانا ئەمدى ئۇنىڭ ئىشلىرى خۇددى ئۇ ياشىرىپ قالغاندەك ئاسان يۈرۈشتى، ئېغىر ئىشلارمۇ يېنىك تۇيۇلدى! ئايبۇلاق مەكتەپكە باردى، ئوقۇشنى داۋام-لاشتۇردى، ئۇ بەك خۇشال، ئۇنىڭدىكى قىزغىنلىق كىشىنى سۆيۈندۈردى. ئۇ ئۈرۈمچىدىن قايتىپ كېلىپ، مەكتەپكە بارغان تۇنجى كۈنى كەچتە ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانا ئۇنىڭ بىر كۈنلۈك ئومۇمىي ئىشلىرىنى بىرمۇبىر سۈرۈشتە قىلدى؛ ئۇ ئوقۇتقۇچىلىرى ۋە ساۋاقداشلىرىدىكى ئۆزگىچە بولغان قىزغىنلىق، كۆيۈنۈش ۋە پەخىرلىنىشلەرنى قالدۇرماي، ھاياجان ئىلكىدە بايان قىلىپ بەردى. ئۇ چوڭ - كىچىك تەرتىپى توغرىسىدا گەپ قىلىشنى ئۇنتۇلۇپ قالغاندەك ئاتا - ئانىسىنى تەقەززا قىلىۋەتتى. ئاخىر تۇنساخان ئانا بۇ ھەقتە سورىۋىدى، ئايبۇلاق:

— قىنالمىدىم، ئاسانلا... چىقىرىۋەتتىم شۇ! — دېدى.

ئاتا- ئانىنىڭ قەلبىدىكى ئەڭ چوڭ غەم - ئەندىشىمۇ يەنىلا مۇشۇ ئىش ئىدى. ئۇلار يېنىك تىن ئالدى، ئابلىز نۇرەكنىڭ دىلى ھېچقاچان كۆرۈلۈپ باقمىغان دەرىجىدە مەۋج ئۇردى. ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن توققۇز يىل داۋامىدا تارتقان ھېلىقى كەچمىشلەرنىڭ بىر قىسمى يەنە بىر قېتىم ئۆتۈشكە باشلىدى:

ئاھ، ئاشۇ يىللار! نەقەدەر كۆلپەتلىك، نەقەدەر قىيىن ئىدى - ھە؟ ئايبۇلاقنىڭ ھەر قېتىم كېسىلى قوزغالسا، ئۇلارنىڭ بېشىغا بالا ياغاتتى. بالىنىڭ قورسىقى ئېسىلىپ، بەدىنى ئىششىپ، ئاغرىق ئازابىدىن چىرايى كۆكىرىپ كېتەتتى؛ پۈتۈن بەدىنى ئۈيۈشۈپ قالاتتى. بەزىدە تېخى نەپسىمۇ بوغۇلۇپ، كۆزلىرى پۇلتىيىپ چىقىپ، نىمجان ھالغا كېلىپ قالاتتى. بەزىدە تۇرۇپ يۇلقۇنۇپ ئۆزىنى ھەر تەرەپكە ئۇراتتى... ئاتا بىلەن ئانا ئۇنىڭ ئاشۇ ھالىغا تەڭ شېرىك بولۇپ تەڭ ئازابلىناتتى، خورلۇق پاتقاقلىرىغا مەھكۇم بولاتتى، قەلبى كۆيۈپ، باغرى تىلىنىپ گاراڭ بولۇپ قالاتتى. بىراق، «ئۆزۈم تاپقان بالاغا، نەگە باراي دەۋاغا» دېگەندەك ئۇلار بۇ ئازابنى، دەردىنى باشقىلارغا دېمەيتتى، بىلىندۈرمەيتتى؛ ھەتتا باشقىلارنىڭ بىلىپ قېلىپ مازاق قىلىشىدىن ئۆزىنى قاچۇراتتى. بەزىدە ئاشۇ ئازابلار ئاز كەلگەندەك، ئايبۇلاق تۇيۇقسىز قىزىتىپ پۇت - قوللىرى، بەدەنلىرى تارتىشىپ قالاتتى. ئاشۇنداق چاغدا ئۇلار نېمە قىلارىنى بىلەللمەي گاڭگىراپ ئۆزىنى قويارغا يەر تاپالماي قالاتتى. قىزىنى ئازابتىن قۇتۇلدۇرىدىغان قانداقتۇر بىر شىپاھلىق ئىشلارنى قىلىشقا قۇربىتى يەتمىگەنلىكىدىن يۈرىكى قىسىلاتتى. ھەر قېتىم كېسەل ئازاب سالغاندا ئۇلار ئوتتا كۆيگەن قىلدەك تولغىناتتى؛

ساقىيسپ بولغاندىن كېيىنمۇ يەنە قايتا قوزغىلىشىدىن ئەندىشە قىلاتتى، نېمىلا بولسۇن، ئۇلار ئاشۇ ئىشلارنىڭ ئالدىنى تەييارلىقىنى قىلىپ، ھەر خىل تەدبىر، ئاماللارنى ئويلاپ قوياتتى، ئىزدىنىپ باقاتتى. ئابلىز نۇرەك ئاشۇ يىللاردا بالىغا تەكرار شىلانكا سالدۇرۇشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن، ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان يەرلىك تېۋىپلارنىڭ كۆپ قېتىم مەسلىھىتىنى ئالدى. بىر تېۋىپ ئۇنىڭغا قوي مېيى بىلەن ياڭاق مېغىزىنى قايىنىتىپ ئىچۈرۈشنىڭ ئۇسۇللىرىنى ئۆگىتىپ قويدى، ئابلىز نۇرەك شۇنداق قىلىپ ئىچۈرۈپ بېرىۋىدى، ئۈنۈمى تولىمۇ ياخشى بولدى. ئەينى چاغدا ئايىبۇلاقنىڭ ئېغىرلىقى ئىككى كىلوگرام ئەتراپىدا بولۇپ، تېنى ئىنتايىن ئاجىز ئىدى، كالا سۈتى ياكى سۈت پاراشوكى بەرسە، كۆپ ھاللاردا قورسىقى ئېسىلىپ قالاتتى. تۇنساخان ئانا ھەمىشە تاماق يېگۈزگەندە يۇمشاق چايناپ ھەسەل ياكى شېكەر بىلەن ئارىلاشتۇرۇپ يېگۈزەتتى. ھېلىقى تېۋىپنىڭ كۆرسەتمىسىدىن كېيىن، ئۇلار بالىنى غىزالاندۇرۇشتا ئەقىل تاپتى، قوي مېيى بىلەن ياڭاق مېغىزىنىڭ شورپىسىغا قوناق ئۇنىدا ئۇماچ چېلىپ بېرىدىغان بولدى. گەرچە بالا چوڭ تەرەت قىلىدىغان چاغدا قورسىقىنى سىقىپ - مۇجۇپ راۋانلاشتۇرۇشقا توغرا كەلسىمۇ، بۇرۇنقىدىن نەچچە ھەسسە ياخشى بولدى. بارا - بارا بالىغا ئەت قونۇپ، كۈچ پەيدا بولدى، چىرايىغا قان يۈگۈرۈپ، بوۋاي بىلەن مومايدا ئۈمىد، ئىشەنچ پەيدا قىلدى...

مانا بۈگۈن ئاشۇ مۇشەققەتلىك، كۈلپەتلىك كۈنلەر كەلمەسكە كەتتى، بىراق ئاشۇ كۈنلەر ئۇنىڭ قەلبىدىن بىركۈنمۇ كۆتۈرۈلۈپ كەتمىدى. چۈنكى، ئابلىز نۇرەك ئايىبۇلاقنىڭ نورمال ئادەملەردەك ياشاپ، نورمال ئاردەملەردەك

تۇرمۇش كۆچۈرۈشكە ئېرىشكەنلىكىدىن ئىبارەت بىرىنچى خۇشاللىقىنىڭ قەدىر - قىممىتىگە ئاشۇ كەچۈرمىشلەرنى ئەسلەش بىلەن يېتىدۇ.

كۆڭدىلىك خاتىرىدىن چاقنىغان نۇر

ئابلىز نۇرەكىنىڭ ئىككىنچى بىر خۇشاللىقى ئۇنىڭ كۆندىلىك خاتىرىسىدىكى ئىشلار ئىدى. ئۇ ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئۇرۇمچىدە يازغان كۆندىلىك خاتىرىسىنى پات - پات ۋاراقلاپ تۇردى. ئۇنىڭدىكى ھەربىر ئىش ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ شاد - خۇرام، بەختلىك بولۇشىغا بىۋاسىتە تەسىر كۆرسەتكەن ۋە تۈرتكە بولغانىدى. ئەنە ئاشۇ خاتىرە بەتلىرىدە مۇنداق بايانلار نۇرلىنىپ تۇراتتى:

رەھبەرلەر ھاياتىي كۈچ بەخش ئەتتى. ئابلىز نۇرەك ئايىۋلاقنى ئېلىپ ئۇرۇمچىگە داۋالىتقىلى باردى. ئۇلارنى ئەڭ دەسلەپ قارشى ئالغان كىشى يەنىلا موجوەن شۇجى بولدى. ئۇ ئۇنىڭ تۇرمۇش، داۋالىنىش قاتارلىق بىر قاتار ئىشلىرىنى كونكرېت، ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇردى ۋە ئايىۋلاقنى ئوپېراتسىيە قىلىشتىن تارتىپ، داۋالاشقىچە بولغان جەريانلارنىڭ ھەممىسىدە سورۇشتە قىلىش، ئورۇنلاشتۇرۇش، يوقلاش ۋە يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرلەرگە ئەھۋالنى دوكلات قىلىشقىچە ئۆزى بىۋاسىتە تۇتتى، ھەرقانچە ئالدىراش بولسىمۇ ئايىۋلاقنى، ئابلىز نۇرەكنى ئېسىدىن چىقارمىدى. ئۇ يەنە خەلق ئىشلار نازارىتىنىڭ ئىجتىمائىي ئىشلار ۋە ئىجتىمائىي پاراۋانلىق باشقارمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، «ئەتە پىلان» ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى ئابلەت داۋامەتنى ئايىۋلاقنىڭ ئومۇمىي ئىشلىرىغا

كونكرېت مەسئۇل قىلدى. ئابلەت داۋامەت ئايىۋۇلاقىنىڭ داۋالىـ
ـنىشنى ماسلاشتۇرۇش، يېتەكلەش خىزمەتلىرىنى ئەستايىدىل
ئىشلىدى ۋە ئايىۋۇلاق داۋالىنىش جەريانىدا ۋە داۋالىنىپ
ساقايغاندىن كېيىنكى كۆتۈش، تۇرمۇش ئورۇنلاشتۇرۇش،
ساياھەت قىلدۇرۇش، ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرگە تەشكىللەش
ئىشلىرىنى بىر - بىرلەپ قىلدى. ئۇ شۇنداق ئالدىراش
بولسىمۇ، ۋاقىت ئىچىدىن ۋاقىت چىقاردى ۋە دەم ئېلىش
كۈنلىرىدىمۇ ئايىۋۇلاقىنىڭ تۇرلۇك ئىشلىرىنى بېجىرىپ، ئۇنىڭ
سالامەتلىكىنىڭ تېزرەك ئەسلىگە كېلىشىگە كۆچلۈك تۆرتكە
بولدى. خەلق ئىشلار نازارىتى يەنە ئايىۋۇلاقىنىڭ نەچچە ئون
مىڭ يۈەنلىك داۋالىنىش، مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلىنىش
ھەققىنى كۆتۈرۈۋەتتى.

مۇشۇ مەزگىلدە مەركىزىي كومىتېت سىياسىي بيۇروسىنىڭ
ئەزاسى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومىنىڭ
شۇجىسى ۋاڭ لېچۈەن، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق
پارتكومىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى
ئىسمائىل تىلىۋالدى قاتارلىق رەھبەرلەر مۇناسىۋەتلىك ئورگان،
تەشكىلات ۋە ئاساسىي قاتلاملاردىكى رەھبىرىي يولداشلارغا
كۆرسەتمە بېرىپ، ئايىۋۇلاقىنىڭ تېزرەك ساقىيىشى ئۈچۈن
يېشىل چىراغ يېقىپ بەردى. ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم
تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى ليەن جىجيەن، قەشقەر
ۋىلايەتلىك پارتكومىنىڭ شۇجىسى شى داگاڭ، ۋىلايەتلىك
پارتكومىنىڭ ھەيئەت ئەزاسى، تەشۋىقات بۆلۈمىنىڭ باشلىقى
جياۋ شىنيۇ، قەشقەر مەمۇرىي مەھكىمە خەلق ئىشلار
ئىدارىسىنىڭ باشلىقى ھېلىمجان ئابلىز قاتارلىقلار ئابلىز
نۇرەكىنىڭ ھەر جەھەتتىكى ئىشلىرىنى ئەستايىدىل ماسلاشـ

-تۇردى. مارالبېشى ناھىيىلىك پارتكومىنىڭ شۇجىسى لى كاشىڭ ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ ئىشىنى ناھىيىنىڭ كۆندى-لىك ئىشىنى تۇتقاندەك تۇتتى. شۇنداق قىلىپ، ھەر دەرىجىلىك پارتىيە، ھۆكۈمەتلەردىكى رەھبەرلەرنىڭ قىزغىن قوللىشى، ياردەم بېرىپ كۆيۈنۈشى ئارقىسىدا ئايىۋلاقىنىڭ كېلەچىكى نۇرلاندى.

ئاق خالاتلىق پەرىشتىلەر باھار ھارارىتى چاچتى. ئاپتونوم رايونلۇق خەلق دوختۇرخانىسى ئايىۋلاقىنى داۋالاش ۋەزىپىسىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۈستىگە ئالغاندىن كېيىن، بارلىق كۈچى بىلەن داۋالاش، بارلىق كۈچى بىلەن ئەڭ ياخشى مۇلازىمەت قىلىش، بارلىق كۈچى بىلەن مۇۋەپپەقىيەتلىك داۋالاشتىن ئىبارەت تەشەببۇسنى ئوتتۇرىغا قويدى. شۇنىڭ بىلەن بىر چاغدا ئىلغار تېخنىكىنى قوللىنىش، داڭلىق دوختۇرلار داۋالاش، ئىقتىدارلىق سېسترالار پەرۋىش قىلىشنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئاپتونوم رايون رەھبەرلىرى ۋە كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ ئارزۇسىنى نامايان قىلدى. مەخسۇس دوختۇر، مەخسۇس سېسترا، مەخسۇس كارىۋات قاتارلىق يۈرۈشلەشكەن داۋالاش، مۇلازىمەت تەرتىپىنى يولغا قويدى. دوختۇرخانا رەھبەرلىرى ۋە داڭلىق دوختۇرلار كۆپ قېتىم باش قوشۇش يىغىنى، مۇھاكىمە ئويۇشتۇرۇپ، ئايىۋلاقىنى تەلتۆكۈس داۋالاپ ساقايتىشنىڭ لايىھىسىنى مۇزاكىرە قىلدى ۋە ئوپېراتسىيە قىلىش تەرتىپلىرىنى بېكىتتى. شۇنىڭغا ئاساسەن تەرتىپلىك داۋالاش مۇلازىمىتىنى قانات يايدۇردى. شۇنىڭ بىلەن ئايىۋلاقىنى 2- ئاينىڭ 24 - كۈنى بىرىنچى قېتىم، 4- ئاينىڭ 25 - كۈنى ئىككىنچى قېتىم ئوپېراتسىيە قىلىپ، مەقئەت پۈتەيلىكىنى تەلتۆكۈس ساقايتتى. ئاشۇ تەشۋىشلىك

مىنۇتلار ئابلىز نۇرەك بىلەن تۇنساخان ئانىغا شۇ قەدەر قىيىن ۋە مۇشكۇل تۇيۇلغان بولسىمۇ، دوختۇر - سېستىرالارنىڭ قىزغىن، سەمىمىي مۇئامىلىسى ئۇلارنىڭ روھىنى كۆتۈرۈپ، خاتىرجەم قىلدى؛ ئاشۇ چاغدىكى قىزغىنلىق، ئىنسانپەر-ۋەرلىك تۇيغۇلىرى ئۇلارنى ئاجايىپ چوڭقۇر هاياجانغا چۆمۈل-دۈردى. كۆرگەن كۈلپەتلىرىنىڭ مانا شۇنىڭ بىلەن ئاخىرلاش-قانلىقىنى هېس قىلىپ، كۆز يېشى قىلدى. دوختۇرخانا يەنە ئۇنىڭغا هەر تەرەپلىمە قۇلايلىقلارنى يارىتىپ بەردى.

كۆيۈملۈك كىشىلەر ئاسايىشلىق تىلەپ مەدەت بەردى. ئابلىز نۇرەك قايسى كۈنى ئۈرۈمچىگە قەدەم باستى، شۇ كۈندىن باشلاپ ئۇنىڭغا ئاسايىشلىق، قۇت تىلىگۈچىلەر، مەدەت بەرگۈچىلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمىدى. سېخىي، مەرد ئوغلانلار، جىگەرلىك، پاراسەتلىك، باغرى ئاتەش ئاياللار هەر خىل نەرسىلەرنى كۆتۈرۈپ بېرىپ، ئايىۋۇلاقنى يوقلاپ، ئىنسانىي قەلبىنى ئىپادىلىدى. ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بىر تەسىرلىك ئىش بار: ئابلىز نۇرەكلەر دوختۇرخانىدىن چىقىپ، قەشقەرگە قايتىش ئالدىدا، يەنى 5 - ئاينىڭ 16 - كۈنى ئۇلار چۈشكەن خەلق ئىشلار نازارىتى مېهمانخانىسىغا بىر قىز كىرىپ كەلدى ۋە بىر جۈپ ئالتۇن زىرىنى ئايىۋۇلاققا تەقدىم قىلدى. سۈرۈشتۈرۈشتىن مەلۇم بولدىكى، بۇ زىرىنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلار نازارىتىدىن پېنسىيىگە چىققان نىياز تۆمۈرنىڭ ئايالى ماهىنۇر كىرگۈزگەن بولۇپ، ئۇ ئايىۋۇلاقنىڭ هېكايىسىنى باشقىلاردىن ئاڭلاپ قاتتىق تەسىرلەنگەن ۋە 20 نەچچە يىلدىن بۇيان ساقلاپ كەلگەن بىر جۈپ ئالتۇن زىرىسىنى ئۇنىڭغا يادنامە قىلغانىدى، بۇ چىن، نۇرانە قەلبنىڭ يادنامىسى ئىدى. دەل مۇشۇنداق كىشىلەردىن نەچچە يۈز

كىشى ئايبۇلاق داۋالىنىۋاتقان مەزگىلدە چىن قەلبىنى ئاشۇنداق ماددىي نەرسىلەر بىلەن نامايان قىلدى. ئۇلارنىڭ ئىئانە قىلغان پۇللىرىمۇ 6000 يۈەندىن ئاشتى. ئابلىز نۇرەك ئەنە شۇنداق كىشىلەردىن بىر قىسمىنىڭ ئىسمىنى، ئادرېسىنى يېزىۋالدى، يەنە نۇرغۇن كىشى ئىسىم - شەرىپىنى دەپ بەرمەي كېتىپ قالدى. ئەمما، ئۇلارنىڭ سىيماسى ئابلىز نۇرەكنىڭ قەلبىدە نۇرلىنىپ تۇرىدىغان ئابىدە بولۇپ ئۆيۈپ قالدى.

گۈزەللىككە يۈزلەنگەن كېلەچەك

ئابلىز نۇرەكنىڭ ئۈچىنچى بىر خۇشاللىقىمۇ بار ئىدى. ئۇ ئۈرۈمچىدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، نەزىرىنى ئېغىل - قوتانلىرىغا ئاغدۇردى ۋە ئايبۇلاققا ئوخشاشلا سۆيۈندى، چۈنكى ئۇنىڭ ئېغىلىدىكى قوي - قوزىلىرى ئاۋۇپ قالغانىدى. ئۇ، بۇ چاغدا بەكلا ھاياجانلاندى ۋە ئۆتكەن بىر مەزگىلدىكى ئىشلارنى ئەسلەپ قالدى. بۇنىڭدىن ئون يىللار ئىلگىرى ئابلىز نۇرەك ئائىلىسى باشقىلارغا ئوخشاشلا دېھقانچىلىقتىن ئارقا - ئارقىدىن مول ھوسۇل ئېلىپ، شۇ دەۋرگە خاس ھاللىنىپ قېلىشقا باشلىغانىدى. باي بولىدىغانغىمۇ پۇرسەت ۋە ئاز - تولا دەسمىي ھازىرلىغانىدى. قوي - قوزىلىرى ئاۋۇپ ئون نەچچىگە يېتىپ، دەمال مېھمان كەلسە، بىرەر قوينىڭ كاللىسىنى ئالغۇدەك ماغدۇرغىمۇ ئېرىشكەنىدى... دەل ئاشۇ چاغدا ئۇنىڭ ئائىلىسىگە ئايبۇلاق قوشۇلدى، شۇ يىلى بىر قويى ئۈچنى تۇغۇپ ئامەت ئاتا قىلدى. بىراق، ئايبۇلاقنىڭ كېسىلى تۈپەيلىدىن، ئابلىز نۇرەك قوي - قوزىلىرىنى بىر- بىرلەپ سېتىشقا باشلىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇ بىچارە ئادەمنىڭ

قوتىنىدىكى قويلار كۆن ساناپ ئازىيىپ كەتتى. ئەينى چاغدا ئابلىز نۇرەك ئائىلىسىنىڭ كىشى بېشى يىللىق كىرىمى 600 ــ 700 يۈەن ئەتراپىدا بولۇپ، كەنتتىكى ئالدىن باي بولغان باشقا كىشىلەرنىڭ يىللىق كىشى بېشى كىرىمىمۇ ئاران شۇنچىلىق ئىدى، شۇڭا ھەممە ئادەم ئۆز ھالەكچىلىكى بىلەن باشقىلارغا ياردەم بېرەلمەيتتى. ئابلىز نۇرەكمۇ ئۆزىگە تايانمىسا بولمايتتى. ئەينى چاغدا ئايىۋۇلاقنىڭ ئوپېراتسىيىسى كىچىك بولسىمۇ، ئۇنىۋمى تۆۋەن بولغانلىقى، مەقئەت ئەتراپىنىڭ ئاناتومىيىلىك باغلىنىشلىرى ئېغىر دەرىجىدە بۇزۇلغانلىقى سەۋەبىدىن، ھەر قېتىملىق داۋالىنىش،ئوپېراتسىيە قىلدۇرۇش- نىڭ دەرىجىسى چوڭىيىپ باردى ۋە ئۇنىڭ ئىقتىسادىي چىقىمىمۇ كۆپ بولدى. شۇڭا، ئۇ ئايىۋۇلاقنى ھەر قېتىم چوڭ داۋالىتىشقا توغرا كەلسە، بىر يىل ياكى ئىككى يىل پۇل يىغاتتى، مال - چارۋا بېقىپ، سېتىپ پۇل قىلىپ داۋالاش راسخوتى تەييارلايتتى. شۇ ۋەجىدىن ئابلىز نۇرەك ھەتتا قۇربان ھېيت كەلسىمۇ، قۇربانلىق قىلماي، قۇلىقىنى يوپۇرۇپ، ئېتىزدا ئىشلەش، تىرىكچىلىك قىلىش بىلەن توققۇز يىلنى ئۆتكۈزدى. مۇشۇ جەرياندا ئائىلىسىنىڭ يەيدىغان ئاشلىقىنى، ئايىنىۋاتقان تېرەكلىرىنى ساتتى، پاختا ساتقان، تېجىگەن، قەرز ئالغان پۇللىرىنى ئايىۋۇلاقنىڭ كېسىلى ئۈچۈن سەرپ قىلدى. قەيسەر، شىجائەتلىك بۇ بوۋاي بالىغا ئاشۇ دەرىجىدە بارلىقىنى ئاتاپ ئىنسانىي قەدىر- قىممىتىنى چاقناتتى. بىچارە ئايىۋۇلاقمۇ دادىسىنىڭ دەردىنى بىلگەچكە، بىر پۇڭ پۇلنىمۇ تېجىدى، دادىسىنىڭ ئۇنى مەكتەپكە ئاپىرىشقا ۋاقتى يەتمىسە، بىر يۈەن بېرىپ كىرا موتىسىكلىتىغا چىقىرىپ قويسا، ئۇ دادىسىنىڭ قارىسى يىتكەندە، موتىسىكلىتتىن چۈشۈپ

قېلىپ مېڭىپ بېرىپ، ھېلىقى بىر يۈەن پۇلنى تېجىدى، ئۇنىڭ بۇنداق تېجىگەن پۇللىرىمۇ بىرنەچچە يۈز يۈەنگە يېتەتتى. ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى ئەنە شۇنداق مۇشكۈل ئۆتكەچكە، تۈزۈكرەك غىزالىنىش، تۈزۈكرەك كىيىنىش، تۈزۈكرەك ئۆي تۇتۇشلاردىن سۆز ئاچقىلى بولماي كەلگەنىدى...

مانا بۈگۈن ئۇنىڭ ئاشۇ كۈنلىرى كەلمەسكە كەتتى. ئۇنىڭ پاراستى ۋە ئىنسانلىق خىسلىتىگە تەرەپ - تەرەپتىن ئالقىش سادالىرى ياغدى، شەرەپ گۈللىرى تاج بولۇپ بېشىغا قونۇشقا باشلىدى.خەلق ئۇنى قوللىدى، پارتىيە، ھۆكۈمەت ئۇنى يۆلىدى. مانا مۇشۇ ئۇنتۇلماس ئىشلار قاتارىدا يېقىندىن بۇيان مۇنداق بىرقانچە خىل دۇردانە - يادنامە بارلىققا كەلدى: 6- ئاينىڭ 2- كۈنى ئابلىز نۇرەك 2005- يىلى «شىنجاڭ- لىقلارنى تەسىرلەندۈرگەن 10 شەخس»نىڭ بىرى بولۇپ مۇكاپاتلاندى؛ 6- ئاينىڭ 17- كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى رەھبەرلىرى ئابلىز نۇرەككە بىر دانە كىچىك تىپتىكى تراكتور، سوقا، سېيالكا، ئورۇش، ئادالاش ماشىنىسى قاتارلىق 30 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى دېھقانچىلىق ماشىنا سايمانلىرىنى ئىئانە قىلدى؛ شۇ كۈنى يەنە قەشقەر ۋىلايەتلىك پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمىمۇ ئابلىز نۇرەكنى پارتىيە قۇرۇلغانلىقىنىڭ 85 يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن 2000 يۈەن پۇل بىلەن يوقلىدى، ئابلىز نۇرەك بۇ پۇلنى ۋىلايەتلىك پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى ئابدۇقېيىيۇم مۇھەممەتنىڭ قولىدىن تاپشۇرۇپ ئالغاندا، كۆپتىن -كۆپ رەھمەت ئوقۇدى. بۇنىڭدىن باشقا، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ئىشلار نازارىتى 100 مىڭ يۈەن ئاجرىتىپ، ئابلىز نۇرەككە ئولتۇراق ئۆي سېلىپ بېرىشنى قارار قىلدى ھەمدە 7- ئاينىڭ 3 - كۈنى موجۈەن،

ئابدۇقېيىيۇم مۇھەممەتلەر سىرىقبۇيا بازىرىغا بېرىپ، بازارلىق ھۆكۈمەت ئابلىز نۇرەككە ئاجرىتىپ بەرگەن بىر مو يەرگە ئۆي سېلىپ بېرىش مۇناسىۋىتى بىلەن لىنتا كەستى. مۇراسىمدا يەنە تارىم نېفىتلىكى ئىتتىپاق كومىتېتى ئابلىز نۇرەكنىڭ نەۋرىلىرىنىڭ ئوقۇش راسخوتى ئۈچۈن 20 مىڭ يۈەن ئىئانە قىلدى. خەلق ئىشلار نازارىتى يەنە ئابلىز نۇرەك مەخسۇس فوندى تەسىس قىلىپ، دەسلەپكى قەدەمدە 300 مىڭ يۈەن توپلىدى؛ 2006 - يىل 6- ئاينىڭ 26 - كۈنى قەشقەر ۋىلايەتلىك پارتكوم، مەمۇرىي مەھكىمە، 7- ئاينىڭ 12- كۈنى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئابلىز نۇرەككە ۋىلايەت، ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى دەپ نام بەردى. 2006- يىلى ئۇ يەنە مەملىكەت بويىچە «ئەخلاق نەمۇنىچىسى»، «خەير - ساخاۋەت ئەلچىسى»، 2008 - يىللىق «جۇڭگودىكى ياخشى كىشىلەر ئۈلگىسى» قاتارلىق شەرەپلەرگە نائىل بولدى.

مانا بۇلار ئابلىز نۇرەكنىڭ شادلىق ئىچىدىكى ئەسلىمىلىرى ۋە يۈرىكىنى تەشەككۈرگە، ھاياجانغا، بەخت ۋە چىنلىققا چۆمدۈرىدىغان ناخشىلار، يېڭى، شۇنداقلا مەڭگۈ جاراڭلاپ تۇرىدىغان ناخشىلارنىڭ مەنبەسى ئىدى!

خاتىمە

كىشىلىك ھايات يولى مۇرەككەپ، ئەگرى - توقاي بولىدۇ، دەل ئاشۇ زىددىيەتلەر ئىچىدە مۇھەببەت بىلەن نەپرەت، ۋاپادارلىق بىلەن ۋاپاسىزلىق مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.

بۇ كىشىلىك ھاياتنى تەڭشەيدىغان تەڭشەك، شۇنداقلا ياخشى بىلەن يامانىنى، گۈزەللىك بىلەن رەزىللىكنى كىشىلەرگە كۆرسىتىپ بېرىدىغان ئەينەك بولۇش رولىنى ئوينايدىغان مۇھىم ۋاستە. مۇھەببەت كىشىلەرنى بىر - بىرىگە چاتىدۇ. سۆيگۈ ۋە ۋاپادارلىق كىشىلەرنى بىر - بىرىگە مېھرىبان ھەم كەڭ قورساق قىلىدۇ.

ئەسلىدە ئەڭ گۈزەل نەرسە دۇنيا، ئۇ شۇ قەدەر گۈزەل بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ ئالەمدىكى شۇنچىلىك كۆپ ۋە ھېسابسىز مەۋجۇداتلارنى قوينىغا سىغدۇرالايدۇ. دېمەك، ئادەملەرمۇ گۈزەل، مۇھىمى ئادەملەرنىڭ قەلبى گۈزەل. چىن مەنىدىن ئالغاندا، دۇنيادا بىرمۇ مېھىرسىز، قەلبى قىرتاق ئادەم يوق. شۇڭلاشقا، ئادەملەر قىيىنچىلىق ۋە جاپا - مۇشەققەت بەدىلىگە پەرزەنت قالدۇرىدۇ، كۈچلۈك مەنىۋى جاسارەت، ئەقىدە، ئىخلاس بىلەن ئەتلىمە ھالدىكى باللارنى بېقىپ ئادەم قىلىدۇ. مانا بۇ دۇنيانىڭ ھەقىقىتى، ئادەملەرنىڭ ماھىيىتى، شۇنداقلا ئۇ ئادەملەر ئۈچۈن ھەقىقىي بەختنىڭ بېشارىتى ۋە نامايان قىلىنىشى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ.

ئادەم دۇنياغا بىرلا قېتىم كېلىدۇ. بۇ ئادەم ۋە تەبىئەت ئۈچۈن تېپىلغۇسىز پۇرسەت! ئادەملەر ھاياتنى قەدىرلىسە، ئۆزىنى چۈشەنسە، باشقىلارنى سۆيەلەيدۇ، ئۆزىنى سۆيەلىسە، باشقىلارنى قەدىرلىيەلەيدۇ. كىشىلىك ھاياتنىڭ قىممىتىنى، ئۆزىنى يارىتالايدۇ. بۇنداق كىشىلەر قەھرىمانلىق شەجەرىسى ياگرىتالايدۇ ۋە ئىزنالىرىدىن نەمۇنە داستانلىرى يېزىپ، كېلەچەكتىكى ئەۋلادلىرىغا قالدۇرالايدۇ. شۇ جەرياندا بەزىلەرنىڭ روھىي قەھرىمان، بەزىلەرنىڭ ئوبرازى قەھرىمان، بەزىلەرنىڭ جاسارىتى قەھرىمان بولىدۇ. ئۇ ھەم دەۋر قوينىدا

يارىلدۇ ھەم دەۋر قوينىدا نۇرلىنىدۇ. بۈگۈنكى دەۋر بىزگە بۇ نۇقتىنى ئەينەن كۆرسىتىپ بەردى. دەۋر يارىتىپ بەرگەن پۇرسەت ۋە ئاسايىش دەۋر قەھرىمانلىرى ئۈچۈن پۈتمەس-تۈگىمەس مەنبە بولدى. قاتتىق يەر تەۋرىگەن ئاشۇ يىلى نۇرغۇن بالا يېتىملىك ئازابىغا دۇچار بولۇۋىدى، مارالبېشى ناھىيىلىك پارتكوم ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى مەمتىمىن زۇنۇنغا ئوخشاش پارتىيىنىڭ ياخشى كادىرلىرى باش بولۇپ ئوتتۇرىغا چىقىپ، يېتىم بالىلارنىڭ باش پاناھى بولۇشقا ئۆزىنى ئاتىدى، يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش سانسىزلىغان ھېسداشلىق قىلغۇچى پىدائىيلارمۇ بالىلارنى بېقىۋالدى ۋە قۇتقۇزدى؛ ئەخلاق - دىيانىتى يوقالغان، ئىنسانلىق غۇرۇرى پەسكەشلىككە دۇچار بولغان ئاتا بىلەن ئانا مېيىپ قىزىنى رەھىمسىزلەرچە تاشلاپ قويۇۋىدى، ئابلىز نۇرەكتەك بىغۇبار، قەلبى گۈزەل، ئادىمىيلىك سالاپىتى پارلاپ تۇرىدىغان بىر ئاددىي ئادەم بېقىۋېلىپ، بارلىقىنى قۇربان قىلىش بەدىلىگە ئىنسانپەرۋەرلىك داستانىنى ياراتتى! مانا بۇ خەلقىمىزنىڭ ئىنسانىي پەزىلەتكە ئىگە، چەكسىز مېھرىبانلىققا تولغان سەممىيىتىنىڭ نامايان قىلىنىشى؛ مانا بۇ پارتىيە، ھۆكۈمەتنىڭ بالىلارغا، كېيىنكى ئەۋلادلارغا ئەزەلدىنلا كۆڭۈل بۆلۈپ كەلگەنلىكىنىڭ نەتىجىسى؛ جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ بىر ئادەم قىيىنچىلىقتا قالسا، ھەممە ئادەم تەڭ ياردەم بېرىشتەك ئەنئەنىسىنىڭ نامايان قىلىنىشى! بىز مۇشۇنداق دەۋردىن خۇشال بولايلى، بىز مۇشۇنداق دەۋردىن سۆيۈنەيلى!

2006 - يىل 7-ئايدا قەشقەردە يېزىلدى.
2009 - يىل 2-ئايدا قىسمەن تولۇقلاندى.

本书以生动而真实的故事情节讲述阿布里孜·努来克从发现汉族女儿阿依布拉克到养育、治疗及最终使阿依布拉克得到党和人民的关爱，身体慢慢康复过程中所遭遇的艰难的，动人的故事。

مەسئۇل مۇھەررىرى: **ئابلاجان سىيىت**
مەسئۇل كوررېكتورى: **ئارزۇگۈل سىدىق**

ئابلىز نۇرەكنىڭ خەنزۇ قىزى

ئاپتورى: **ئابلەت جۇمە تۇپراق**

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلىپ تارقاتتى
(قەشقەر شەھىرى تاربوغۇز يولى 14 - قورۇ، پوچتا نومۇرى: 844000)
جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرىدا سېتىلىدۇ
قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 787×1092 م م 1/32 باسما تاۋىقى: 3.5
2009 - يىل 3 - ئاي 1 - نەشرى
2009 - يىل 3 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 22500 —— 1

ISBN 978—7—5373—1817—4
باھاسى: 5.20 يۈەن
سۈپەتتە مەسىلە كۆرۈلسە ئالماشتۇرۇپ بېرىلىدۇ
تېلېفون: 2653927 — 0998

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غەيرەت خالىق

ISBN 978-7-5373-1817-4

9 787537 318174 >

باھاسى: 5.20 يۈەن